

URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED
EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA

POZITIVNA UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA U HRVATSKIM PREDMETIMA

PRESUDE I ODLUKE U KOJIMA NIJE UTVRĐENA POVREDA
KONVENCIJE ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH
SLOBODA

2014. - 2017.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
DALMATINSKA 1, ZAGREB
TEL: 01 4878-100, FAX: 01 4878-111
E-MAIL: ured@zastupnik-esljp.hr
WEB: uredzastupnika.gov.hr

Izvorni tekstovi presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava na temelju kojih je izrađena ova publikacija dostupni su na stranicama Europskog suda za ljudska prava (www.echr.coe.int) putem tražilice HUDOC.

Na stranicama Ureda zastupnika (uredzastupnika.gov.hr) dostupni su prijevodi svih presuda i odluka protiv Republike Hrvatske.

© 2017. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskom sudom za ljudska prava

SADRŽAJ

UVOD.....	4
PRAVO NA ŽIVOT.....	6
ISTRAGE RATNIH ZLOČINA – PROCESNI ASPEKT ČLANKA 2. KONVENCIJE.....	7
ZABRANA MUČENJA.....	14
ZABRANA MUČENJA I NEČOVJEČNOG POSTUPANJA – UVJETI U ZATVORIMA.....	15
ISTRAGA O ZLOSTAVLJANJU – PROCESNI ASPEKT ČLANKA 3. KONVENCIJE.....	18
PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST.....	22
PRITVOR/ISTRAŽNI ZATVOR.....	23
PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE.....	27
POŠTENO SUĐENJE.....	28
PRAVO NA PRISTUP SUDU.....	32
NEPRISTRANOST SUDA.....	40
PRAVO NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU.....	42
PRAVO NA OBRANU - NAČELO NEPOSREDNOSTI.....	44
PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA.....	46
OBITELJSKI ŽIVOT.....	47
PRAVO NA ZDRAVLJE – POZITIVNE OBVEZE DRŽAVE.....	50
ZAŠTITA OSOBNOG INTEGRITETA – POZITIVNE OBVEZE DRŽAVE.....	52
PROFESIONALNI ŽIVOT.....	55
PRAVO NA DOM.....	57
ZAŠTITA VLASNIŠTVA.....	63
VLASNIŠTVO.....	64
SLOBODA KRETANJA.....	69
PRAVO NA SLOBODU KRETANJA.....	70
UVJETI DOPUŠTENOSTI.....	75
NEISCRPLJIVANJE DOMAĆIH PRAVNIH SREDSTAVA.....	76
PRAVODOBNOST ZAHTJEVA.....	80
ZLOUPORABA PRAVA NA PODNOŠENJE ZAHTJEVA.....	82
KRITERIJ ZNAČAJNE ŠTETE.....	83
ZAHTJEV NIJE SUKLADAN S KONVENCIJOM <i>RATIONE PERSONAE</i>	84
ZAHTJEV NIJE SUKLADAN S KONVENCIJOM <i>RATIONE MATERIAE</i>	87
INDEKS.....	89

UVOD

Svake godine Europski sud za ljudska prava zaprima velik broj zahtjeva (tužbi) protiv Republike Hrvatske. Dio tih zahtjeva odbaci sudac pojedinac bez davanja obavijesti o zahtjevu tuženoj državi jer zahtjev očigledno ne ispunjava uvjete dopuštenosti.

Zahtjevi koji su dostavljeni tuženoj državi, mogu također u nastavku postupka, nakon njezinog očitovanja, biti proglašeni nedopuštenima, ili rezultirati presudom u kojoj je utvrđeno da jest ili nije došlo do povrede jednog ili više konvencijskih prava.

Iako se stječe dojam kako se sporovi u Strasbourgu uglavnom „gube“, odnos između zahtjeva koji su (nakon očitovanja tužene države) proglašeni nedopuštenima, presuda u kojima je utvrđeno da nije došlo do povrede Konvencije i presuda u kojima je utvrđena neka od povreda iz Konvencije govori o tome da u značajnom broju zahtjeva nije utvrđena odgovornost države zbog povrede konvencijskih prava.

U razdoblju od 1. siječnja 2014. do 30. lipnja 2017. godine Europski sud je proglasio nedopuštenim 70 zahtjeva nakon očitovanja tužene države.

U istom razdoblju donio je 77 presuda u kojima je utvrdio da je došlo do povrede najmanje jednog konvencijskog prava, dok je u 23 presude utvrdio da nije došlo do povrede nijednog konvencijskog prava na koje su se podnositelji zahtjeva pozivali.

Tijekom navedenog razdoblja sklopljeno je 89 prijateljskih rješenja (nagodbi), uglavnom u repetitivnim predmetima koji se tiču povrede prava na suđenje u razumnom roku.

Ured zastupnika Republike Hrvatske u sklopu poslova koordiniranja izvršenja presuda Europskog suda redovito analizira i dostavlja nadležnim tijelima presude Europskog suda u kojima je utvrđena povreda prava iz Konvencije.

S druge strane, upravna tijela i sudovi iskazali su interes i za zaključke Europskog suda iznesene u predmetima u kojima je utvrđeno da nije došlo do povrede prava, kao i za odluke u kojima je utvrđeno da je zahtjev podnositelja očigledno neosnovan.

Stoga je Ured zastupnika pripremio pregled odluka o nedopuštenosti i presuda u kojima nije utvrđena povreda Konvencije, kako bi se stručna javnost upoznala s utvrđenjima i iz takvih odluka Europskog suda.

Prvenstveni cilj ove publikacije je, nakon niza godina izvještavanja i analiziranja samo povreda Konvencije, ukazati i na pozitivna utvrđenja Europskog suda u hrvatskim predmetima.

Za razliku od presuda u kojima je utvrđena povreda nekog konvencijskog prava, u kojima Europski sud ukazuje na nedostatke u zakonodavstvu te sudskoj i upravnoj praksi, ili na pojedinačne pogreške tijela, iz ovdje prikazanih presuda i odluka moguće je vidjeti koja postupanja sudova i upravnih tijela u Republici Hrvatskoj Europski sud ocjenjuje sukladnima Konvenciji.

Riječ je o konkretnim situacijama iz domaće prakse koje predstavljaju primjer dobrog postupanja jednog ili više tijela u istraživanju kaznenih djela, navoda o zlostavljanja, u vođenju postupka i primjeni domaćeg materijalnog prava na način koji je u skladu s Konvencijom, prilikom primjene testa razmjernosti, itd. Isto tako, u nekima od njih jasno se ukazuje i na dužnosti samih podnositelja zahtjeva u postupcima pred domaćim tijelima.

Smatramo, stoga, da se i iz presuda u kojima nije utvrđena povreda Konvencije, kao i odluka o očiglednoj nedopuštenosti zahtjeva mogu izvući važni zaključci o pravilnoj primjeni Konvencije u konkretnim situacijama iz hrvatskog pravnog sustava, te da predstavljaju važan izvor informacija o praksi Europskog suda, posebno u slučajevima u kojima postoji nedoumica o tome je li neko postupanje sukladno Konvenciji.

Odluke o nedopuštenosti zahtjeva koje se odnose na postupovne uvjete nedopuštenosti grupirane su prema uvjetima dopuštenosti* koji u konkretnim predmetima nisu bili ispunjeni, a zbog čega je zahtjev odbačen.

Odluke u kojima je zahtjev odbačen kao očigledno neosnovan (tzv. „nedopuštenost utemeljena na osnovanosti“) obrađene su uz presude u kojima je presuđeno da nije došlo do povrede nekog prava iz Konvencije jer se iz utvrđenja Europskog suda u takvim odlukama također može iščitati koja su postupanja domaćih tijela bila u skladu s Konvencijom.

Presude i odluke grupirane su prema pravima iz Konvencije na koja su se podnositelji pozivali u svojim zahtjevima, uz kratak prikaz općih načela koji se odnose na pojedino pravo. Pri tome su izložena samo ona načela koja su relevantna za konkretne presude ili odluke koje su obrađene u ovom pregledu (i koja je u tim presudama i odlukama primijenio Europski sud). Primjerice, kad je riječ o pravu na život iz članka 2. Konvencije iznesena su opća načela koja se odnose na provođenje učinkovite istrage ratnih zločina, s obzirom da se presude u kojima nije utvrđena povreda Konvencije i odluke o nedopuštenosti koje su donesene u relevantnom razdoblju, a vezane su uz članak 2. Konvencije tiču samo tog aspekta prava na život.

Nakon prikaza načela i kratkog činjeničnog opisa, iznose se utvrđenja Europskog suda iz kojih je razvidno koja su postupanja domaćih tijela bila u skladu s konvencijskim načelima. U određenim presudama i odlukama utvrđenja Europskog suda ukazuju na to da zbog određenih propusta samog podnositelja zahtjeva država ne može biti odgovorna za povrede konvencijskih prava.

---

* Navedeni su samo oni uvjeti dopuštenosti o kojima je ESLJP donio odluku u predmetu protiv Hrvatske u razdoblju od 01.01.2014.-30.06.2017.

PRAVO NA ŽIVOT*

Članak 2.

1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života osim u izvršenju sudske presude na smrtnu kaznu za kaznena djela za koje je ta kazna predviđena zakonom.

2. Nije u suprotnosti s odredbama ovoga članka lišenje života proizašlo iz upotrebe sile koja je bila nužno potrebna:

a) pri obrani bilo koje osobe od protupravnog nasilja;

b) pri zakonitom uhićenju ili pri sprječavanju bijega osobe zakonito lišene slobode;

c) radi suzbijanja pobune ili ustanka u skladu sa zakonom.

Prema članku 2. Konvencije, države članice Konvencije moraju se ne samo suzdržati od namjernog i nezakonitog oduzimanja života, već i poduzeti odgovarajuće korake da zaštite živote osoba pod svojom jurisdikcijom, uspostavljajući učinkovite kaznenopravne mehanizme.

Članak 2. Konvencije podrazumijeva i procesno-pravi aspekt - obvezu države da istraži smrti do kojih je možda došlo na način koji je suprotan Konvenciji.

U nastavku su prikazana opća načela za provođenje učinkovite istrage o smrti te presude u kojima je Europski sud utvrdio da je država postupala sukladno svojim procesnim obvezama na temelju članka 2. Konvencije, kao i odluke u kojima je Europski sud utvrdio da su zahtjevi podnositelja u kojima su prigovarali na neprovođenje učinkovite istrage zbog smrti njihovih srodnika očigledno neosnovani, s obzirom na mjere i radnje koje su poduzela ili bila dužna poduzeti državna tijela.

---

* Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine – Međunarodni ugovori: 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10

ISTRAGE RATNIH ZLOČINA – PROCESNI ASPEKT ČLANKA 2. KONVENCIJE

- **STANDARDI ZA PROVOĐENJE UČINKOVITE ISTRAGE**
  - Istraga mora biti učinkovita u smislu da može dovesti do identifikacije i kažnjavanja odgovornih osoba.
  - To nije obveza rezultata, već sredstava. Vlasti moraju poduzeti sve razumne korake koje mogu kako bi pribavile dokaze o incidentu, uključujući, svjedočenja očevidaca, forenzičke dokaze i, ako je to primjenjivo, obdukciju koja dovodi do potpune i točne evidencije ozljede i objektivne analize kliničkih nalaza, uključujući i uzroka smrti.
  - Vlasti moraju poduzeti razumno dostupne mjere kako bi osigurale dokaze.
  - Zaključci istrage moraju se temeljiti na iscrpnoj, objektivnoj i nepristranoj analizi svih odgovarajućih elemenata.
  - Propust u slijedenju očitog pravca istrage u znatnoj mjeri potkopava sposobnost istrage da utvrdi činjenice slučaja i da utvrdi identitet odgovornih.
  - Najbliži rođak žrtve mora biti uključen u postupak u onoj mjeri u kojoj je to potrebno da bi se zaštitili njegovi ili njezini legitimni interesi.

- **POSEBNO U ODNOSU NA DAVNE DOGAĐAJE**
  - Razvoj događaja može dovesti do nove obveze za provođenje istrage, primjerice kad se pojave novootkriveni dokazi.
  - Ta obveza može biti ograničena na provjeravanje pouzdanosti novih dokaza.
  - Vlasti mogu legitimno procijeniti izgleda za pokretanje novog kaznenog postupka u tako kasnoj fazi.
  - Zbog protoka vremena moguće je da se razina hitnosti smanjila.

✓ NIKOLIĆ PROTIV HRVATSKE

presuda od 29. siječnja 2015., zahtjev br. 5096/12

ČINJENIČNI OPIS

Podnositeljica se žalila Europskom sudu da hrvatska tijela kaznenog progona (prije svega policija i nadležno državno odvjetništvo) nisu provela učinkovitu istragu smrti njenog supruga koji je navodno 2. listopada 1991. godine uhićen od strane pripadnika Hrvatske vojske u Vukovaru, te je potom njegovo tijelo nađeno u Dunavu blizu Novog Sada. Obdukcija je pokazala da je smrt uzrokovana pucnjem iz vatrenog oružja. Podnositeljica ovaj događaj nije službeno prijavila nadležnim tijelima niti je podnijela kaznenu prijavu. Tek je dana 24. studenog 2004. godine podnijela tužbu radi naknade štete protiv Republike Hrvatske pred Općinskim sudom u Vukovaru, međutim njezin tužbeni zahtjev je pravomoćno odbijen. Nadležna tijela saznala su za smrt podnositeljičinog supruga dosta kasno u odnosu na vrijeme kad se događaj dogodio, tek 2004. godine, i to iz podataka podnositeljičine tužbe za naknadu štete. Odmah nakon saznanja za

događaj, državna tijela pokrenula su istragu i počela sa prikupljanjem informacija i obavijesti vezano uz stradavanje podnositeljčinog supruga.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Općinsko državno odvjetništvo u Vukovaru je odmah po zaprimanju podnositeljčine tužbe za naknadu štete od policije zatražilo sve dostupne informacije u vezi sa smrću supruga podnositeljice.
- ✓ Policija nije imala nikakve informacije o tome, no odmah je pokrenula istragu.
- ✓ Policija je obavila obavijesni razgovor s podnositeljicom i svim osobama koje su navodno svjedočile otmici supruga podnositeljice od strane dvojice uniformiranih muškaraca.
- ✓ Činjenice predmeta pokazuju da su ključni svjedoci do kojih se moglo doći ispitani i da su dostupni dokazi prikupljeni i pregledani.
- ✓ Podnositeljica nije ukazala ni na koje druge konkretne tragove u istrazi koje bi policija mogla slijediti.
- ✓ Činjenica da se istragom nisu uspjeli identificirati počinitelji sama po sebi ne čini nužno istragu neučinkovitom.

✓ **MILEUSNIĆ i MILEUSNIĆ ESPENHEIM PROTIV HRVATSKE**

presuda od 19. veljače 2015., zahtjev br. 66953/09

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj se žalio Europskom sudu da hrvatska tijela kaznenog progona (prije svega policija i nadležno državno odvjetništvo) nisu provela učinkovitu istragu smrti njegove majke i sestre koje su u prosincu 1991. godine ubijene u svojoj kući u Novskoj, od strane dvojice pripadnika hrvatske vojske. Prvi kazneni postupak protiv dvojice hrvatskih vojnika pokrenut je 1992. godine pred Vojnim sudom u Zagrebu, te je iste godine obustavljen primjenom Zakona o općem oprost. Novi kazneni postupak vođen je 2008. godine pred Županijskim sudom u Sisku, a kasnije prosljeđen Županijskom sudom u Zagrebu, te je tamo pravomoćno završen u listopadu 2013. godine osuđujućom presudom na 10 godina zatvora. Nakon pravomoćnog dovršetka kaznenog postupka, podnositelji su s državnim odvjetništvom sklopili mirno rješenje spora u smislu naknade štete zbog smrti bliske osobe.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Istraga i suđenje u odnosu na dva identificirana počinitelja trajalo je četiri godine, četiri mjeseca i sedam dana pred Županijskim sudom u Sisku, Vrhovnim sudom RH, i potom pred Županijskim sudom u Zagrebu.
- ✓ Činjenica da je postupak proveden šesnaest godina nakon što se predmetni događaj nije, u okolnostima ovoga predmeta, potkopala učinkovitost istrage i kaznenog postupka protiv dvojice identificiranih počinitelja.
- ✓ Utvrđene su relevantne činjenice, kao i kaznena odgovornost odgovornih osoba, a zaključci nacionalnih sudova u ovom predmetu ne čine se proizvoljnima u bilo kojem pogledu.
- ✓ Podnositelj je imao mogućnost sudjelovati u postupku.
- ✓ Nacionalne vlasti su ispunile svoju postupovnu obvezu na temelju članka 2. Konvencije.

✓ **NJEŽIĆ I ŠTIMAC PROTIV HRVATSKE**

presuda od 9. travnja 2015., zahtjev br. 29823/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositeljice su se žalile Europskom sudu da hrvatska tijela kaznenog progona nisu provela učinkovitu istragu smrti njihovih roditelja i bake, ubijenih u listopadu 1991. godine na području Gospića. Isticale su da neposredno nakon ubojstava nije izvršen očevid, te da nadležna tijela nisu izdala uhiđbene naloge protiv osoba koje je navodni svjedok, D.P., u svom pismu jednoj od podnositeljica koje je ona potom predala policiji, naveo kao počinitelje.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Policija u Gospiću je slijedila brojne tragove, postavljala upite službenim tijelima, ažurirala izvještaje svjedoka i rođaka preminulih osoba, tražila svjedoke u selima u kojima su tijela pronađena ili koja su prijavljena kao mjesto događaja i istraživala što je najbolje mogla imena mogućih osumnjičenika koja su svjedoci spomenuli.
- ✓ Slijedeći navode iz pisama u kojima su se navodila imena mogućih ubojica, koje su podnositeljicama poslali rođaci, hrvatska tijela su poduzela različite istražne korake.
- ✓ Županijsko državno odvjetništvo u Rijeci je zatražilo od srpskih vlasti da mu pomognu u istrazi ispitivanjem dostupnih osumnjičenika i provjerom adresa drugih osumnjičenika.
- ✓ Hrvatska se ne može smatrati odgovornom zbog toga što Srbija ne izručuje svoje državljane.
- ✓ Hrvatska nema obvezu zatražiti od Srbije da provede postupak u ovom predmetu s obzirom na to da su podnositeljice zahtjeva same mogle prijaviti ovaj predmet srpskom Tužiteljstvu za ratne zločine koje je nadležno u takvim ozbiljnim povredama međunarodnog humanitarnog prava izvršenima bilo gdje na području bivše Jugoslavije.
- ✓ Domaća tijela učinila sve što se od njih moglo razumno očekivati u okolnostima ovog predmeta.
- ✓ Tijela kaznenog progona nisu ostala pasivna, a u progon ratnih zločina uloženi su znatni naponi (do 31. prosinca 2012. tijela kaznenog progona pokrenula su istrage protiv ukupno 3 436 navodnih počinitelja, a doneseno je 557 osuđujućih presuda).
- ✓ Uzimajući u obzir posebne okolnosti u Hrvatskoj u poslijeratnom razdoblju i velikom broju predmeta povezanih s ratnim zločinima pred lokalnim sudovima, nema pokazatelja da je tijekom istrage došlo do povrede minimalnog standarda koji se zahtijeva člankom 2. Konvencije.

✓ **TRESKAVICA PROTIV HRVATSKE**

presuda od 12. siječnja 2016., zahtjev br. 32036/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositeljice zahtjeva prigovorile su da vlasti nisu poduzele primjerene i odgovarajuće korake kako bi istražile smrt njihovog oca i supruga koji je smrtno stradao u Kninu u kolovozu 1995. godine i kako bi počinitelje privede pravdi. Podnositeljice zahtjeva također su tvrdile da je J.T. ubijen zbog svoje srpske etničke pripadnosti i da nacionalne vlasti nisu istražile taj čimbenik.

Dana 25. travnja 2001. godine tijekom ekshumacije na „Novom groblju“ u Kninu, prva podnositeljica obratila se policiji i rekla kako pretpostavlja da je njezin suprug, J.T., pokopan na tom groblju. Prilikom ispitivanja u policiji o okolnostima smrti, prva podnositeljica je navela kako pretpostavlja da je njezin suprug poginuo od granate. Tek 2007. godine – kada su podnositeljice zahtjeva državnom odvjetništvu uputile svoj zahtjev za naknadu štete protiv države – vlasti su saznale da podnositeljice zahtjeva smatraju da bi njegova smrt mogla biti posljedica kaznenog djela. Policija je otvorila istragu, ali s obzirom da je prošlo gotovo dvanaest godina, mogućnost utvrđivanja istine bila je znatno smanjena.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Policija je uzela izjave od prve podnositeljice i od drugih svjedoka, no nitko nije imao relevantnih saznanja o okolnostima u kojima je J.T. ustrijeljen u vrat. Pritom nisu otkriveni nikakvi drugi tragovi.
- ✓ Nakon identifikacije posmrtnih ostataka J.T., 2010. godine Odjel kriminalističke policije Policijske uprave šibensko-kninske zatražio je od Policijske postaje Knin da provede istragu o nestanku velikog broja osoba, uključujući i J.T., te da se obavi ispitivanje njihovih obitelji i susjeda.
- ✓ Svi ključni svjedoci do kojih se moglo doći su ispitani, dostupni dokazi su prikupljeni i pregledani.
- ✓ Policija je slijedila svaki pravac istrage.
- ✓ Vlastima se ne može staviti na teret bilo kakva skrivljena nepažnja, jasno loša namjera ili nedostatak volje.

✓ **BOROJEVIĆ PROTIV HRVATSKE**

presuda od 4. travnja 2017., zahtjev br. 70273/11

ČINJENIČNI OPIS

Suprug i otac podnositelja zahtjeva smrtno je stradao na sisačkom području u listopadu 1991. godine. Istraga o okolnostima njegove smrti i mogućim počiniteljima kaznenog djela je još uvijek u tijeku, te su podnositelji pred Europskim sudom prigovarali zbog toga što nije pronađen i osuđen izravni počinitelj ubojstva. U međuvremenu, bivši načelnik sisačke policije osuđen je 2013. godine na temelju zapovjedne odgovornosti za kaznena djela koja su između srpnja 1991. i lipnja 1992. godine počinili pripadnici jedinice kojoj je bio na čelu, uključujući i ubojstvo supruga i oca podnositelja.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Zbog ratne i poslijeratne situacije u Hrvatskoj postojale su prepreke u istrazi ubojstava koja su počinjena tijekom rata.
- ✓ Tijela kaznenog progona nisu ostala pasivna, te su poduzeti značajni naponi državnog odvjetništva u provođenju neovisnih istraga i procesuiranju ratnih zločina.
- ✓ Utvrđena je zapovjedna odgovornost, pred Županijskim sudom u Osijeku, i potvrđena pred Vrhovnim sudom, a za kaznena djela u koja ulazi i ubojstvo supruga i oca podnositelja.
- ✓ Republika Hrvatska nije prekršila svoje pozitivne obveze na temelju članka 2. Konvencije.

✓ **CINDRIĆ I BEŠLIĆ PROTIV HRVATSKE***

presuda od 6. rujna 2016., zahtjev br. 72152/13

ČINJENIČNI OPIS

Otac i majka podnositelja zahtjeva ubijeni su tijekom Domovinskog rata na privremeno okupiranom području Republike Hrvatske. Nakon mirne reintegracije navedenog područja, hrvatske su vlasti započele istragu ubojstava prednika podnositelja. Tijekom te istrage zatraženo je izručenje jednog osumnjičenika iz Sjedinjenih Američkih Država, te saslušanje drugog osumnjičenog pred nadležnim tijelima Republike Srbije. Istraga je i dalje u tijeku. U postupku pred Europskim sudom podnositelji su, među ostalim, prigovarali da nadležna domaća tijela (policija i državno odvjetništvo) nisu provela učinkovitu istragu okolnosti ubojstva njihovih roditelja (procesni aspekt članka 2. Konvencije), te da im je odlukom o obvezi naknade troškova državi nakon gubitka spora za naknadu štete povrijeđeno pravo na mirno uživanje vlasništva (članak 1. Protokola broj 1. uz Konvenciju), kao i da je time ograničeno njihovo pravo na pristup sudu (članak 6., stavak 1. Konvencije).

UTVRĐENJE EUROPSKOG SUDA

- ✓ Događaji su se odvijali u siječnju 1992. godine na teritoriju koji u to vrijeme nije bio pod kontrolom hrvatskih vlasti.
- ✓ Sve prepreke u istrazi ubojstava tijekom rata i poslijeratne obnove, kao i svako kašnjenje u istrazi mogu se pripisati cjelokupnoj situaciji u Republici Hrvatskoj, novoj nezavisnoj poslijeratnoj državi kojoj je trebalo vremena da organizira državna tijela i da njezini službenici steknu iskustvo.
- ✓ Hrvatske vlasti, nakon uspostavljanja kontrole nad tim područjem, slijedile su dostupne tragove u predmetnom slučaju i to slanjem upita službenim tijelima, kao i ažuriranjem izjava svjedoka i srodnika pokojnika i istraživanjem u najvećoj mogućoj mjeri potencijalnih osumnjičenika koje su svjedoci spomenuli.
- ✓ Republika Hrvatska nije imala obvezu na temelju Konvencije zahtijevati postupanja od tijela Republike Srbije jer su podnositelji sami mogli prijaviti slučaj Tužilaštvu za ratne zločine Republike Srbije, koje ima nadležnost nad teškim kršenjima međunarodnog humanitarnog prava počinjenima bilo gdje na području bivše Jugoslavije.
- ✓ Podnositelji zahtjeva slobodni su podnijeti zahtjev protiv Republike Srbije ako smatraju da je Republika Srbija prekršila njihova prava na temelju Konvencije.

✓ **ĆOSIĆ PROTIV HRVATSKE**

odluka od 14. ožujka 2017., zahtjev br. 68879/14

ČINJENIČNI OPIS

Podnositeljev otac primljen je u svibnju 1992. godine u bolnicu radi liječenja. Nakon završetka liječenja, gubi mu se svaki trag. Prema medicinskoj dokumentaciji, iz bolnice je odveden u Zatvor

---

* U predmetu Cindrić i Bešlić protiv Hrvatske Europski sud je presudio da nije došlo do povrede članka 2. Konvencije, ali da je došlo do povrede članka 6. Konvencije u pogledu prava na pristup sudu u parničnom postupku.

u Lori. Podnositelj je 2009. godine zatražio od Državnog odvjetništva Republike Hrvatske informacije o svom ocu, ali istraga koju su proveli Županijsko državno odvjetništvo u Splitu i policija nije dala nikakvih konkretnih rezultata.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Hrvatske vlasti ispitale su sve dostupne svjedoke, pribavljeni su i pregledani svi raspoloživi dokazi. Nitko od svjedoka nije imao nikakvih relevantnih saznanja o okolnostima u kojima je nestao otac podnositelja zahtjeva. Nisu otkriveni nikakvi drugi tragovi.
- ✓ Nije došlo do značajnih previda ili propusta, a činjenično stanje predmeta pokazuje da je policija slijedila svaki pravac istrage, ali nije došla do nikakvih čvrstih zaključaka o sudbini oca podnositelja zahtjeva.
- ✓ S obzirom na trenutak kada su doznala za nestanak tužiteljevog oca (2009. godina), nadležna tijela (MUP I DORH) poduzela su sve odgovarajuće radnje potrebne radi otkrivanja svih okolnosti nestanka tužiteljevog oca, te im se ne može staviti na teret bilo kakav propust ili nesavjesnost u radu.

≠ VIDI SUPROTNE ZAKLJUČKE SUDA U PREDMETU JELIĆ PROTIV HRVATSKE

presuda od 12. lipnja 2014., zahtjev br. 57856/11

- Sud je utvrdio povredu procesne obveze prema članku 2. Konvencije zbog propusta u istrazi u vezi smrti supruga podnositeljice u okolnostima ratnih zbivanja u Republici Hrvatskoj.
- Nadležne vlasti su najkasnije 2003. godine raspolagale određenim informacijama koje su mogle dovesti do utvrđivanja izravnih počinitelja, kao i onih koji su naredili ubojstvo supruga podnositeljice.
- Tijela kaznenog progona nisu poduzela odgovarajuće korake iako su svjedoci, čija vjerodostojnost nije dovedena u pitanje i pri čemu su neki od njih bili svjedoci-očevici, tijelima vlasti otkrili imena mogućih počinitelja.
- Određena odugovlačenja između rujna 1999. i kolovoza 2010, zajedno s ukupnim trajanjem istrage, kompromitirala su djelotvornost istrage
- Tragovi koji su dani tijelima kaznenog progona u vezi s utvrđivanjem izravnih počinitelja nisu bili temeljito istraženi.

Niz predmeta u kojima su podnositelji zahtjeva prigovarali zbog neučinkovitih istraga ratnih zločina odbačen je jer nije ispunjavao uvjete za dopuštenost zahtjeva, i to uvjet da je zahtjev podnesen u šestomjesečnom roku od dana donošenja konačne odluke u domaćem postupku.

Podnositelji su svoje zahtjeve vezali uz konačne odluke hrvatskih sudova u parničnim postupcima za naknadu štete zbog smrti bliske osobe, međutim, taj postupak nije relevantan za postupovnu obvezu države na temelju članka 2. Konvencije (da istraži okolnosti smrti njihovih bliskih srodnika) te stoga ne utječe na računanje šestomjesečnog roka.

U sljedećim predmetima Europski sud je nedvojbeno utvrdio da su podnositelji bili svjesni da nema pomaka u istragama zbog smrti njihovih bliskih srodnika i po nekoliko godina prije nego

što su podnijeli zahtjev Europskom sudu, iako su navedeni zahtjev trebali podnijeti u roku od šest mjeseci otkad su postali svjesni te činjenice:

Ivaneža i drugi protiv Hrvatske

odluka od 22. studenog 2016.
zahtjev br. 73223/14

Vorkapić protiv Hrvatske

odluka od 13. rujna 2016.
zahtjev br. 29835/13

Lukić i drugi protiv Hrvatske

odluka od 17. svibnja 2016.
zahtjevi br. 67464/12 i 70462/12,

Ivančić i Dželajlija protiv Hrvatske

odluka od 15. ožujka 2016.
zahtjev br. 62916/13

Opačić i Godić protiv Hrvatske

odluka od 26. siječnja 2016.
zahtjev br. 38882/13

Savić protiv Hrvatske

odluka od 3. srpnja 2008.
zahtjev br. 41440/05

Ribić i drugi protiv Hrvatske

odluka od 12. siječnja 2016.
zahtjev br. 21610/13

Lovrić i drugi protiv Hrvatske

odluka od 12. siječnja 2016.
zahtjev br. 57849/13

Babić protiv Hrvatske

odluka od 24. studenog 2015.
zahtjev br. 74338/12

Veselinović protiv Hrvatske

odluka od 15. rujna 2015.
zahtjev br. 27115/12

Vuković i drugi protiv Hrvatske

odluka od 25. kolovoza 2015.
zahtjev br. 3430/13

Lončar protiv Hrvatske

odluka od 23. lipnja 2015.
zahtjev br. 12744/13

Grubić protiv Hrvatske

odluka od 9. lipnja 2015.
zahtjev br. 56094/12

Kukavica protiv Hrvatske

odluka od 2. lipnja 2015.
zahtjev br. 79768/12

Radičanin i drugi protiv Hrvatske

odluka od 19. svibnja 2015.
zahtjev br. 75504/12

Gojević-Zrnić i Mančić protiv Hrvatske

odluka od 17. ožujka 2015.
zahtjev br. 5676/13

Bekić i drugi protiv Hrvatske

odluka od 30. rujna 2014.
zahtjev br. 67499/12

Orić protiv Hrvatske

odluka od 13. svibnja 2014.
zahtjev br. 50203/12

Bogdanović protiv Hrvatske,

odluka od 18. ožujka 2014.,
zahtjev br. 72254/11

ZABRANA MUČENJA

Članak 3.

Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

Članak 3. Konvencije, pored obveza države da se suzdrži, odnosno spriječi mučenje, nečovječno postupanje, podrazumijeva i obvezu države da istraži vjerodostojne navode o mučenju i ponižavajućem postupanju.

Materijalni aspekt članka 3. Konvencije u predmetima protiv Republike Hrvatske najčešće se pojavljuje u kontekstu uvjeta u zatvorima, te su u nastavku izložena načela za ocjenu uvjeta boravka u zatvoru, koja se temelje i na presudi Velikog vijeća *Muršić protiv Hrvatske*, kao i na presudama u kojima je Europski sud utvrdio da podnositeljima nije povrijeđeno pravo iz članka 3. Konvencije.

U drugom dijelu koji se odnosi na članak 3. Konvencije prikazana su opća načela za provođenje učinkovite istrage o zlostavljanju, te odluke u kojima je Europski sud utvrdio da su zahtjevi podnositelja u kojima su prigovarali na neprovođenje učinkovite istrage njihovih navoda o zlostavljanju očigledno neosnovani, s obzirom na mjere i radnje koje su poduzela ili bila dužna poduzeti državna tijela.

ZABRANA MUČENJA I NEČOVJEČNOG POSTUPANJA – UVJETI U ZATVORIMA

OPĆA NAČELA ZA OCJENU UVJETA BORAVKA U ZATVORU

- Država mora osigurati da je osoba lišena slobode u uvjetima koji su sukladni s poštivanjem ljudskog dostojanstva, da je način i metoda izvršenja te mjere ne podvrgavaju trpljenju koje premašuje neizbježnu razinu trpljenja svojstvenu lišenju slobode i da, s obzirom na praktične zahtjeve boravka u zatvoru, njezino zdravlje i dobrobit budu odgovarajuće zaštićeni.
- Prilikom ocjene uvjeta boravka u zatvoru moraju se uzeti u obzir kumulativni učinci tih uvjeta, kao i posebni prigovori podnositelja zahtjeva.
- Mora se razmotriti duljina razdoblja u kojem je osoba zadržana u zatvoru u određenim uvjetima.
- Standard od 3 m² podne površine po zatvoreniku u smještaju u kojem boravi više zatvorenika je relevantni minimalni standard na temelju članka 3. Konvencije.
- Ako raspoloživi osobni prostor po zatvoreniku padne ispod 3 m² površine u smještaju u zatvorima u kojem boravi više zatvorenika, nedostatak osobnog prostora smatra se toliko ozbiljnim da dolazi do čvrste pretpostavke povrede članka 3. Konvencije.
- Čvrsta pretpostavka povrede članka 3. Konvencije obično će se moći oboriti samo ako su sljedeći čimbenici kumulativno ispunjeni: (1) smanjenja potrebnog minimalnog osobnog prostora ispod 3 m² su kratka, povremena i minimalna; (2) takva smanjenja su popraćena dovoljnom slobodom kretanja izvan sobe i prikladnim aktivnostima izvan sobe; i (3) zatvorenik je smješten u ustanovu koja se, općenito gledano, smatra primjerenom ustanovom za pritvor i ne postoje drugi otegotni aspekti uvjeta njegova boravka u zatvoru.
- U slučajevima u kojima se pak radi o zatvorskoj sobi veličine od 3 do 4 m² osobnog prostora po zatvoreniku, prostorni čimbenik ipak ostaje snažan čimbenik u ocjeni prikladnosti uvjeta boravka u zatvoru od strane Suda. U takvim će se slučajevima povreda članka 3. utvrditi samo ako je prostorni čimbenik povezan s drugim neodgovarajućim fizičkim uvjetima boravka u zatvoru koji se, posebice, odnose na pristup vježbama na otvorenom, prirodnom svjetlu i zraku, dostupnost ventilacije, prikladnost sobne temperature, mogućnost privatnog korištenja nužnika, te usklađenost s osnovnim zdravstvenim i higijenskim zahtjevima.

POSEBNO U ODNOSU NA MEDICINSKU NJEGU

- Država zatvoreniku mora pružiti potrebnu medicinsku pomoć i liječenje.
- Od države se zahtijeva da uspostavi mjere osmišljene za zaštitu zdravlja i dobrobiti zatvorenika - vlasti moraju osigurati da su dijagnoza i skrb brze i točne.
- Kada je to potrebno zbog prirode zdravstvenog stanja, nadzor mora biti redovit i sustavan te uključivati sveobuhvatnu strategiju terapije čiji je cilj uspješno liječenje zdravstvenih problema zatvorenika ili sprečavanje njihova pogoršanja.
- Članak 3. Konvencije ne može se tumačiti na način da propisuje opću obvezu puštanja osobe na slobodu zbog zdravstvenih razloga ili smještanja osobe u civilnu bolnicu.

- Odgovarajuće liječenje u zatvorskim ustanovama ne znači da se svakom zatvoreniku mora jamčiti ista razina liječničke skrbi koja je dostupna u najboljim zdravstvenim ustanovama izvan zatvorskih ustanova.

✓ POZAIĆ protiv HRVATSKE

presuda od 4. prosinca 2014., zahtjev br. 5901/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj je izdržavao kaznu zatvora u Zatvoru u Bjelovaru u razdoblju od 22. ožujka 2010. do 5. siječnja 2011. Pred Sudom je prigovarao zbog nedovoljno osobnog prostora (veličine sobe), loših sanitarnih i higijenskih uvjeta, loše kvalitete hrane, te nemogućnosti rada, edukacije i rekreacije. Također je prigovarao da nije imao djelotvorno domaće pravno sredstvo za svoje prigovore.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Sukladno zatvorskom režimu u Zatvoru u Bjelovaru podnositelju zahtjeva bilo je omogućeno slobodno kretanje izvan sobe tri sata dnevno.
- ✓ Podnositelj je imao na raspolaganju sportske terene, mogao je posuđivati knjige i filmove.
- ✓ Podnositelj je imao neometan pristup prirodnom svjetlu i svježem zraku.
- ✓ Zatvor u Bjelovaru općenito nije bio u lošem stanju.
- ✓ Podnositelja je redovito pregledavao zatvorski liječnik i stomatolog.
- ✓ Prigovore podnositelja zahtjeva o uvjetima njegova boravka u Zatvoru u Bjelovaru meritorno je ispitala nadležna sutkinja izvršenja Županijskog suda u Bjelovaru koja je uzela u obzir sve okolnosti boravka podnositelja zahtjeva u zatvoru i njegove specifične prigovore.
- ✓ Podnositelj zahtjeva imao je mogućnost podnošenja žalbe protiv rješenja sutkinje izvršenja izvanraspravnom vijeću Županijskog suda u Bjelovaru koje ju je meritorno ispitalo i odbilo kao neosnovanu.
- ✓ Zbog svega navedenog, iako je osobni prostor dostupan podnositelju zahtjeva bio manji od onog koji je preporučio Odbor za sprječavanje mučenja i koji se zahtijeva Zakonom o izvršavanju kazne zatvora (standard od četiri metra kvadratna), Europski sud je zaključio nije dosegnut prag potreban za utvrđenje povrede članka 3. Konvencije.

✓ GOLUBAR protiv HRVATSKE

presuda od 2. svibnja 2017., zahtjev br. 21951/15

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj zahtjeva je prigovarao da je izdržavao kaznu zatvora u Zatvoru u Zagrebu u neodgovarajućim uvjetima i da je njegovo teško zdravstveno stanje bilo nespojivo s izdržavanjem kazne (malformacije moždanih krvnih žila, epileptički napadaji i dr.). Tvrdio je da su domaći sudovi trebali prihvatiti njegov zahtjev za prekid izdržavanja kazne zatvora.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Županijski sud u Zagrebu odbio je podnositeljev zahtjev za prekid izdržavanje kazne tek nakon što je pribavio nalaze i mišljenja vještaka.
- ✓ Vještaci su ocijenili da Zatvorska bolnica u Zagrebu ima sve potrebne uvjete za rješavanje zdravstvenih problema podnositelja.
- ✓ Županijski sud je utvrdio da podnositelj ne pati od akutne bolesti, da mu se stanje nije pogoršalo, da Zatvorska bolnica ima kapacitete za njegovo liječenje te se sam podnositelj nije pridržavao liječničkih uputa.
- ✓ Tijekom boravka podnositelja zahtjeva u zatvoru njegovo zdravstveno stanje redovito se pratilo.

≠ **VIDI SUPROTAN ZAKLJUČAK SUDA U PREDMETU LONIĆ PROTIV HRVATSKE**

presuda od 4. prosinca 2014., zahtjev br. 8067/12

- Podnositelj je tijekom svog boravka u zatvoru bio smješten u ćeliji od ukupno 23,5 m² zajedno s pet do sedam drugih osoba – što znači manje od 3m² površine tijekom većine svog boravka u Zatvoru u Puli, pri čemu je prostor dodatno smanjen zbog osam kreveta i osam ormara. Činjenica da je osobni prostor bio toliko ograničen sama po sebi je dovoljna za pretpostavku da uvjeti boravka podnositelja zahtjeva u pritvoru nisu ispunili zahtjeve iz članka 3. Konvencije.
- Podnositelj zahtjeva bio je zatvoren u takvim uvjetima dvadeset dva sata na dan.
- Ograničenja osobnog prostora dodijeljenog podnositelju zahtjeva nisu nadoknađena slobodom kretanja tijekom dana.
- Zbog zdravstvenih problema podnositelj je morao obavljati nuždu u bocu u nazočnosti drugih zatvorenika, što je bilo ponižavajuće.
- Domaća tijela nisu donijela nikakve valjane odluke u predmetu podnositelja zahtjeva.

ISTRAGA O ZLOSTAVLJANJU – PROCESNI ASPEKT ČLANKA 3. KONVENCIJE

o

OPĆA NAČELA ZA PROVOĐENJE UČINKOVITE ISTRAGE

- Zlostavljanje mora doseći minimalnu razinu ozbiljnosti kako bi bilo obuhvaćeno člankom 3. Konvencije.
- Ocjena tog minimalnog stupnja je relativna: ona ovisi o svim okolnostima predmeta, kao što su narav i kontekst postupanja, njegovo trajanje, tjelesne i duševne posljedice, a u nekim slučajevima i spol, dob i zdravstveno stanje žrtve.
- Istraga navoda o povredi čl. 3. Konvencije mora biti učinkovita, temeljita i neovisna.
- Učinkovita istraga mora biti temeljita - državne vlasti su obvezne poduzeti sve razumne i dostupne korake kako bi utvrdile točno činjenično stanje.
- Neovisnost istrage podrazumijeva da osobe koje provode istragu moraju biti neovisne od osoba koje su sudjelovale u događajima koji se istražuju - ne samo što između tih osoba ne smije postojati hijerarhijska ili institucionalna povezanost, nego osobe koje provode istragu moraju biti i praktično neovisne.
- Kad je osoba ozlijeđena dok je u pritvoru ili se na drugi način nalazi pod kontrolom policije, svaka takva ozljeda dovodi do jake presumpcije da je ta osoba bila podvrgnuta zlostavljanju, zbog čega se postavlja pitanje na temelju članka 3. Konvencije.
- U predmetima koji se odnose na istragu zlostavljanja podnositelji imaju obvezu revnosti koja sadrži dva različita, ali usko povezana aspekta:
  - a) Podnositelji zahtjeva se moraju promptno raspitati kod domaćih vlasti o napretku istrage. Kašnjenje u podnošenju prigovora domaćim vlastima nije odlučno:
    - ako su vlasti bile svjesne da je podnositelj zahtjeva mogao biti podvrgnut zlostavljanju - tada obveza provođenja istrage postoji čak i u slučaju izostanka izričitog prigovora,
    - ako je podnositelj zahtjeva bio u posebno ranjivoj situaciji,
    - ako je bilo razumno da podnositelj zahtjeva čeka razvoj događaja u kojem su se mogli riješiti njegovi prigovori.
  - b) Podnositelji moraju promptno podnijeti svoje zahtjeve Sudu, čim postanu svjesni, ili su trebali postati svjesni, da istraga nije učinkovita.
- Navodi o zlostavljanju moraju biti potkrijepljeni odgovarajućim dokazima.
- Pri ocjeni dokaza primjenjuje se standard dokazivanja „izvan razumne sumnje”, ali takav dokaz može proizlaziti iz istodobnog postojanja dovoljno jakih, jasnih i neproturječnih predmnijeva.
- Ako je osoba bila zdrava prije nego što je odvedena u pritvor, a potom je zadobila ozljede, tužena država ima obvezu pružiti uvjerljivo objašnjenje kako su te ozljede uzrokovane, pri čemu mora egzistirati dokaz o postojanju ozljeda.

odluka o nedopuštenosti od 7. ožujka 2017., zahtjev br. 51714/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelja zahtjeva uhitila je Specijalna policija - Antiteroristička jedinica "Lučko" zbog kaznenog djela teškog ubojstva. Prilikom uhićenja prema podnositelju je primijenjena sila, koju je kasnije glavni ravnatelj policije ocijenio opravdanom i zakonitom. Međutim, podnositelj je tvrdio da ga je nekoliko specijalnih policajaca teško pretuklo u području glave i tijela iako se on nije opirao uhićenju. Nakon uhićenja, u policijskoj postaji u Zagrebu mu je pružena liječnička pomoć. Podnositelj se nije nadležnim tijelima prituživao na postupanje policije, te je tek tri godine kasnije u dopisu brojnim institucijama, među ostalim, naveo da je zlostavljan prilikom uhićenja.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositelj nije uložio nikakav prigovor na postupanje policije kada ga je istražni sudac Županijskog suda u Zagrebu saslušao u prisutnosti dvaju branitelja po vlastitom izboru.
- ✓ Podnositelj zahtjeva je čekao dvije godine i devet mjeseci prije nego što je upoznao tijela s navodima o zlostavljanju koje je počinila policija. Prvi je put na to prigovorio 27. srpnja 2011. godine u dopisu poslanom Uredu Predsjednika Republike Hrvatske. Taj je Ured 24. kolovoza 2011. godine obavijestio odvjetnika podnositelja zahtjeva da je primio njegov prigovor.
- ✓ Iako je podnositelj zahtjeva morao biti svjestan da navodi s kojima je upoznao Ured Predsjednika Republike Hrvatske nisu rezultirali poduzimanjem konkretnih mjera, nijednom tijelu nije podnio službenu kaznenu prijavu zbog navodnog zlostavljanja koje je počinila policija.
- ✓ Umjesto toga, čekao je još godinu dana i sedam mjeseci prije nego što je ponovio svoje navode u ustavnoj tužbi podnesenoj protiv presude u kaznenom postupku kojom je osuđen.
- ✓ Podnositelj zahtjeva, kojega su zastupali odvjetnici po vlastitom izboru od trenutka svog uhićenja, nije pokazao dužnu revnost i poduzeo korake kako bi pratio rješavaju li se njegovi navodi propisno.

≠ VIDI SUPROTAN ZAKLJUČAK SUDA U PREDMETU MAFALANI PROTIV HRVATSKE

presuda od 9. srpnja 2015., zahtjev br. 32325/13

- Istraga koju su provodili policija i državno odvjetništvo povodom podnositeljeve kaznene prijave nije zadovoljila uvjete iz članka 3. Konvencije.
- Policijska istraga je bila ograničena na ocjenu zakonitosti i opravdanosti sredstava prisile prema podnositelju.
- Istraga nije zadovoljila kriterij neovisnosti jer je glavni ravnatelj policije, koji je izdao naredbu za uhićenje podnositelja, ocijenio da je primjena sile bile zakonita i opravdana.
- Nadležno državno odvjetništvo povodom podnositeljeve kaznene prijave nije provelo učinkovitu istragu: nije pokušalo identificirati pripadnike ATJ Lučko koji su sudjelovali u

uhićenju; nije ispitalo podnositelja i liječnike koji su ga pregledali; nije odredilo vještačenje radi točnog utvrđivanja uzroka povreda.

- U tom smislu istraga državnog odvjetništva nikako nije zadovoljila kriterij učinkovitosti i temeljitosti, a zbog toga što je odluku o odbačaju kaznene prijave utemeljilo na pisanim izvješćima pripadnika policije, istraga državnog odvjetništva nije imala niti potrebni privid neovisnosti.

✓ **H.P. PROTIV HRVATSKE**

odluka o nedopuštenosti od 16. lipnja 2015., zahtjev br. 45599/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj zahtjeva radio je kao policajac. U sklopu kriminalističkog istraživanja koje su provodili kolege iz druge policijske postaje, podnositelj je doveden u vezi s počiniteljima kaznenih djela vezanih za prostituciju. Podnositelj je u policijskoj postaji ispitan u pogledu ovih kaznih djela. Tri dana nakon ispitivanja podnositelj se obratio liječniku zbog ozljeda koje je navodno zadobio prilikom policijskog ispitivanja zbog primjene fizičke sile.

Istragu podnositeljevih navoda provele su policijska postaja u kojoj je navodno došlo do zlostavljanja, unutarnja kontrola MUP-a, kao i nadležno državno odvjetništvo, pri čemu se podnositeljeve tvrdnje o primjeni fizičke sile prilikom ispitivanja nisu pokazale osnovanima.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Nakon ispitivanja podnositelj zahtjeva nije tražio liječničku pomoć u vezi s navodnim ozljedama, već je zatražio liječnički pregled tri dana kasnije, bez uvjerljivog objašnjenja zašto je čekao tri dana ako je doista bio ozlijeđen.
- ✓ Liječnički dokazi podnositelja bili su neuvjerljivi i s obzirom na uzrok nastanka ozljede, a izjave podnositelja o načinu nastanka ozljeda iznesene pred domaćim tijelima nisu bile dosljedne.
- ✓ Nema dokaza da je podnositelj zahtjeva obavijestio svoje nadređene ili člana obitelji ili neku drugu osobu o ozljedama koje su navodno uzrokovane uporabom sile. Umjesto toga, on se vratio na posao i nastavio obavljati svoje dužnosti do kraja radnog dana.
- ✓ Podnositelj nije zadržan u policijskom pritvoru ili zatvoru i ne postoji ništa što ukazuje na to da je bio spriječen podnijeti prigovor ili obaviti liječnički pregled nakon odlaska iz policijske postaje.
- ✓ Podnositelj nije iznio ozbiljne i vjerodostojne informacije o svojem navodnom zlostavljanju.

✓ **M.B. PROTIV HRVATSKE**

odluka o nedopuštenosti od 16. lipanj 2015., zahtjev br. 24488/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj zahtjeva bio je policajac koji je dva puta uhićen i priveden u policijsku postaju u alkoholiziranom stanju. Prilikom drugog uhićenja, podnositelj je zatečen u alkoholiziranom stanju, s vidljivim ozljedama na glavi i rukama. Tijekom transporta u bolnicu podnositelj je

postao agresivan te su ga policijski djelatnik i medicinski tehničar pokušali smiriti. U bolnici se podnositelj se nastavio agresivno ponašati te su policijski djelatnici primijenili silu kako bi ga smirili. U otpusnom pismu bilo je navedeno kako je podnositelj zadobio ozljede glave uslijed pada u alkoholiziranom stanju. Načelnik policijske uprave kasnije je ocijenio da je uporaba sredstava prisile nad podnositeljem bila zakonita i opravdana. Protiv podnositelja se vodio prekršajni i disciplinski postupak.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositelj nije podnio nikakvu kaznenu prijavu nadležnim domaćim tijelima vezano uz navodno zlostavljanje u policiji.
- ✓ Odsjek prvostupanjskog, a potom i Odsjek drugostupanjskog, disciplinskog suda Ministarstva unutarnjih poslova detaljno su ispitali njegove navode u kojima se prituživao na zlostavljanje, te su utvrdili da su njegovi prigovori bili neosnovani i utemeljeni na lažnim iskazima njegovih svjedoka.
- ✓ U takvim okolnostima podnositeljevi navodi izneseni tijekom saslušanja u disciplinskim postupcima nisu predstavljali vjerodostojne tvrdnje o navodnom zlostavljanju, niti su doveli do obveze disciplinskih tijela da o predmetu izvijeste nadležno državno odvjetništvo radi pokretanja istrage o okolnostima podnositeljevog slučaja.
- ✓ Ukoliko je podnositelj smatrao da su postojale okolnosti ili dokazi koji ukazuju na navodno zlostavljanje, bila mu je otvorena mogućnost podnošenja prijave nadležnom državnom odvjetništvu.
- ✓ Podnositelj nije podnio kaznenu prijavu, pa stoga nije iscrpio sva dostupna domaća pravna sredstva.

PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST

Članak 5.

1. Svatko ima pravo na slobodu i na osobnu sigurnost. Nitko se ne smije lišiti slobode, osim u sljedećim slučajevima i u postupku propisanom zakonom:

a) ako je zatvoren u skladu sa zakonom nakon presude nadležnog suda;

b) ako je zakonito uhićen ili pritvoren zbog nepoštovanja zakonitog sudskog naloga radi osiguranja izvršenja neke zakonom propisane obveze;

c) ako je zakonito uhićen ili pritvoren radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti kad postoji osnovana sumnja da je počinio kazneno djelo ili kad je razumno vjerovati da je to nužno radi sprječavanja izvršenja kaznenog djela ili bijega nakon njegova počinjenja;

d) ako se radi o zakonitom zatvaranju maloljetnika radi izricanja odgojne mjere nadzora ili o njegovu zakonitom pritvoru radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti;

e) ako se radi o zakonitom lišenju slobode osoba radi sprječavanja širenja zaraznih bolesti, o pritvaranju umobolnika, alkoholičara, ovisnika o drogi ili skitnica;

f) ako se radi o zakonitom uhićenju ili pritvoru neke osobe kako bi je se spriječilo da neovlašteno uđe u zemlju ili osobe protiv koje je u tijeku postupak protjerivanja ili izručenja.

2. Svatko tko je uhićen mora u najkraćem roku biti obaviješten, na jeziku koji razumije, o razlozima toga uhićenja i o svakoj optužbi protiv sebe.

3. Svatko uhićen ili pritvoren u uvjetima predviđenim stavkom 1.c) ovoga članka mora se u najkraćem roku izvesti pred suca, ili pred drugo zakonom određeno tijelo sudbene vlasti, i ima pravo u razumnom roku biti suđen ili pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati davanjem jamstva da će ta osoba pristupiti suđenju.

4. Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti sudski postupak u kojem će se brzo odlučiti o zakonitosti njegova pritvaranja ili o njegovu puštanju na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.

5. Svatko tko je žrtva uhićenja ili pritvaranja suprotno odredbama ovoga članka ima izvršivo pravo na odštetu.

Najveći broj predmeta koji se tiče prava na slobodu i sigurnost iz članka 5. Konvencije koji se vode protiv Republike Hrvatske odnosi se na zakonitost i razumnost trajanja pritvora/istražnog zatvora.

U nastavku se izlažu standardi Europskog suda za ocjenu zakonitosti pritvora i razumnost njegovog trajanja, te presude u kojima je Europski sud utvrdio da nije došlo do povrede članka 5. Konvencije.

PRITVOR/ISTRAŽNI ZATVOR

- **STANDARDI ZA OCJENIVANJE ZAKONITOSTI PRITVORA/ISTRAŽNOG ZATVORA**
  - Svako lišenje slobode mora biti zakonito.
  - U domaćem pravu mora postojati pravna osnova (zakon) za donošenje odluke o pritvoru.
  - Zakon mora sadržavati određenu „kvalitetu prava“ koja zahtijeva da taj zakon bude u skladu s načelom vladavine prava.
  - „Kvaliteta prava“ zahtijeva da zakon bude dostupan, precizan i predvidljiv jer se na takav način sprječava rizik od njegove proizvoljne primjene.
  - Zakonito će biti ono lišenje slobode ukoliko osoba koju se lišava slobode može u razumnoj mjeri, s dovoljnom preciznošću i jasnoćom (ukoliko je potrebno i putem svojevrsnog savjeta) predvidjeti posljedice koje takvo lišavanje može prouzročiti.
  - Činjenica da je osoba lišena slobode na temelju mjerodavne odredbe domaćeg prava nije sama po sebi dovoljna da Europski sud utvrdi kako je lišenje bilo zakonito.

- **POSEBNO O TRAJANJU PRITVORA/ISTRAŽNOG ZATVORA**
  - Trajanje pritvora, sukladno drugom dijelu članka 5. stavka 3., ne može se ocjenjivati *in abstracto*. Razumnost trajanja pritvora protiv okrivljenika treba ocjenjivati u svakom pojedinom predmetu.
  - U prvom je redu na nacionalnim sudbenim tijelima osigurati da pritvor određen protiv okrivljenika ne premašuje razuman rok.
  - Tvrdnje za i protiv puštanja na slobodu ne smiju biti „općenite i apstraktne“.
  - Neprekinuto postojanje osnovane sumnje da je uhićena osoba počinila djelo uvjet je *sine qua non* zakonitosti produljenja pritvora, ali nakon određenog proteka vremena ona više nije dovoljna.
  - Sudbena tijela moraju opravdati daljnje lišenje slobode i drugim razlozima.
  - Nastavak pritvora može biti opravdan samo ako postoje konkretne naznake istinskog zahtjeva javnog interesa koji, ne dovodeći u pitanje pretpostavku nevinosti, preteže nad pravilom o poštovanju slobode pojedinca.
  - Nadležne domaće vlasti moraju pokazati „posebnu revnost“ u vođenju postupka.
  - Opasnost od bijega mora se procijeniti u svjetlu čimbenika koji se odnose na karakter, moral, dom, zanimanje, imovinu, obiteljske veze i sve vrste veza osobe sa zemljom u kojoj ju se kazneno goni.
  - Kada odlučuju o tome treba li osoba biti puštena ili pritvorena vlasti su dužne razmotriti alternativne mjere kojima bi se osigurala njegova ili njezina prisutnost na suđenju.

✓ DRAGIN PROTIV HRVATSKE

presuda od 24. srpnja 2014., zahtjev br. 75068/12

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj je pred Europskim sudom, *inter alia*, prigovarao kako je suprotno mjerodavnim odredbama Zakona o kaznenom postupku (ZKP/97) došlo do prekoračenja maksimalno dopuštenog trajanja pritvora u slučaju kada je prvostupanjska presuda ukinuta i predmet vraćen na ponovno suđenje, a što je uzrokovalo navodnu povredu prava na slobodu i sigurnost, zajamčenu člankom 5., stavkom 1. (c) Konvencije.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Rješenje Županijskog suda u Rijeci kojima je podnositelju produljeno ukupno trajanje pritvora nakon što je prvostupanjska presuda ukinuta, a predmet vraćen na ponovno suđenje, te rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske imalo je pravnu osnovu u zakonu.
- ✓ Mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku sadržavale su potrebnu „kvalitetu prava“ budući da su bile:
  - precizne – na dovoljno jasan način su predviđale za koja kaznena djela i u kojem trajanju se može produljiti maksimalno trajanje pritvora; Kaznjeni odjel Vrhovnog suda Republike Hrvatske donio je smjernice kojima se otklanjaju nejasnoće u pogledu načina izračuna najduljeg dopuštenog razdoblja pritvora, na temelju kojih je razvio i pripadajuću praksu;
  - dostupne – i Zakon i predmetne smjernice bile su objavljene u službenom glasilu;
  - predvidljive – smjernice i praksa Vrhovnog suda Republike Hrvatske pojašnjavale su situacije u kojima može doći do produljenja ukupnog trajanja pritvora te su bile dostupne podnositelju. Time su primjenu odredaba koje reguliraju pritvor učinile dovoljno predvidljivom.
- ✓ Budući da su odluke o produljenju podnositeljevog pritvora imale pravnu osnovu u mjerodavnom Zakonu o kaznenom postupku te su sadržavale potrebnu „kvalitetu prava“ (bile su precizne, dostupne i predvidljive), prilikom produljenja podnositeljevog pritvora nije došlo do proizvoljnosti u postupanju.

✓ MERČEP PROTIV HRVATSKE

presuda od 26. travnja 2016., zahtjev br. 12301/12

✓ MILANKOVIĆ I BOŠNJAK PROTIV HRVATSKE

presuda od 26. travnja 2016., zahtjevi br. 37762/12 i 23530/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj zahtjeva Merčep uhićen je i pritvoren 10. prosinca 2010. godine, a podnositelji zahtjeva Milanković i Bošnjak uhićeni su lipnju 2011. godine, zbog osnovane sumnje da su počinili kaznena djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Tijekom istrage podnositelji su

bili pritvoreni zbog opasnosti od utjecaja na svjedoke i posebno teških okolnosti kaznenog djela. Nakon podizanja optužnice podnositeljima je pritvor produljen po osnovi posebno teških okolnosti kaznenog djela.

Podnositelj Merčep pušten je iz pritvora 5. srpnja 2012. godine.

Podnositelj Milanković proglašen je krivim za kaznena djela za koja je optužen na zatvorsku kaznu od deset godina. Podnositelj Bošnjak je oslobođen optužbi i pušten na slobodu 9. prosinca 2013. godine.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Tijekom čitavog razdoblja trajanja pritvora postojala je osnovana sumnja da su podnositelji počinili ratne zločine protiv civilnog stanovništva.
- ✓ Pritvor određen zbog opasnosti od utjecaja na svjedoke bio je utemeljen na mjerodavnim i dostatnim razlozima, uz navođenje točnog broja i imena svjedoka koji trebaju biti ispitani tijekom istrage kao i razloge koji ukazuju na to da je postojala opasnost da bi podnositelji zahtjeva mogli utjecati na njih. Nakon završetka istrage pritvor podnositelja zahtjeva više nije produljivan na toj osnovi.
- ✓ Pri određivanju pritvora zbog posebno teških okolnosti djela, Županijski sudovi u Zagrebu i Osijeku pozivali su se na konkretne elemente optužbi protiv podnositelja, posebno imajući u vidu utjecaj na žrtve i posebno teške okolnosti u kojima su počinjeni navodni zločini.
- ✓ Razlozi za određivanje pritvora protiv podnositelja nisu navedeni *in abstracto*, niti su produljivani na jednakim ili stereotipnim osnovama, koristeći prethodno postojeće obrasce ili formalistički i apstraktni jezik.
- ✓ Nacionalni sudovi ispitivali su sva relevantna pitanja koja se odnose na trajanje i razloge za pritvor protiv podnositelja zahtjeva, ispitivali su opravdanost kontinuiranog pritvora podnositelja zahtjeva i iz perspektive Konvencije.
- ✓ U predmetu Merčep, nakon što je njegov pritvor prestao biti opravdan s obzirom na njegovo zdravstveno stanje, Županijski sud u Zagrebu naložio je njegovo puštanje na slobodu.

✓ **NENAD KOVAČEVIĆ PROTIV HRVATSKE**

presuda od 24. studenog 2015., zahtjev br. 38415/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj zahtjeva je hrvatski i srpski državljanin koji je uhićen zbog sumnje da je počinio ubojstvo. Nakon puštanja iz pritvora podnositelj je postao nedostupan hrvatskim tijelima. Osuđen je u odsutnosti na kaznu od 9 godina zatvora. Dvanaest godina kasnije, podnositelj je uhićen u Bosni i Hercegovini te izručen Hrvatskoj radi izvršenja kazne zatvora.

Podnositelj je podnio zahtjev za obnovu postupka. Po pravomoćnosti rješenja za obnovu kaznenog postupka, podnositelju je, na zahtjev Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku, određen istražni zatvor zbog opasnosti od bijega. Podnositelj je isticao da nije pokušavao izbjeći suđenje, te da nije niti znao za prvotnu optužnicu, već da je Hrvatsku napustio zbog osobnih razloga. Predlagao je da istražni zatvor bude zamijenjen manje restriktivnom mjerom, kao što je jamstvo.

Nakon ponovnog suđenja, Županijski sud u Osijeku ostavio je na snazi presudu donesenu u odsutnosti.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Prilikom određivanja istražnog zatvora, Županijski sud u Osijeku oslonio se na činjenicu da je podnositelj zahtjeva bio u dovoljnoj mjeri svjestan kaznenog postupka koji se vodio protiv njega, budući da mu je bila uručena optužnica i da je bio u pritvoru, no ipak je pobjegao iz Hrvatske nakon što je bio pušten iz pritvora.
- ✓ Županijski sud u Osijeku uzeo je u obzir da je podnositelj uhićen temeljem međunarodne tjeralice u trećoj državi, te da ima državljanstvo Srbije u kojoj ima i prebivalište.
- ✓ Županijski sud u Osijeku i Vrhovni sud Republike Hrvatske kao žalbeni sud na odgovarajući su način ocijenili te utvrdili postojanje značajne opasnosti od bijega podnositelja zahtjeva.
- ✓ Domaći sudovi posebno su ispitali mogućnost puštanja podnositelja zahtjeva na slobodu uz primjenu manje restriktivne mjere, ali su utvrdili da ona nije primjenjiva u okolnostima predmeta, posebice jer je podnositelj zahtjeva imao srpsko državljanstvo te nije imao prebivalište u Hrvatskoj, što je značilo da lako može napustiti područje Republike Hrvatske.
- ✓ Domaći sudovi su pravilno ispitali mogućnost puštanja podnositelja zahtjeva na slobodu te su pružili uvjerljive i detaljne razloge za odbijanje da ga puste na slobodu i da primijene blažu mjeru.
- ✓ Postupak protiv podnositelja ne pokazuje da je bilo ikakvih propusta s aspekta „posebne revnosti“ u vođenju postupka od strane domaćih vlasti.

≠ VIDI SUPROTAN ZAKLJUČAK SUDA U PREDMETU ŠEBALJ PROTIV HRVATSKE

presuda od 28. lipnja 2011., zahtjev br. 4429/09

- Odluka kojom je Općinski kazneni sud u Zagrebu produljio podnositeljev pritvor bila je nezakonita.
- Zadržavanje osobe u pritvoru nakon isteka najduljeg mogućeg zakonskog roka trajanja pritvora, na osnovi rješenja o određivanju pritvora izdanog u paralelnom kaznenom postupku, bez da se takav pritvor zasniva na nekoj konkretnoj zakonskoj odredbi ili jasnoj sudskoj praksi, nije spojivo s načelom pravne sigurnosti te je proizvoljno i protivno temeljnim vidovima vladavine prava.

PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE

Članak 6.

1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.

2. Svatko optužen za kazneno djelo smatrat će se nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom.

3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava:

a) da u najkraćem roku bude obaviješten, potanko i na jeziku koji razumije, o prirodi i razlozima optužbe koja se podiže protiv njega;

b) da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane;

c) da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava platiti branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja, kad to nalažu interesi pravde;

d) da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe;

e) besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava u sudu.

Pravo na pošteno suđenje obuhvaća čitav niz postupovnih prava u sudskim postupcima. Pravo na pošteno suđenje obuhvaća, između ostalog, pravo na pristup sudu, pravo na neovisan sudu pravo na suđenje u razumnom roku te, u kaznenim postupcima, pravo na obranu.

POŠTENO SUĐENJE

OPĆA NAČELA

- Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo, svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj.
- Sud se ne može smatrati žalbenim sudom u odnosu na nacionalne sudove niti je njegova zadaća baviti se pogreškama u činjenicama ili pravu koje su navodno počinili ti sudovi, osim ako su, i u mjeri u kojoj su, možda dovele do povrede prava i sloboda zaštićenih Konvencijom.
- Europski sud ne treba djelovati u svojstvu četvrte instance, te stoga neće dovoditi u pitanje presudu domaćih sudova, osim u slučaju kada se njihovi zaključci mogu smatrati proizvoljnim ili očigledno nerazumnim.

✓ KOVAČEVIĆ NIKOLA PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 28. ožujka 2017., zahtjev br. 58411/12

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj zahtjeva je 2003. godine podnio tužbu za naknadu štete zbog fizičkog napada. Dostavio je medicinsku dokumentaciju o zadobivenim ozljedama, te je predložio da se pribavi nalaz i mišljenje sudskog vještaka o trajanju i intenzitetu fizičke i duševne boli koju je pretrpio uslijed napada.

Nakon što je saslušao dva svjedoka, kao i podnositelja zahtjeva (tužitelja) i tuženika, Općinski sud u Dubrovniku je odbio prijedlog podnositelja zahtjeva da se izvrši uvid u policijsku evidenciju o poduzimanju radnji u vezi s napadom na njega. Podnositelj zahtjeva potom se izričito izjasnio da nema daljnjih dokaznih prijedloga. Općinski sud u Dubrovniku je odbio njegovu tužbu jer nije utvrđen opseg i intenzitet posljedica napada.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Raspravni sudac Općinskog suda u Dubrovniku je uputio podnositelja zahtjeva na mogućnost angažiranja odvjetnika koji bi mu pomogao u postupku. Podnositelj zahtjeva je naveo da se želi sam zastupati.
- ✓ Nakon što je raspravni sud ispitao dva svjedoka i stranke, te odbio prijedlog podnositelja zahtjeva da dobije uvid u policijsku evidenciju o poduzetim radnjama, podnositelj zahtjeva izričito je izjavio kako nema daljnjih dokaznih prijedloga.
- ✓ Raspravni sudac je podnositelju objasnio koje dokaze može predložiti i na koji način, te ga je izričito upozorio na posljedice primjene pravila o teretu dokazivanja.
- ✓ Međutim, podnositelj zahtjeva je tvrdio kako nema daljnjih dokaznih prijedloga i raspravni je sudac zaključio glavnu raspravu.
- ✓ Podnositelj zahtjeva potpisao je zapisnik s ročišta bez iznošenja ikakve primjedbe na točnost njegova sadržaja.

- ✓ U takvim okolnostima podrazumijevalo se da se on dobrovoljno odrekao svojeg prethodnog prijedloga da se pribavi relevantni nalaz i mišljenje sudskog vještaka za medicinu.
- ✓ Domaći sudovi nisu pogrešno postupili kada su utvrdili da podnositelj zahtjeva nije predložio da se pribavi relevantni nalaz i mišljenje sudskog vještaka za medicinu.

✓ BIBIĆ PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 28. siječnja 2014., zahtjev br. 1620/10

ČINJENIČNI OPIS

Protiv podnositeljice zahtjeva vodio se parnični postupak, pred Općinskim i Županijskim sudom u Vukovaru, radi isplate duga. Po pravomoćnom okončanju tog postupka, podnositeljica je podnijela ustavnu tužbu koju je Ustavni sud Republike Hrvatske prihvatio i predmet vratio na ponovni postupak. Kako je u ponovljenom postupku podnositelj tužbe povukao tužbu protiv podnositeljice, ona je postavila zahtjev za naknadu troškova postupka koji je uključivao i troškove postupka pred Ustavnim sudom. Općinski i županijski sud u Vukovaru odbili su taj njen zahtjev, a ustavna tužba koju je podnijela protiv navedenih odluka je odbačena.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Europski sud prihvatio je argument da sukladno domaćem pravu (čl. 33. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske) o naknadi troškova ustavnosudskog postupka može odlučivati jedino Ustavni sud Republike Hrvatske.
- ✓ Podnositeljica u ustavnoj tužbi nije potraživala naknadu troškova ustavnosudskog postupka, niti je postojala zakonska mogućnost da ostvari naknadu tih troškova u ponovljenom parničnom postupku.
- ✓ U takvim okolnostima, činjenica da podnositeljici nije dosuđen trošak nastao u postupku pred Ustavnim sudom ne ukazuje ni na kakvu povredu odredaba Konvencije.

✓ GURDULIĆ I DRUGI PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 8. travnja 2014., zahtjev br. 5076/09

ČINJENIČNI OPIS

Parcele u vlasništvu prednika podnositelja zahtjeva nacionalizirane su 1961. godine, a prednicima tužitelja ostavljeno je pravo korištenja tih parcela do drukčije odluke nadležnih tijela. Godine 1979. na tim je parcelama sagrađen sportski centar Firule, a koristio ih je Teniski klub Split. Tužitelji su protiv teniskog kluba Split vodili, i još uvijek vode, više sudskih sporova pred hrvatskim sudovima vezano za isplatu naknade zbog korištenja zemljišta i iseljenja. U tim sporovima sudovi su donosili različite zaključke o postojanju prava vlasništva tužitelja nad spornim parcelama. Iako su bitne činjenice uvijek bile iste, hrvatski sudovi su različito primjenjivali važeće zakone, zaključujući u nekim sporovima da su tužitelji vlasnici tih parcela, a u nekim da je vlasnik Teniski klub Split.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Dvije različite presude o istim činjenicama, čak i kad ih donese isti sud, sastavni su dio svakog pravosudnog sustava, ukoliko u tom pravnom sustavu postoji mehanizam sprečavanja i rješavanja takvih kontradiktornosti.
- ✓ Takav mehanizam je postojao i postoji u hrvatskom pravnom sustavu - podnositelji su u oba postupka mogli podnijeti i tužbeni zahtjev kojim bi tražili utvrđenje njihovog prava vlasništva nad tim parcelama.
- ✓ Na taj način hrvatski sudovi bi pravomoćnom presudom riješili pitanje prava vlasništva, te bi sudovi u svim drugim postupcima bili vezani tom pravomoćnom presudom.
- ✓ Podnositelji, međutim, nisu postavili takav tužbeni zahtjev pred domaćim sudovima, zbog čega su se izvrgnuli riziku da će u drugim postupcima njihovo pravo biti protumačeno drukčije.
- ✓ Europski sud je zaključio da u ovom slučaju očigledno nije povrijeđeno pravo na pošteno suđenje.

POŠTENO SUĐENJE U OVRŠNOM POSTUPKU

- Izvršenje pravomoćne sudske presude smatra se sastavnim dijelom „suđenja“ za potrebe članka 6. Konvencije.
- Pravo na sud, zaštićeno člankom 6. Konvencije, bilo bi iluzorno ukoliko bi domaći pravni sustav neke države ugovornice dopuštao da pravomoćna, obvezujuća sudska odluka ostane neizvršena na štetu jedne od stranaka.
- Ipak, to pravo ne nameće obvezu državi da izvrši svaku presudu građanskopravnog karaktera bez uzimanja u obzir posebnih okolnosti predmeta.
- Odgovornost države za ovrhu presude protiv privatne stranke ne proteže se dalje od sudjelovanja državnih tijela u ovršnom postupku.
- Na ovrhovoditelju je da iskoristi dostupna domaća sredstva ili da zatraži od domaćih vlasti da mu asistiranje u izvršenju presude.
- Država mora uspostaviti pravne instrumente kojima će osigurati ispunjavanje pozitivnih obaveza na temelju članka 6., stavka 1. Konvencije.

✓ SEKUL PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 30. lipnja 2015., zahtjev br. 43569/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj zahtjeva ishodio je pravomoćnu i ovršnu presudu kojom je naloženo tuženima da izvedu dodatne građevinske radove u njegovom stanu. Podnositelj je pokrenuo ovršni postupak pred Općinskim sudom u Supetru tražeći izvršenje presude temeljem članka 217. Ovršnog zakona. Predložio je da se ovršenima odredi dodatni rok da postupe u skladu s presudom te da u slučaju nepostupanja u tom roku, plate sudske penale za svaki daljnji dan zakašnjenja, koji prijedlog je sud prihvatio. Iako ovršenici nisu postupili sukladno rješenju, podnositelj nije, u skladu s člankom 217., stavku 5. i članku 218. Ovršnog zakona zatražio naplatu sudskih penala.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Domaći sudovi donijeli su rješenje o plaćanju sudskih penala temeljem članka 217. Ovršnog zakona sukladno prijedlogu podnositelja, a činjenica da ovršenici nisu postupili po tom rješenju je nešto što se ne može pripisati državi.
- ✓ Podnositelj je radi osiguravanja učinkovitog izvršenja presude donesene u njegovu korist mogao iskoristiti zakonsku mogućnost da se izvođenje građevinskih radova povjeri drugoj osobi, na trošak ovršenika, ali nije iskoristio niti tu mogućnost.
- ✓ Podnositelj zahtjeva nije iskoristio mogućnost da zatraži isplatu sudskih penala.
- ✓ S obzirom da podnositelj zahtjeva nije iskoristio učinkovite pravne putove u ovršnom postupku, ne može se reći da država podnositelju zahtjeva nije pružila odgovarajuće i dostatne mjere za osiguranje izvršenja presude.
- ✓ Zahtjev je očigledno nedopušten.

✓ OREL I DRUGI PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 7. lipnja 2016., zahtjev br. 51506/13

ČINJENIČNI OPIS

H.A., bivši suprug, odnosno otac podnositelja napustio je obitelj i preselio se u Sjedinjene Američke Države, te odbija doprinositi za uzdržavanje djece, unatoč presudama hrvatskih sudova kojima mu je to naloženo činiti. Pritom je čak i osuđen zbog počinjenja kaznenog djela neplaćanja uzdržavanja. Podnositelji su tvrdili da je Republika Hrvatska odgovorna zbog neizvršavanja presude hrvatskog suda kojom je naložila plaćati uzdržavanje.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Ne postoji niti jedan međunarodni instrument koji obvezuje SAD na provedbu bilo koje presude hrvatskih parničnih sudova na svom teritoriju.
- ✓ Mjere koje su poduzela tijela s ciljem pomaganja podnositeljima zahtjeva u ovrsi presude donesene u njihovu korist bile su odgovarajuće i dostatne u datim okolnostima, te je država na taj način ispunila svoje pozitivne obveze iz članka 6., stavka 1. Konvencije da osigura ovrhe presuda.
- ✓ Hrvatska tijela ispunila su svoje obveze na način da su:
  - u kaznenom postupku pred Općinskim kaznenim sudom u Zagrebu osudila H.A. zbog povrede dužnosti uzdržavanja;
  - hrvatske diplomatske i konzularne vlasti u Sjedinjenim Američkim Državama ponudile i pružile određenu pomoć u pronalaženju H.A.-ove adrese;
  - uzela u obzir materijalne poteškoće podnositelja zahtjeva dosudivši im privremeno uzdržavanje.
- ✓ Konvencija ne zahtijeva od visokih ugovornih stranaka da provode diplomatsku zaštitu.

PRAVO NA PRISTUP SUDU

○

OPĆA NAČELA

- Pravo na pristup sudu je poseban aspekt „prava na sud“, na koje se može pozvati svatko tko smatra da je miješanje u uživanje njegovih ili njezinih prava nezakonito, pri čemu mu nije pružena nikakva mogućnost da svoj prigovor na to miješanje iznese sudu koji udovoljava zahtjevima članka 6., stavka 1. Konvencije.
- Da bi pravo na pristup sudu bilo učinkovito, pojedinac mora imati jasnu i realnu mogućnost preispitati pred sudom radnje kojom se miješa u njegova ili njezina prava.
- Puka činjenica da postoji mogućnost podnošenja tužbe pred domaćim sudovima, ne ispunjava sama po sebi uvjete članka 6., stavka 1. Konvencije, s obzirom na to da i opseg omogućenog pristupa domaćim sudovima mora biti dovoljan da osigura "pravo na sud", uzimajući u obzir vladavinu prava u demokratskom društvu.
- Pravo na pristup sudu nije apsolutno - ono može podlijegati legitimnim ograničenjima.
- Kada je pravo na pristup sudu zakonski ili stvarno ograničeno, potrebno je ispitati:
  - je li ograničenje narušilo samu bit prava,
  - je li slijedilo legitiman cilj te,
  - postoji li odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se njime želio postići.

○

POSEBNO U ODNOSU NA OSOBNU PRISUTNOST NA ROČIŠTU

- Članak 6. Konvencije ne jamči pravo na osobno prisustvo pred domaćim sudom, već:
  - pravo da se vlastiti predmet na učinkovit način iznese pred domaćim sudom,
  - pravo na jednakost oružja.
- Država uživa široku slobodu procjene prilikom odabira sredstava kojima će stranke u postupku ostvariti pravo na pristup domaćem sudu.
- Kada stranka nije u mogućnosti osobno prisustvovati pred domaćim sudom, zastupanje može biti prikladno rješenje.
- Sud u načelu može prihvatiti da, u slučajevima kada se tužbeni zahtjev ne temelji na tužiteljevu osobnom iskustvu, zastupanje pritvorenika po odvjetniku ne predstavlja povredu načela jednakosti oružja.

✓ **MOMČILOVIĆ PROTIV HRVATSKE**

presuda od 26. ožujka 2015., zahtjev br. 11239/11

ČINJENIČNI OPIS (PARNIČNI POSTUPAK)

Podnositelji su tražili naknadu štete od države zbog ubojstva njihove kćeri, odnosno sestre. U siječnju 1998. godine podnijeli su nadležnom državnom odvjetništvu zahtjev za mirno rješenje spora prema Zakonu o službi u Oružanim snagama. Državno odvjetništvo je odbilo taj zahtjev. Podnositelji su potom podnijeli tužbu za naknadu štete Općinskom sudu u Zagrebu protiv

određenog Z.R. i protiv države, a zatim je povukli.. U svibnju 2005. godine podnositelji su pokrenuli novi parnični postupak za naknadu štete, pred Općinskim sudom u Karlovcu, zbog ubojstva njihove kćeri, odnosno sestre. Međutim, domaći sudovi su odbacili tužbu za naknadu štete jer podnositelji prethodno nisu bili podnijeli zahtjev za mirno rješenje spora nadležnom državnom odvjetništvu, sukladno Zakonu o parničnom postupku.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Procesni uvjet prema kojem tužitelj prije podnošenja tužbe protiv Republike Hrvatske mora prvo podnijeti nadležnom državnom odvjetništvu zahtjev za mirno rješavanje spora u svojoj biti predstavlja ograničavanje prava na pošteno suđenje.
- ✓ Mogućnost sklapanja nagodbe, čime se sprječava potreba pokretanja i provođenja parničnog postupka, predstavlja legitiman cilj za takvo ograničenje.
- ✓ Iako podnositelji nisu postupali s dužnom pažnjom, zbog čega je Općinski sud u Zagrebu donio rješenje kojim se tužba protiv države smatra povučenom, podnositeljima nije uskraćeno pravo da podnesu novu tužbu.
- ✓ Obveza podnošenja zahtjeva za mirno rješenje spora nije niti na jedan način mogla negativno utjecati na podnositeljevo pravo na podnošenje tužbe radi naknade štete.
- ✓ Rok od tri mjeseca unutar kojeg je nadležno državno odvjetništvo dužno donijeti odluku o zahtjevu nije nerazuman i ne utječe na samu biti prava na pošteno suđenje.
- ✓ Propuštanjem da poduzmu ovaj dodatni procesni korak podnositelji su se sami doveli u poziciju u kojoj su domaći sudovi bili spriječeni meritorno odlučivati o njihovom zahtjevu.
- ✓ Obveza podnošenja zahtjeva za mirno rješenje spora prije podnošenja tužbe protiv Republike Hrvatske ne predstavlja ograničenje prava na pristup sudu.

✓ **BANOVIĆ PROTIV HRVATSKE**

presuda od 11. lipnja 2015., zahtjev br. 44284/10

ČINJENIČNI OPIS (UPRAVNI POSTUPAK)

U veljači 1997. godine podnositeljčin otac zatražio je priznavanje statusa hrvatskog ratnog vojnog invalida. Nakon njegove smrti u prosincu 1997. godine, podnositeljica je, kao njegova nasljednica, preuzela postupak. Konačna odluka kojom je njezinom ocu utvrđen status hrvatskog ratnog vojnog invalida donesena je u travnju 2007. godine. U srpnju 2007. podnositeljica je podnijela zahtjev Uredu državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji za priznavanje statusa člana obitelji smrtno stradalog hrvatskog branitelja. Domaća tijela, uključujući Upravni sud RH, odbacila su njezin zahtjev jer je podnesen izvan roka propisanog Zakonom o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, koji je istekao 31. prosinca 2005. godine. Domaća tijela navela su da podnositeljica nije morala čekati ishod postupka koji se odnosio na status njezinog oca kao HRVI prije podnošenja zahtjeva za reguliranje svog statusa.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Prema domaćem pravu, ishod postupka koji se odnosi na priznavanje statusa hrvatskog ratnog vojnog invalida nije zakonski preduvjet za potraživanje statusa člana obitelji smrtno stradalog hrvatskog branitelja i povezane obiteljske invalidnine.

- ✓ Prema praksi upravnih tijela, status člana obitelji smrtno stradalog hrvatskog branitelja i pravo na obiteljsku invalidninu jesu pitanja koje treba ocijeniti neovisno o priznavanju statusa hrvatskog ratnog invalida.
- ✓ Podnositeljicu ništa nije sprječavalo da podnese zahtjev za priznavanjem statusa člana obitelji smrtno stradalog hrvatskog branitelja i prava na povezanu obiteljsku invalidninu unutar zakonskog roka što bi domaće vlasti obvezalo da ispitaju osnovanost njezina zahtjeva.
- ✓ Rokovi propisani Zakonom o braniteljima bili su dovoljno jasni i predvidivi.
- ✓ Nepodnošenjem zahtjeva unutar roka podnositeljica se dovela u situaciju u kojoj je njezin zahtjev odbačen.
- ✓ Prekluzivni zakonski rokovi i način na koji su u ovom predmetu primijenjeni nisu umanjili samu bit prava podnositeljice na pristup sudu.

✓ MARGARETIĆ PROTIV HRVATSKE*

presuda od 5. lipnja 2014., zahtjev br. 16115/13

ČINJENIČNI OPIS (UPRAVNI POSTUPAK)

Podnositelj zahtjeva bio je policijski službenik protiv kojeg je pokrenut kazneni postupak zbog osnovane sumnje zbog više kaznenih djela. Ministarstvo unutarnjih poslova donijelo je odluku da ga se udalji s dužnosti dok završetka kaznenog postupka. Podnositelj je pokrenuo upravni spor radi osporavanja zakonitosti odluke MUP-a kojom je udaljen iz policijske službe. Podnositeljev odvjetnik zatražio je odgodu ročišta na Upravnom sudu u Osijeku dok podnositelj ne bude pušten iz pritvora. Upravni sud je održao ročište u odsutnosti podnositelja i njegovog zastupnika koji je bio pozvan na ročište, a nedolazak nije opravdao.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositelj je imao mogućnost učinkovito sudjelovati u upravnom sporu pred Upravnim sudom u Osijeku te iznijeti sve argumente koje je smatrao bitnima.
- ✓ Tijekom upravnog postupka i upravnog spora podnositelja je zastupao odvjetnik koji je poduzimao sve potrebne pravne radnje u ime podnositelja.
- ✓ Tijekom upravnog spora bila su sporna pravna, a ne činjenična pitanja zbog kojih bi Upravni sud u Osijeku morao saslušavati svjedoke ili izvoditi druge dokaze.
- ✓ Tužbeni zahtjev nije ovisio o pojedinostima iz njegovog osobnog iskustva već o rješavanju pitanja pravne naravi, pa je podnositelj mogao učinkovito iznijeti svoj predmet preko zastupnika.
- ✓ Održavanjem ročišta u odsutnosti podnositelja, Upravni sud u Osijeku nije povrijedio podnositeljevo pravo da sudjelovanje u upravnom sporu.

---

* U presudi *Margaretić protiv Hrvatske* Europski sud je utvrdio povredu članka 5. stavka 3. i 4. Konvencije (pravo na slobodu i sigurnost), te da nije došlo do povrede članka 6., stavka 1. Konvencije (pravo na pristup sudu).

presuda od 4. listopada 2016., 66553/12

ČINJENIČNI OPIS (SUKOB NADLEŽNOSTI)

Podnositelj zahtjeva bio je optužen za tešku povredu službene dužnosti. U vrijeme dok je bio udaljen iz službe, imao je pravo na naknadu mjesečne plaće u iznosu od 60 % plaće. Proglašen je krivim, te mu je izrečena kazna u iznosu od 5% plaće.

Podnositelj zahtjeva je tražio isplatu onog dijela plaće koji mu je bio obustavljen u razdoblju tijekom kojega je bio udaljen iz službe. Grad Slavonski Brod odbio je njegov zahtjev 22. prosinca 2008. godine, te u uputi o pravnom lijeku naveo kako podnositelj zahtjeva ima pravo podnijeti tužbu protiv navedenog rješenja Upravnom sudu Republike Hrvatske, koji je pak nakon izmjena zakona postao Visoki upravni sud Republike Hrvatske.

Visoki upravni sud Republike Hrvatske proglasio se nenadležnim navodeći da je nadležan redovni općinski sud. Podnositelj je protiv tog rješenja podnio ustavnu tužbu, ali je ona odbačena.

Podnositelj je potom pokrenuo parnični postupak pred Općinskim sudom u Slavonskom Brodu, ali je njegov tužbeni zahtjev odbijen zbog zastare.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Dana 15. prosinca 2008. godine Građanski odjel Vrhovnog suda Republike Hrvatske zauzeo je pravno shvaćanje sa svrhom definiranja stvarne nadležnosti građanskih sudova i Upravnog suda Republike Hrvatske u vezi s isplatom plaće državnih službenika.
- ✓ Podnositelj zahtjeva nije trebao biti upoznat s tim pravnim shvaćanjem koje je doneseno samo par dana prije drugostupanjskog rješenja koje je osporavao, i nije trebao zanemariti izričitu uputu o pravnom lijeku koju je to rješenje sadržavalo. Međutim, kada je 4. siječnja 2012. godine Visoki upravni sud Republike Hrvatske odbacio njegovu upravnu tužbu kao nedopuštenu zbog stvarne nenadležnosti, već su bile protekle tri godine od zauzimanja pravnog shvaćanja Vrhovnog suda Republike Hrvatske prema kojem je predmet podnositelja zahtjeva trebao ispitati općinski sud.
- ✓ Prema članku 243. stavku 1. Zakona o obveznim odnosima smatra se da je, ukoliko tužitelj u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti odluke o odbacivanju tužbe podnese novu tužbu, zastarijevanje prekinuto prvom tužbom dužnika.
- ✓ Podnositelj je tužbu Općinskom sudu u Slavonskom Brodu podnio nakon isteka tromjesečnog roka iz članka 243. stavka 1. Zakona o obveznim odnosima, iako ga ništa nije sprječavalo da je podnese unutar tromjesečnog roka.
- ✓ Da se podnositelj zahtjeva pridržavao roka, tijekom zastare, propisan člankom 183. Zakona o radu, bio bi prekinut, što bi omogućilo općinskom sudu da ispita osnovanost njegova tužbenog zahtjeva.
- ✓ Podnositelj zahtjeva nije poduzeo potrebne mjere kako bi zaštitio svoje pravo na pristup sudu, stoga se ne može reći da mu je uskraćen pristup sudu.

✓ BRLJAČIĆ PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 23. kolovoza 2016., zahtjev br. 11756/11

ČINJENIČNI OPIS (KAZNENI I PARNIČNI POSTUPAK)

Podnositelj zahtjeva je 1997. godine kupio poslovni prostor od jednog trgovačkog društva. U ožujku 2000. godine Županijsko državno odvjetništvo u Požegi podiglo je optužnicu protiv trinaest direktora tog trgovačkog društva, zbog kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti, a vezano za više ugovora koje je to trgovačko društvo sklopilo sa raznim osobama, uključujući i ugovor koji je sklopljen sa podnositeljem zahtjeva. U kaznenom postupku koji se vodio pred Županijskim sudom u Požegi okrivljenici su proglašeni krivima, a sporni ugovori, uključujući ugovor koji je sklopljen s podnositeljem, utvrđeni su ništavima. Podnositelj zahtjeva, kao i druge osobe koje su sklopile te ugovore, žalbom su osporavale prvostupanjsku presudu, ali su njihove žalbe odbačene, jer u tom postupku nisu bili niti okrivljenici, a niti oštećenici. U parničnom postupku koje je društvo pokrenulo protiv podnositelja osporavajući vlasništvo stečeno na temelju ništavog ugovora, utvrđeno je da je podnositelj sklopio ugovor u dobroj vjeri, te je tužbeni zahtjev odbijen.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Iako podnositelj zahtjeva formalno nije bio stranka u kaznenom postupku u kojem su ugovori o kupoprodaji utvrđeni ništavima, nisu mu bile uskraćene zaštitne mjere kojima je mogao zaštititi svoja vlasnička prava.
- ✓ Županijski sud u Požegi, kada je proglasio ništavima ugovore koje su sklopili osuđeni direktori, ostavio je otvorenim pitanje položaja stranaka koje su kupile nekretnine od društva u dobroj vjeri.
- ✓ Presuda Županijskog suda u Požegi sama po sebi nije dovela ni do kakvog miješanja u pravo vlasništva podnositelja zahtjeva: njegovo pravo vlasništva nije izbrisano iz zemljišnih knjiga, a nije bilo čak niti miješanja u njegovo pravo posjeda.
- ✓ U naknadnom parničnom postupku koji se vodio radi utvrđivanja je li podnositelj stekao vlasništvo u dobroj vjeri, podnositelju je pružena mogućnost da učinkovito sudjeluje u postupku u svakoj fazi postupka.
- ✓ Podnositelj zahtjeva je, neovisno o kaznenom postupku, imao pravo na pristup sudu radi zaštite prava vlasništva u parničnim postupku.

✓ BILOGLAV PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 20. rujna 2016., zahtjev br. 77742/13

ČINJENIČNI OPIS (UPRAVNI POSTUPAK)

Podnositelj je bio u djelatnoj vojnoj službi do 2013. godine, kada je rješenjem Ministarstva obrane Republike Hrvatske utvrđeno da je mu je ista prestala. Naime, u rujnu 2012. godine zdravstvena komisija MORH-a utvrdila je da je podnositelj zdravstveno nesposoban za obavljanje vojne službe. Podnositelj je podnio upravnu tužbu Upravnom sudu u Zagrebu i protiv rješenja zdravstvene komisije i protiv rješenja MORH-a o prestanku djelatne vojne službe. Upravni sud je odbacio upravnu tužbu protiv rješenja zdravstvene komisije jer ista nije

javnopravno tijelo protiv čijih se odluka može voditi upravni spor. Upravni sud donio je presudu kojom se odbija njegova tužba protiv rješenja MORH-a o prestanku službe.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Prilikom utvrđivanja prestanka djelatne vojne službe podnositelja zahtjeva MORH nije izvršavao svoju diskrecijsku ovlast, već je postupao sukladno zakonskoj dužnosti da otpusti vojnika za kojeg je utvrđeno da je nesposoban za obavljanje vojne službe.
- ✓ Iako rješenja zdravstvene komisije Ministarstva sama po sebi nisu bila podložna izravnom preispitivanju od strane suda, podnositelj zahtjeva imao je mogućnost da Upravni sud u Zagrebu preispita ta rješenja u kontekstu njegova osporavanja rješenja MORH-a o prestanku djelatne vojne službe koje je bilo utemeljeno na nalazima zdravstvene komisije.
- ✓ Upravni sud u Zagrebu je detaljno, u dokaznom postupku u kojem je sudjelovao i sam podnositelj, ispitao način na koji je utvrđeno da je podnositelj zahtjeva nesposoban za obavljanje vojne službe i utvrdio kako u postupku ili nalazima zdravstvene komisije nije postojalo ništa što bi dovelo u sumnju potrebu prestanka podnositeljeve djelatne vojne službe.
- ✓ Podnositelju nije uskraćen pristup sudu, pa je njegov zahtjev očigledno neosnovan.

✓ KUNŠTEK PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 1. travnja 2014., zahtjev br. 66934/09

ČINJENIČNI OPIS (KAZNENI I PARNIČNI POSTUPAK)

Podnositelj je prigovarao da je lišen prava na pristup sudu jer su Općinski sud u Varaždinu i Županijski sud u Varaždinu odbili njegov zahtjev za naknadu štete prouzročene kaznenim djelom zbog nastupa zastare. Naime, podnositelj je u kaznenom postupku povukao imovinsko-pravni zahtjev i naveo da će naknadu štete tražiti u posebnoj parnici. Kazneni postupak završio je bez osude počinitelja, pa je parnični sud presudio da se zbog toga što kazneni sud nije donio nikakvu odluku o zahtjevu podnositelja zahtjeva, trebaju primijeniti opća pravila o zakonskoj zastari na temelju Zakona o obveznim odnosima.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Europski sud je prihvatio utvrđenja domaćih sudova da je rok za podnošenje tužbe za naknadu štete istekao tri godine prije nego što je ona podnesena.
- ✓ Ništa nije sprječavalo podnositelja da podnese tužbu unutar općeg zastarnog roka, niti ga je itko prisilio da povuče svoj imovinsko pravni zahtjev u kaznenom postupku.
- ✓ Da podnositelj nije povukao imovinsko pravni zahtjev, kazneni sud bi mogao uputiti podnositelja zahtjeva da svoj građanski zahtjev ostvaruje u zasebnom parničnom postupku, te bi se tada primijenila specifična pravila o zakonskoj zastari i podnositelj zahtjeva bi imao pravo podnijeti svoju parničnu tužbu u roku od tri mjeseca od pravomoćnosti presude donesene u kaznenom postupku.
- ✓ Međutim, svojim vlastitim radnjama i propustima onemogućio je sudove da ispitaju njegov zahtjev u meritumu, zbog čega je njegov zahtjev odbačen kao očigledno neosnovan.

✓ KOVAČEVIĆ PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 30. lipnja 2015., zahtjev br. 61763/13

ČINJENIČNI OPIS (RADNI SPOR)

Podnositelj je sklopio ugovor o radu na neodređeno vrijeme, uz probni rok u trajanju tri mjeseca. Podnositeljev ugovor je raskinut uz obrazloženje da nije zadovoljio na probnom roku. Podnositelj je tvrdio da je u odluci neistinito navedeno kako nije zadovoljio na probnom roku, te da su pravi razlog za otkaz ugovora o radu financijske poteškoće društva. Općinski građanski sud u Zagrebu odbio je njegov tužbeni zahtjev, utvrdivši da je poslodavac dokazao opravdane razloge - osobno uvjetovani otkaz, te da podnositelj kao tužitelj nije u poziciji dokazivati druge razloge, koji nisu navedeni kao otkazni razlozi.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositelj je učinkovito sudjelovao u postupku pred domaćim sudovima.
- ✓ Kroz cijeli postupak pred domaćim sudovima podnositelj je bio pravno zastupan, te je imao priliku iznijeti sve dokaze i tvrdnje, kao i preispitivati dokaze podnesene od suprotne stranke u postupku, a koji su bili mjerodavni za predmet.
- ✓ Domaći sudovi svoje odluke u vezi podnositeljevih konkretnih tvrdnji potkrijepili su dovoljnom argumentacijom.
- ✓ Odluke domaćih sudova bile su u skladu s mjerodavnim odredbama domaćeg radnog prava, te ustaljenom praksom domaćih sudova o teretu dokaza u postupku u kojem se osporava odluka o otkazu.
- ✓ Činjenica da je predmet raspravljanja bio ograničen na utvrđivanje razloga navedenih u odluci o otkazu nije lišila podnositelja pristupa sudu.
- ✓ Druge tvrdnje stranaka, mimo onih koje su mjerodavne za odluku o otkazu, su nepotrebne i mogu prouzročiti nepotreban teret za učinkovitost provedbe pravde u radnim sporovima.
- ✓ Ne postoji potreba da se sud bavi daljnjim tvrdnjama stranaka u vezi postojanja drugih mogućih razloga za otkaz ako se razlozi navedeni u odluci o otkazu, u konkretnom slučaju, pokažu utemeljenima.

✓ MUIĆ PROTIV HRVATSKE

presuda od 23. svibnja 2017., zahtjev br. 56935/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj zahtjeva je prigovarao kako nije mogao ostvariti pravo na naknadu za nezaposlene, jer su Hrvatski zavod za zapošljavanje i Upravni sud Republike Hrvatske, pretjerano formalistički tumačili rok za podnošenje takvog zahtjeva, te time povrijedili njegovo pravo na pristup sudu.

Naime, u radnom sporu koji je podnositelj pokrenuo radi utvrđenja nedopuštenom odluke o otkazu ugovora o radu, Županijski sud u Slavonskom Brodu presudom je podnositelju odredio raskid ugovora o radu i kao dan prestanka radnog odnosa utvrdio dan kad je Općinski sud u Novoj Gradiški donio prvostupanjsku presudu. Nakon presude županijskog suda podnositelj je

od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje tražio naknadu za nezaposlene, međutim HZZ, a kasnije povodom njegove upravne tužbe i Upravni sud Republike Hrvatske njegov su zahtjev odbili, i to zbog proteka roka u kojem je bio dužan zatražiti naknadu, a koji je počeo teći od dana koji je utvrđen kao dan prestanka radnog odnosa.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Prema upravnosudskoj praksi, domaća tijela rok za podnošenje zahtjeva za naknadu računaju od dana utvrđenja raskida ugovora o radu, neovisno o načinu na koji je taj datum utvrđen.
- ✓ Takav stav domaćih tijela moguće je podvrgnuti određenoj kritici – primjerice, podnositelj je zaprimio presudu Županijskog suda u Slavonskom Brodu više od godinu dana nakon datuma koji je utvrđen kao dan prestanka radnog odnosa.
- ✓ Međutim, sam podnositelj je zahtjev za naknadu podnio nakon isteka tridesetodnevnog roka čak i kada bi se kao dan početka računanja roka uzeo datum otkad je saznao za presudu Županijskog suda u Slavonskom Brodu.
- ✓ Podnositelj zahtjeva, u svakom slučaju, nije pravovremeno podnio zahtjev za ostvarivanje naknade za nezaposlene.

NEPRISTRANOST SUDA

OPĆA NAČELA

- Pravo na pošteno suđenje iz članka 6., stavka 1. Konvencije zahtijeva da predmet razmotri „neovisni i nepristrani sud“.
- Postojanje nepristranosti u smislu članka 6., stavka 1. mora biti utvrđeno prema subjektivnom testu, pri čemu se mora uzeti u obzir osobno uvjerenje i ponašanje konkretnog suca, tj., je li sudac imao neke osobne predrasude ili pristranosti u tom predmetu; te isto tako prema objektivnom testu, tj. treba utvrditi je li sam sud, i, između drugih vidova, i njegov sastav, nudio dovoljno jamstava kao bi se isključila svaka legitimna dvojba glede njegove nepristranosti.
- Subjektivni test - osobna nepristranost suca mora se pretpostaviti dok se ne dokaže suprotno.
- Objektivni test - mora se utvrditi postoje li, sasvim odvojeno od ponašanja suca, provjerljive činjenice koje mogu potaknuti dvojbu glede njegove nepristranosti. Pri odlučivanju postoji li u nekom predmetu legitiman razlog za bojazan da neki sudac nije nepristran, stav dotične osobe je važan, ali ne i odlučan. Ono što je odlučno jest to može li se ta bojazan smatrati objektivno opravdanom.
- Prethodno sudjelovanje suca u predmetu samo po sebi nije dovoljno da dovede do zaključka o nepostojanju nepristranosti dotičnog suca ili suda.
- Sumnje optuženika o pristranosti suca zbog njegovog prethodnog sudjelovanja u predmetu treba tretirati kao objektivno opravdane ovisno o okolnostima svakog pojedinog predmeta.
- Kada domaće pravo nudi mogućnost za otklanjanje sumnji u nepristranost suda ili suca, od podnositelja se očekuje da prvom prilikom iznese takav prigovor.

✓ SMILAGIĆ protiv HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 10. studenog 2015., zahtjev br. 77707/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj zahtjeva proglašen je krivim za kazneno djelo zlorabe ovlasti u gospodarskom poslovanju i osuđen na kaznu zatvora uz primjenu uvjetne osude. U svojoj ustavnoj tužbi podnositelj je naveo kako su dva člana žalbenog sudskog vijeća Županijskog suda u Zagrebu bila pristrana, jer je riječ o sucima koji su prethodno potvrdili rješenje o provođenju istrage protiv njega u vezi s istim kaznenim djelima. Ustavni sud Republike Hrvatske je odbio ustavnu tužbu navodeći da su suci odlučivali o različitim pitanjima prilikom donošenja rješenja o provođenju istrage i odlučivanja o žalbi protiv prvostupanjske presude kojom je osuđen.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Zakon o kaznenom postupku sadrži jasna pravila koja uređuju izuzeće sudaca.
- ✓ Podnositelj zahtjeva bio je svjestan prethodnog sudjelovanja sudaca u njegovom predmetu, no nije prigovorio sastavu žalbenog vijeća koje je u dva navrata odlučivalo o njegovim žalbama.

- ✓ Pitanje pristranosti sudaca prvi je put postavio tek u svojoj ustavnoj tužbi protiv druge presude koju su donijeli ti suci, a koja je za njega bila nepovoljna.
- ✓ Podnositelj je sam trebao navesti dokaze i okolnosti koje su izazivale sumnju u nepristranost sudaca, tražeći otklon sudaca od odlučivanja u predmetu.
- ✓ Podnositelj nije iznio razloge zbog kojih je propustio pravovremeno iznijeti prigovore o navodnoj nepristranosti sudaca.

PRAVO NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU

○

OPĆA NAČELA

- Zahtjevom da predmeti budu ispitani u „razumnom roku“ naglašava se važnost djelovanja pravosudnog sustava bez odgoda koje bi mogle ugroziti njegovu učinkovitost i vjerodostojnost.
- Razumnost duljine trajanja postupka treba procijeniti s obzirom na sljedeće kriterije: složenost predmeta, ponašanje podnositelja i relevantnih tijela, te što je u pitanju za podnositelja u sporu.
- Složenost predmeta može biti činjenična i pravna.
- Ponašanje podnositelja predstavlja objektivnu činjenicu koja se ne može pripisati tuženoj državi i koja se mora uzeti u obzir u svrhu utvrđivanja je li razumni rok iz članka 6., stavka 1. prekoračen. Ponašanje podnositelja ne može se samo po sebi koristiti kao opravdanje za razdoblja neaktivnosti, niti se podnositelja može kriviti za potpuno iskorištavanje pravnih sredstava koja su mu dostupna u domaćem pravu.
- Država ugovornica mora organizirati svoj pravni sustav na način na koji njezini sudovi mogu svima jamčiti pravo dobivanja pravomoćne odluke o sporovima vezanima uz građanska prava i obveze u razumnom roku.

✓ MIKOVIĆ PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 26. travnja 2016., zahtjev br. 18329/14

ČINJENIČNI OPIS

Podnositeljica je 1998. godine pokrenula parnični postupak pred Općinskim sudom u Osijeku, koji je pravomoćno završen 2007. godine, nakon čega je istovremeno podnijela reviziju i ustavnu tužbu. Za vrijeme trajanja postupka pred Općinskim sudom u Osijeku, podnositeljica je sukladno tada važećem Zakonu o sudovima pokrenula postupak za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku te joj je Vrhovni sud Republike Hrvatske dosudio naknadu za povredu prava. Ustavni sud Republike Hrvatske je obavijestio odvjetnicu podnositeljice da će odlučivati o njezinoj ustavnoj tužbi tek nakon što Vrhovni sud odluči o reviziji te da ona mora o tome obavijestiti Ustavni sud. Podnositeljica je to učinila tek 6 godina nakon odluke Vrhovnog suda. Ustavni sud je nastavio s postupkom te nakon 5 i pol mjeseci odlučio o ustavnoj tužbi. Podnositeljica se pred Europskim sudom žalila na prekomjernu duljinu domaćeg postupka od preko 16 godina, od čega 6 godina pred Ustavnim sudom. Dodatno je tvrdila da nije imala domaće pravno sredstvo za prekomjernu duljinu postupka pred Ustavnim sudom.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositeljica je dobila naknadu za povredu prava na suđenje u razumnom roku pred domaćim sudovima, ali u ustavnoj tužbi nije prigovorila visini te naknade, pa je taj dio njezinog zahtjeva odbačen.
- ✓ Država nije odgovorna za duljinu postupka pred Ustavnim sudom jer je tužiteljica, zbog propusta svoje odvjetnice, tek nakon 6 godina zatražila od Ustavnog suda da odluči o njezinoj ustavnoj tužbi.

- ✓ Država nije odgovorna za interni odnos stranke i odvjetnika.

✓ KOVAČ PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 13. rujna 2016., zahtjev br. 63556/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositeljica zahtjeva je prigovarala da ukupna duljina trajanja dva građanska postupka pred Općinskim sudom u Varaždinu nije bila u skladu sa zahtjevom „razumnog roka“ propisanog člankom 6., stavkom 1. Konvencije.

UTVRĐENJE EUROPSKOG SUDA

- ✓ Zahtjev je očigledno neosnovan jer je prvi postupak trajao šest mjeseci, na dvije razine odlučivanja, što se ne može smatrati pretjeranim.
- ✓ Što se tiče drugog postupka, podnositeljica se nikad nije obratila Ustavnom sudu Republike Hrvatske koji je nadležan o tome rješavati, te time nije propisno iskoristila sva učinkovita domaća pravna sredstva.

✓ KOVAČIĆ PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 13. rujna 2016., zahtjev br. 65559/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj zahtjeva je prigovario da duljina predmetnog prekršajnog postupka nije bila u skladu sa zahtjevom „razumnog roka“ propisanog člankom 6. stavkom 1. Konvencije.

UTVRĐENJE EUROPSKOG SUDA

- ✓ Zahtjev je očigledno neosnovan jer je postupak trajao jednu godinu i osam mjeseci na dvije razine odlučivanja, što se ne može smatrati pretjeranim.

PRAVO NA OBRANU - NAČELO NEPOSREDNOSTI U KAZNENOM I PREKRŠAJNOM POSTUPKU

○

KAZNENI POSTUPAK

- Važan aspekt poštenog kaznenog postupka čini mogućnost optuženika da se suoči sa svjedocima u prisutnosti suca koji konačno odlučuje o predmetu.
- Načelo neposrednosti važno je jamstvo u kaznenom postupku u kojem opažanja suda o ponašanju i vjerodostojnosti svjedoka mogu imati bitne posljedice za optuženika.
- Prema načelu neposrednosti, odluke u kaznenim predmetima donose suci koji su bili prisutni tijekom čitavog postupka i postupka prikupljanja dokaza. To se ne može protumačiti kao zabrana bilo kakvih izmjena u sastavu sudskog vijeća u tijeku postupka.
- Tijekom postupka mogu se pojaviti procesni razlozi koji onemogućavaju daljnje sudjelovanje suca u postupku.
- Mjere koje se mogu poduzeti nakon promjene sudskog vijeća, a kojima bi se osiguralo odgovarajuće razumijevanje dokaza i tvrdnji mogu obuhvatiti npr. stavljanje na raspolaganje prijepisa u kojima nije upitna vjerodostojnost dotičnog svjedoka, zakazivanje ponovnog saslušanja relevantnih argumenata ili važnih svjedoka pred izmijenjenim sudskim vijećem.

✓ ŠKARO PROTIV HRVATSKE

presuda od 6. prosinca 2016., zahtjev br. 6962/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj zahtjeva osuđen je zbog kaznenog djela ubojstva pred Županijskim sudom u Splitu. Postupak se vodio dugi niz godina, pri čemu je dva puta ukinuta prvostupanjska presuda, te je tri puta proveden prvostupanjski postupak.

Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je došlo do povrede prava na obranu jer A.B., jedini svjedok očevidac, nije dao usmeni iskaz pred sudskim vijećem koje je podnositelja konačno osudilo.

Naime, u trećem ponovljenom postupku glavna rasprava je zbog izmijenjenog sudskog vijeća morala tri puta započinjati ispočetka. A.B. je saslušan dva puta, ali nakon treće izmjene sudskog vijeća jedino svjedok A.B. nije saslušan jer se nalazio u psihijatrijskoj ustanovi, a njegov je iskaz pročitao. Od ukupno 5 članova sudskog vijeća, samo jedan sudac nije neposredno saslušao A.B.-ov iskaz.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositelju nije bilo uskraćeno pravo osporavanja tvrdnji svjedoka ili postavljanja pitanja jer je mogao neposredno postavljati pitanja svjedoku i osporavati njegov iskaz prilikom davanja iskaza na prethodnim ročištima.
- ✓ Sudsko vijeće koje je osudilo podnositelja zahtjeva osobno je saslušalo i njega i sve svjedoke, osim A.B.-a.
- ✓ A.B.-ov iskaz nije saslušao samo jedan sudac, koji je imao mogućnost pročitati A.B.-ov iskaz.
- ✓ Takve okolnosti dopuštaju iznimku od načela neposrednosti, pa zbog zamjene jednog suca nije bilo potrebno ponovno saslušanje svjedoka A.B.

PREKRŠAJNI POSTUPAK

- Prekršajni postupci za lakše prekršaje u prometu potpadaju pod kazneno-pravni aspekt članka 6. Konvencije.
- Provođenje takvih postupaka od strane upravnih vlasti nije suprotno Konvenciji, ali osoba protiv koje se postupak vodi mora imati mogućnost osporiti odluku tog tijela pred sudom, sukladno jamstvima iz članka 6. Konvencije.
- Usmena i javna rasprava predstavlja jedno od osnovnih načela iz članka 6. Konvencije.
- Prvostupanjski postupak u „kaznenim“ stvarima mora se voditi pred tijelom koje zadovoljava uvjete iz članka 6. Konvencije, a podnositelj ima pravo da ga se sasluša, da iznosi dokaze koji mu idu u prilog i da čuje dokaze koji ga terete i ispita svjedoke.
- U nekim iznimnim okolnostima prihvatljivo je da ne bude održano usmeno ročište, uz uvjet da je okrivljeniku omogućeno da se u pisanom postupku očituje o svom predmetu i preispita dokaze protiv njega.

✓ MARČAN PROTIV HRVATSKE

presuda od 10. srpnja 2014., zahtjev br. 40820/12

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj je u skraćenom prekršajnom postupku pred Prekršajnim sudom u Rijeci, kažnjen zbog prometnog prekršaja. U postupku pred Europskim sudom tvrdio je da je prekršajni postupak bio nepravičan jer mu nije dana mogućnost da se brani, da izvodi dokaze i da dokazi protiv njega budu izvedeni u kontradiktornom postupku.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositelj je mogao iskoristiti mogućnost da sudbena vlast preispita kazneni nalog koji je izdala policija.
- ✓ Imao je priliku poreći da je počinio prekršaj te iznijeti činjenične i pravne argumente u svoju korist, i to u prigovoru protiv prekršajnog naloga, a kasnije i na ročištu na Prekršajnom sudu u Rijeci.
- ✓ Podnositelj je mogao predložiti saslušanje svjedoka, što bi mu omogućilo da ga neposredno ispita na ročištu, dostaviti dokumente koji mu idu u prilog te izvršiti uvid u spis i dokaze koji ga terete.
- ✓ Budući da podnositelj to nije učinio ne može se tvrditi da Prekršajni sud u Rijeci nije poštovao jamstva poštenog suđenja iz članka 6., stavaka 1. i 3. Konvencije.

PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA

Članak 8.

- 1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.*
- 2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.*

Članak 8. Konvencije izrijeком štiti privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje. Kroz praksu Europskog suda pojmovi „privatni“ i „obiteljski“ dodatno su protumačeni, tako da pojam „privatni život“ obuhvaća, primjerice, i pravo na profesionalni život, kao i pravo na osobni integritet te pravo na zdravlje.

U nastavku donosimo načela i presude/odluke koje se tiču prava na obiteljski život u kontekstu odnosa između roditelja i djece, te odnosa baka i djedova s unucima, potom prava na profesionalni život, prava na tjelesni integritet i prava na dom.

U kontekstu miješanja u pravo na dom, posebno se ukazuje na razliku između predmeta u kojima je bila riječ o nekretnini koja predstavlja dom, a koja je u državnom* vlasništvu, i onih u kojima je do miješanja došlo na temelju privatno-pravnog odnosa između ovrhovoditelja i ovršenika.

---

* Pritom se misli na nekretnine u vlasništvu RH, kao i nekretninu u vlasništvu jedinica lokalne samouprave

OBITELJSKI ŽIVOT

ODNOSI RODITELJA I DJECE - OPĆA NAČELA

- Uzajamno uživanje roditelja i djeteta u međusobnom društvu predstavlja temeljni element „obiteljskog života“ u smislu članka 8. Konvencije.
- Pri odlučivanju o budućim odnosima roditelja i djece važno je uzeti u obzir sve relevantne okolnosti, a ne samo protek vremena.
- Neučinkovito i dugotrajno vođenje postupka u kojem se odlučuje s kojim će roditeljem dijete živjeti može dovesti do kršenja pozitivnih obveza na temelju članka 8. Konvencije jer procesni zastoj može dovesti do *de facto* odluke o predmetnom pitanju.
- Poštivanje obveze posebne revnosti, koja je obvezna u predmetima vezanima za odnos roditelja i djece, je odlučujuće pri ocjenjivanju je li predmet ispitan u razumnom roku.

✓ RUKAVINA PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 6. siječnja 2015., zahtjev br. 770/12

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj je prigovarao da su domaća tijela u postupku radi razvoda braka i povjeravanja djeteta na čuvanje i odgoj povrijedila njegovo pravo na poštivanje obiteljskog života jer je postupak u vezi povjeravanja djeteta trajao više od tri godine i šest mjeseci, jer je za vrijeme trajanja postupka njegova kćer privremenim odlukama povjeravana majci, te jer su njegovi susreti i druženja s kćeri bili pod nadzorom. Presudom Općinskog suda u Sesvetama, koja je potvrđena i pred Županijskim sudom u Zagrebu, podnositeljeva kćer je njemu povjerena na čuvanje i odgoj.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Trajanje postupka nije bilo prekomjerno - tri godine i osam mjeseci na dvije razine nadležnosti.
- ✓ Činjenice predmeta pokazuju značajnu aktivnost nadležnih tijela za vrijeme cijelog postupka.
- ✓ Predmet je bio složen i osjetljiv jer su domaći sudovi morali odlučiti o tome kojem će roditelju povjeriti dijete, pri čemu su se mišljenja stručnjaka u tom pogledu razlikovala i s vremenom mijenjala.
- ✓ Podnositeljev kontakt s kćeri nikada nije bio ograničen u mjeri koja bi imala nepopravljive posljedice za njihov odnos.
- ✓ Duljina trajanja postupka u ovom predmetu nije uzrokovala *de facto* odluku o pitanju s kojim bi roditeljem trebala živjeti podnositeljeva kćer.

odluka o nedopuštenosti od 23. rujna 2014., zahtjev br. 55848/12

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelji zahtjeva su majka i dvoje djece. Tijekom brakorazvodne parnice, djeca su privremeno dodijeljena na skrb majci, a ocu je dodijeljeno pravo na susrete i druženja s djecom. Dana 21. prosinca 2011. Općinski sud u Zaprešiću je donio presudu kojom se prvoj podnositeljici i njezinom bivšem suprugu oduzima pravo da žive sa svojom djecom i odgajaju ih, te se djecu povjerava na čuvanje i odgoj ustanovi za nezbrinutu djecu. Presuda je postala pravomoćna, ali kako nije izvršena u roku od godinu dana, Općinski sud u Zaprešiću je dana 17. prosinca 2012. donio novu odluku o oduzimanju prava na zajednički život i odgoj, koja je također postala pravomoćna, ali ni ona nije izvršena u roku od godine dana. Novom odlukom od 17. prosinca 2013. godine Općinski sud u Zaprešiću je na identičan način prvoj podnositeljici i njezinom bivšem suprugu oduzeo pravo na život sa djecom i njihov odgoj. Dana 17. lipnja 2014. Ustavni sud Republike Hrvatske je utvrdio povredu ustavnih prava podnositelja zahtjeva na pošteno suđenje i prava na obiteljski život, te ukinuo odluke nižih sudova i vratio predmet na ponovno suđenje.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Europski sud je utvrdio kako je Ustavni sud Republike Hrvatske ukinuo posljednju odluku o oduzimanju roditeljske skrbi i vratio predmet na ponovno suđenje.
- ✓ Dvije prethodne odluke koje se odnose na oduzimanje skrbništva nisu izvršene, niti više mogu biti izvršene.
- ✓ Zbog toga što postupak još uvijek nije okončan pred nadležnim hrvatskim tijelima, Europski sud je utvrdio da je zahtjev podnositelja preuranjen i očigledno neosnovan.

OPĆA NAČELA - ODNOSI BAKA I DJEDOVA S UNUCIMA

- „Obiteljski život“ u smislu članka 8. Konvencije može postojati između bake i djeda i njihovih unuka kad među njima postoje dovoljno jake obiteljske veze.
- Odnos između baka i djedova i njihovih unuka po svojoj naravi razlikuje se od odnosa između roditelja i djece, te zahtijeva niži stupanj zaštite, a u pravilu podrazumijeva održavanje međusobnih kontakata.
- U situacijama u kojima su unuci ostali bez roditeljske skrbi, baka i djed imaju pravo na temelju članka 8. Konvencije da se prilikom donošenja odluke o skrbi za dijete uzme u obzir njihova želja da im se unuci formalno povjere na skrb.
- Do miješanja u pravo bake i djeda na poštivanje njihova obiteljskog života može doći samo ako javne vlasti ograniče kontakt u mjeri koja nije uobičajena odnosno smanje kontakte na način da baki i djedu odbiju razumni pristup nužan za očuvanje normalnog odnosa bake i djeda s unukom.
- Obveza je države u takvim situacijama da djeluje na način koji omogućava da se veze između bake i djeda te njihovih unuka normalno razvijaju.

odluka o nedopuštenosti od 25. studenog 2014., zahtjev br. 10140/13

ČINJENIČNI OPIS

Zahtjev je podnijelo četvero podnositelja: baka i djed koji su podnijeli zahtjev u svoje ime i u ime svojih maloljetnih unuka. Djed i baka pokrenuli su čitav niz obiteljskopравnih postupaka na domaćoj razini koji su se, među ostalim, odnosili na oduzimanje roditeljima prava da žive s djecom (njihovim unucima), povjeravanje djece na čuvanje i odgoj baki i djedu, te određivanja susreta i druženja.

S druge strane, i otac djece je pokrenuo brojne obiteljskopравne postupke radi ostvarivanja svojih roditeljskih prava. U konačnici, Općinski sud u Vinkovcima je djecu povjerio na čuvanje i odgoj ocu, a što je, odlučujući o žalbi potvrdio i Županijski sud u Vukovaru. Podnositelji su tvrdili kako je došlo do povrede prava na obiteljski život jer su domaća tijela odlučila da njihovi unuci žive sa svojim ocem (a ne s njima), i jer su odbijeni njihovi zahtjevi za ostvarivanje prava na susrete i druženja s unucima.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Baka i djed nisu ovlaštteni podnijeti zahtjev Europskom sudu u ime svojih unuka jer nisu nikada imali skrbništvo nad unucima, niti su im na drugi način bili formalno povjereni, a njihovi roditelji nisu lišeni roditeljske skrbi. Stoga je dio zahtjeva koji je podnesen u ime djece odbačen kao nespojiv *ratione personae* s odredbama Konvencije.
- ✓ Domaći postupci koji bi mogli uzrokovati prekid ili ograničavanje kontakta između podnositelja i njihovih unuka, posebice postupci vezani uz određivanje zabrane približavanja i određivanje susreta i druženja podnositelja još su u tijeku. Europski sud je stoga taj dio zahtjeva odbacio kao preuranjen.
- ✓ Baka i djed u okolnostima ovog predmeta nemaju pravo da im se unuci povjere na čuvanje i odgoj jer djeca nisu ostala bez roditeljske skrbi.
- ✓ Odluke Općinskog suda u Vinkovcima i Županijskog suda u Vukovaru u različitim postupcima vezanima uz povjeravanje djece, kao i odluke donesene u postupku za predaju djece, uključujući ovršni postupak koji je iz toga proizašao, ne predstavljaju miješanje u pravo podnositelja na poštivanje njihova obiteljskog života.
- ✓ Dio zahtjeva u odnosu na skrbništvo odbačen je kao očiglednom neosnovan na temelju članka 35., stavka 4. Konvencije.

PRAVO NA ZDRAVLJE – POZITIVNE OBVEZE DRŽAVE IZ ČLANKA 8. KONVENCIJE

OPĆA NAČELA

- Pravo na zdravlje ne nalazi se izrijeком међу правима која су зајамчена Конвенцијом или нјезиним Протоколима, али државе имају позитивну обвезу на основу чланка 8. Конвенције:
  - donijeti propise koji obvezuju i javne i privatne bolnice da usvoje odgovarajuće mjere za zaštitu tjelesnog integriteta njihovih pacijenata;
  - omogućiti žrtvama nesavjesnog liječenja pristup postupcima u kojima bi mogli ostvariti naknadu štete.
- Takvi postupci ne smiju postojati samo u teoriji, nego i učinkovito djelovati u praksi, što podrazumijeva i njihov dovršetak u razumnom roku.
- Vlasti moraju posvetiti dostatnu pažnju osiguranju neovisnosti vještaka uključenih u postupak te objektivnost njihovih nalaza.
- Vještaci moraju pažljivo ispitati sva relevantna pitanja i detaljno navesti razloge svojih zaključaka.
- Sudovi ili druga tijela koja se bave predmetom moraju pravilno kritički razmotriti zaključke vještaka.
- Sustav u kojem se mišljenje koje daje specijalizirana ustanova automatski smatra uvjerljivim dokazom koji sprječava daljnje ispitivanje relevantnih pitanja, tj. daljnje vještačenje ne udovoljava zahtjevima iz Konвенције.
- Činjenica da je postupak u vezi s nesavjesnim liječenjem nepovoljno završio za pojedinu osobu, sama po sebi ne znači da tužena država nije ispunila svoju pozitivnu obvezu iz članka 8. Конвенције.

✓ JURICA PROTIV HRVATSKE*

presuda od 2. svibnja 2017., zahtjev br. 30376/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositeljica zahtjeva pokrenula je 1998. godine parnični postupak za naknadu štete, pred Općinskim građanskim sudom u Zagrebu, zbog liječničke pogreške do koje je navodno došlo tijekom njezinog liječenja i operacije uha. U parničnom postupku više sudskih vještaka medicinske struke dalo je nalaze i mišljenja iz kojih proizlazi da pogoršanje zdravstvenog stanja podnositeljice nije posljedica liječničke pogreške.

Podnositeljica je pred Europskim sudom prigovarala da pojam liječničke pogreške nije odgovarajuće definiran u hrvatskom pravnom sustavu, zbog čega se u domaćem sustavu uopće ne utvrđuje odgovornost za liječničke pogreške. Nadalje, tvrdila je da u Hrvatskoj nije moguće pribaviti nezavisno i nepristrano mišljenje vještaka o pitanju liječničke pogreške, budući da su svi sudski vještaci medicinske struke dio istog zdravstvenog sustava. Konačno, podnositeljica se prituživala na duljinu trajanja parničnog postupka.

---

* U presudi Jurica protiv Hrvatske Europski sud je presudio da država nije povrijedila svoje pozitivne obveze iz članka 8. Конвенције, ali je podnositeljici povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku iz članka 6. Конвенције.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ U hrvatskom pravnom sustavu postoji odgovarajući pravni okvir za ispitivanje tvrdnji o nesavjesnom liječenju.
- ✓ U praksi Vrhovnog suda Republike Hrvatske i Ustavnog suda Republike Hrvatske razvijeni su odgovarajući standardi prema kojima građanskopravna odgovornost za nesavjesno liječenje postoji ako je zdravstvena ustanova djelovala suprotno pravilima zdravstvene struke i time prouzročila štetu za zdravlje.
- ✓ Sama činjenica da je vještak zaposlen u ustanovi javnog zdravstva, posebno određenoj za izradu nalaza i mišljenja vještaka o određenom pitanju i koju financira država, sama po sebi ne opravdava bojazan da ti vještaci neće moći djelovati neutralno i nepristrano pri izradi svojih nalaza i mišljenja.
- ✓ Hrvatsko pravo propisuje nekoliko zaštitnih mjera namijenjenih osiguranju pouzdanosti nalaza vještaka, a koje su propisane Pravilnikom o stalnim sudskim vještacima i Zakonom o parničnom postupku, koji je u predmetu podnositeljice pravilno primijenjen.
- ✓ Općinski građanski sud u Zagrebu nije samo prihvatio pisane nalaze i mišljenja koja su sastavili vještaci, već ih je javno saslušao u prisustvu stranaka koje su mogle postavljati pitanja.
- ✓ Općinski građanski sud u Zagrebu je naložio nekoliko dodatnih nalaza i mišljenja i novih nalaza i mišljenja od novih vještaka kako bi se dodatno rasvijetlile točke koje su ostale nejasne ili su bile osporavane.
- ✓ Nadležni domaći sudovi pažljivo su pregledali dokaze vještaka i, na temelju dosljednih nalaza vještaka koji isključuju navode o nesavjesnom liječenju, odbili zahtjev podnositeljice zahtjeva.
- ✓ Nije došlo do povrede članka 8. Konvencije.

ZAŠTITA OSOBNOG INTEGRITETA – POZITIVNE OBVEZE DRŽAVE IZ ČLANKA 3. I 8. KONVENCIJE

OPĆA NAČELA

- Pozitivne obveze države mogu uključivati obvezu da se uspostavi i u praksi primijeni adekvatan pravni okvir koji pruža zaštitu protiv djela nasilja od strane privatnih osoba.
- U slučaju ozbiljnih slučajeva nasilja, to zahtijeva donošenje djelotvorne kaznenopravne zaštite koja će odvracati od počinjenja kaznenih djela protiv integriteta osobe.
- Obveze države ne mogu se tumačiti na način da je država obvezna kroz svoj pravni sustav jamčiti da jedna osoba prema drugoj nikada ne postupa na neljudski i ponižavajući način, niti da, u slučaju da i postupa, kazneni postupak nužno treba imati za posljedicu nametanje određene sankcije.
- Država je odgovorna u slučaju kada domaći pravni sustav ne pruža praktičnu i djelotvornu zaštitu žrtvama nasilja.
- Samo značajne manjkavosti u primjeni relevantnih mehanizama predstavljaju povredu pozitivnih obveza države temeljem članka 3. (zabrana mučenja i nečovječnog postupanja) i 8. (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) Konvencije.

POSTUPANJE KOJE ULAZI U DOMAŠAJ ČLANKA 3. KONVENCIJE

- Zlostavljanje ulazi u domašaj članka 3. ako dosegne minimalni stupanj težine. Ocjena ove razine ovisi o svim okolnostima predmeta: naravi i kontekstu postupanja, načinu i metodi njegovog izvršenja, njegovom trajanju, tjelesnim i duševnim posljedicama, a u nekim slučajevima i o spolu, dobi i zdravstvenom stanju žrtve.
- Slučajevi u kojima je Europski sud utvrdio da je država imala pozitivne obveze temeljem članka 3. Konvencije:
  - premlaćivanje djeteta štapom uz primjenu znatne snagu u više navrata;
  - vrlo ozbiljno zanemarivanje i zlostavljanje djece godinama;
  - iznimno ozbiljno seksualno i tjelesno zlostavljanje tijekom dugog vremenskog razdoblja,
  - višestruka silovanja;
  - premlaćivanje po cijelom tijelu s daskama, što je dovelo do višestrukih prijeloma rebara,
  - verbalno i fizičko zlostavljanje, uključujući i spaljivanje ruku cigaretama, guranje prema željeznoj ogradi te udaranje loptom, kroz dulje vrijeme, pri čemu je žrtva bila osoba koja pati od ozbiljnih mentalnih poremećaja.

POSTUPANJE KOJE ULAZI U DOMAŠAJ ČLANKA 8. KONVENCIJE

- Postupanje koje je dovoljno ozbiljno na način da za posljedicu ima negativne učinke za fizički ili moralni integritet pojedinca spada unutar opsega zabrane sadržane u članku 8. Konvencije.
- Slučajevi u kojima je utvrdio da članak 8. Konvencije zahtijeva učinkovitu primjenu predmetnih kaznenopravnih mehanizama:
  - seksualno zlostavljanje osobe s intelektualnim poteškoćama;

- fizički napad od strane tri osobe u kojem je podnositeljica udarena i bačena niz stepenice;
- premlaćivanje trinaestogodišnjeg dječaka od strane odraslog čovjeka što je uzrokovalo višestruke tjelesne ozljede;
- premlaćivanje pojedinca koje je uzrokovalo brojne ozljede na glavi koje zahtijevaju hospitalizaciju;
- ozbiljni slučajevi nasilja u obitelji.
- U pogledu manje ozbiljnih djela između pojedinaca koja mogu ugroziti psihološki integritet, obveza države prema članku 8. Konvencije da održava i primjenjuje odgovarajući pravni okvir koji pruža zaštitu ne zahtijeva uvijek kaznenopravnu zaštitu. U tim slučajevima država može osigurati građanskopravnu zaštitu koja može pružiti dovoljnu zaštitu.

✓ ŠTIMAC I KUZMIN-ŠTIMAC PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 27. srpnja 2016., zahtjev br. 70694/12

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelji zahtjeva prigovarali su da im nacionalna tijela nisu pružila djelotvornu i prikladnu zaštitu od nezakonitog postupanja njihovih susjeda. Podnositelji zahtjeva su tijekom niza godina podnosili pritužbe različitim domaćim tijelima zbog problema sa susjedom D.D. i njegovom obitelji. Prigovori su se najvećim dijelom odnosili na pitanja poput parkiranja automobila, šetanja psa ili upravljanja instalacijama u kući.

To je dovelo do različitih postupaka pred nadležnim domaćim tijelima, posebice kaznenog postupka pokrenutog krajem 1980-ih pred Općinskim sudom u Opatiji i nastavljenog pred Županijskim sudom u Rijeci, kao i upravnih postupaka pred Ministarstvom graditeljstva i prostornog uređenja.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Policija je brzo odgovorila na zahtjeve podnositelja za intervencijom, poduzimajući odgovarajuće mjere koje su u njezinoj nadležnosti.
- ✓ Kazneni sudovi su pravilno odgovorili na prigovore i sankcionirali podnositeljeve susjede zbog njihova nezakonitog postupanja.
- ✓ Jedino ozbiljno uznemiravanje koje je utjecalo na dom podnositelja zahtjeva odnosilo se na navodnu opasnost za stabilnost njihove kuće koju su uzrokovale radnje susjeda podnositelja zahtjeva.
- ✓ Tim vještaka Ministarstva graditeljstva i prostornoga uređenja, koji se sastojao od glavnog građevinskog inspektora i vještaka za pitanja strukture zgrada, proveo je očevid i utvrdio da su tvrdnje podnositelja zahtjeva o opasnosti za stabilnost zgrade potpuno neutemeljene.
- ✓ Podnositelji zahtjeva imali su mogućnost podnošenja tužbenog zahtjeva pred parničnim sudovima i traženja zaštite od uznemiravanja, uklanjanja opasnosti od moguće štete koja je rezultat radnji njihovih susjeda i naknade za navodnu štetu i zlouporabu njihovih prava.
- ✓ Podnositelji se nisu koristili dostupnim pravnim lijekovima pred domaćim građanskim sudovima.

odluka o nedopuštenosti od 15. prosinca 2015., zahtjev br. 38435/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositeljice zahtjeva prigovarale su da im domaća tijela nisu pružila odgovarajuću zaštitu od konstantnog uznemiravanja od strane njihovih susjeda.

Od 2003. godine podnositeljice su imale razne sukobe sa svojim susjedima, koji žive u stanu u prizemlju iste stambene zgrade. Povremeno su imale sukobe i sa druga dva susjeda. U razdoblju između 2003. i 2013. godine bila je ukupno devedeset i jedna policijska intervencija u vezi s raznim sukobima između podnositeljica i njihovih susjeda. Neki od tih incidenata rezultirali su kaznenim postupcima, dok je većina incidenata pak rezultirala samo time da je policija izdala usmeno upozorenje ili prekršajnim postupkom.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Većina pritužbi podnositelja odnosila se na trivijalne stvari kao što je bacanje smeća ili izlijevanje vode na balkon, način čišćenja, držanje cvijeća, lažne navode o buci i nasilju u stanu susjeda, kao i verbalne sukobe.
- ✓ Policija je revno odgovorila na sve takve zahtjeve za intervencijom, poduzimajući odgovarajuće mjere koje su u njezinoj nadležnosti.
- ✓ Neke međusobne optužbe policija uopće nije mogla potvrditi, naknadni liječnički pregled nije pokazao nikakve ozljede, niti su potvrđeni znakovi traume ili simptome psihičkog poremećaja.
- ✓ Domaća tijela nisu ignorirala upotrebu govora mržnje protiv podnositeljica, te je po tim navodima postupala policija koja je obavijestila državno odvjetništvo, a potom je pak podignulo optužnicu pred Općinskim kaznenim sudom u Zagrebu.
- ✓ S obzirom na fizičke ozljede, Europski sud je ocijenio da se ne radi o dovoljno ozbiljnim fizičkim ozljedama koje bi aktivirale pozitivne obveze države, osim ozljeda od incidenta od 15. lipnja 2011. godine.
- ✓ Vezano za fizički incident od 15. lipnja 2011. godine, policija je odmah reagirala na mjestu događaja, uhitila stanovitu M.P. i odmah poduzela sve mjere kako bi se istražile okolnosti slučaja. Na temelju rezultata istrage policija je propisno obavijestila državno odvjetništvo, a ono je pokrenulo postupak pred Općinskim sudom u Zaprešiću.
- ✓ U sudskom postupku koji je uslijedio nije bilo nikakvih manjkavosti.
- ✓ Podnositeljice su imale priliku pokrenuti parnični postupak za naknadu štete, što međutim nisu učinile.

PROFESIONALNI ŽIVOT

OPĆA NAČELA

- „Privatni život” širok je pojam koji ne podliježe iscrpnoj definiciji, te ne isključuje ni profesionalne aktivnosti.
- Ograničenja profesionalnog života pojedinca mogu biti obuhvaćena člankom 8. Konvencije u slučaju kada imaju posljedice na način na koji osoba gradi svoj društveni identitet razvojem odnosa s drugima.
- Profesionalni život često je u složenom spletu s privatnim životom, posebno ako se čimbenici koji se odnose na privatni život promatraju kao kvalificirajući kriteriji za određenu profesiju.
- Članak 8. Konvencije štiti i pravo na samoispunjenje, bilo u obliku osobnog razvoja, bilo s gledišta prava na uspostavljanje i razvijanje odnosa s drugim ljudima ili vanjskim svijetom.
- Miješanje u privatni život mora biti u skladu sa zakonom, mora imati legitiman cilj i biti nužno u demokratskom društvu.
- Izraz „u skladu sa zakonom” zahtijeva utemeljenost pobijane mjere u domaćem zakonodavstvu. Takvo zakonodavstvo mora biti dostupno zainteresiranoj osobi, koja mora moći predvidjeti posljedice koje ono na nju ima, i biti u skladu s vladavinom prava; odredbe domaćeg prava moraju biti dovoljno jasne kako bi se pojedincima omogućilo da razumiju okolnosti i uvjete u kojima vlasti imaju pravo koristiti mjere koje utječu na njihova prava na temelju Konvencije.
- Miješanje se smatra „nužnim u demokratskom društvu” da bi se postigao legitiman cilj kad odgovara „nužnoj društvenoj potrebi”.

TRAVAŠ PROTIV HRVATSKE

presuda od 4. listopada 2016., zahtjev br. 75581/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj je radio kao vjeroučitelj u dvije srednje škole na području grada Opatije. Nakon razvoda od supruge, s kojom je bio u crkvenom braku, sklopio je drugi, građanski brak. Zbog toga što njegov prvi brak crkvene vlasti nikada nisu poništile ili razvrgnule, Riječka nadbiskupija je podnositelju oduzela tzv. kanonski mandat, odnosno dozvolu da predaje vjeronauk u školi, smatrajući da podnositelj „ne svjedoči kršćanski život”. Kako podnositelj više nije mogao predavati vjeronauk u školi (sukladno ugovorima koje je država sklopila sa Svetom Stolicom), školske vlasti pokušale su mu pronaći drugo radno mjesto (učitelja etike). Međutim, takvo radno mjesto nije bilo slobodno, pa mu je uručen otkaz uz pripadajuću otpremninu. Tužitelj je tvrdio da takve odluke školskih vlasti predstavljaju nedopušteno zadiranje u njegov privatni i obiteljski život.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Angažmanom utemeljenom na sporazumu između Crkve i države o katoličkom vjeronauku u školama te svjesnim i dobrovoljnim prihvaćanjem svih privilegija i

ograničenja koje dolaze s tim položajem, podnositelj zahtjeva pristao je udovoljiti zahtjevima posebne odanosti prema nauku i doktrini Crkve.

- ✓ Tijekom postupka pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske podnositelj zahtjeva priznao je da je bio svjestan posljedica svog ponašanja na svoj mandat za predavanje katoličkog vjeronauka.
- ✓ Iako je podnositelj zahtjeva bio svjestan važnosti sakramenta ženidbe za Crkvu, on je odlučio sklopiti novi građanski brak bez da je pokrenuo postupak za poništenje vjerskog braka, te nije s dužnom revnošću sudjelovao u postupku za poništenje svog vjerskog braka pred nadležnim crkvenim tijelima koji je pokrenula njegova bivša supruga.
- ✓ Podnositelj se sam doveo u situaciju u kojoj je izgubio svoj kanonski mandat za obavljanje te dužnosti.
- ✓ Država je osigurala da miješanje u prava podnositelja zahtjeva ne prelazi ono što je nužno i da ne služi nikakvoj drugoj svrsi koja nije povezana s uživanjem autonomije Crkve.
- ✓ Škole su raskinule podnositeljev ugovor o radu tek nakon pokušaja pronalaska drugog prikladnog radnog mjesta za njega, uz otpremninu i mogućnost korištenja naknade za nezaposlene. Takvo postupanje predstavlja posebno važan napor države da pronade ravnotežu između zaštite privatnog i profesionalnog položaja podnositelja zahtjeva i autonomije Crkve.
- ✓ Otkaz nije bio izravno i bezuvjetno povezan s činjenicom povlačenja kanonskog mandata, nego je bio rezultat objektivne nemogućnosti pronalaska drugog prikladnog radnog mjesta za podnositelja zahtjeva.
- ✓ Podnositelj zahtjeva imao je mogućnost prigovora na svoj otkaz nadležnim domaćim sudovima, kao i mogućnost razmatranja zakonitosti pobijane mjere u okviru redovnog radnog prava.
- ✓ Ustavni sud Republike Hrvatske proveo je detaljnu analizu i razmotrio slučaj s raznih gledišta. Naročito detaljno razmotrio je posebni sporazum između države i Katoličke Crkve o katoličkom vjeronauku u državnom obrazovnom sustavu, kao i razumnost zahtjeva za posjedovanjem kanonskog mandata za predavanje vjeronauka i zaključio da, s obzirom na prirodu položaja vjeroučitelja i njegovu bliskost misiji širenja nauka Crkve, zahtjev za posjedovanjem kanonskog mandata nije prekomjeran teret za osobe koje su izabrale postati vjeroučitelji.
- ✓ Europski sud je utvrdio da nije povrijeđeno pravo podnositelja na poštivanje njegovog privatnog i obiteljskog života.

PRAVO NA DOM

OPĆA NAČELA

- „Dom“ je u konvencijskom smislu autonoman pojam, koji ne mora odgovarati pojmu „doma“ u domaćem pravu, odnosno pravu država stranaka Konvencije.
- Dom čine prostorije s kojima je pojedinac ostvario dovoljno jaku, stvarnu i trajnu povezanost, bez obzira na to nastanjuje li ih zakonito ili bez ovlaštenja.
- Pravo na dom ne obuhvaća pravo na određeni dom, pa niti pravo na vlasništvo nad nekretninom koja predstavlja dom.
- Člankom 8. Konvencije ne jamči se pravo da se nekome osigura dom - osiguravanje sredstava koja bi omogućila da svatko ima dom nije pravno, već političko pitanje.
- Miješanje u pravo na dom jest svaki čin vlasti kojim se pravo na dom ograničava ili oduzima, ali i propust države da zaštiti prava pojedinca od miješanja trećih osoba.
- Miješanje je u načelu zabranjeno. Međutim, ako su ispunjene određene pretpostavke, propisane člankom 8., stavkom 2. Konvencije, miješanje neće predstavljati povredu Konvencije, odnosno bit će sukladno Konvenciji. To će biti u slučajevima kada su kumulativno ispunjenja tri uvjeta:
  - da je miješanje zakonito (utemeljeno na određenom nacionalnom propisu);
  - da ima legitiman cilj (legitimni ciljevi navedeni su u stavku 2. članka 8. Konvencije: interesi državne sigurnosti, javni red i mir, gospodarska dobrobit zemlje, sprečavanje nereda ili zločina, zaštita zdravlja ili morala ili zaštite prava i slobode drugih);
  - da je nužno u demokratskom društvu (test razmjernosti).
- Pod „testom razmjernosti“ podrazumijeva se da će sud pred kojim se stranka pozove na svoje pravo na dom morati utvrditi može li se isti legitiman cilj (npr. zaštita prava vlasništva itd.) postići primjenom blaže mjere, postoji li „neodgodiva društvena potreba“ za mjerom iseljenja, i je li miješanje razmjerno toj potrebi.

✓ GUSTOVARAC PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti, zahtjev br. 60223/09

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelji su tvrdili da su domaći sudovi povrijedili pravo na poštivanje njihovog doma jer su im naložili iseljenje iz stana koji su 1972. godine dobili na korištenje od JNA. Podnositelji su se preselili u predmetni stan na temelju rukom pisane potvrde djelatnika JNA.

UTVRĐENJE EUROPSKOG SUDA

- ✓ Iako presude Općinskog suda u Puli i Županijskog suda u Puli kojima je naloženo iseljenje podnositelja predstavljaju miješanje u pravo na poštivanje doma, miješanje je bilo opravdano.
- ✓ Miješanje je bilo u skladu sa zakonom jer je presuda kojom je naloženo iseljenje donesena sukladno tada važećem Zakonu o stambenim odnosima i Zakonu o vlasništvu i drugim stvarnim pravima.
- ✓ Miješanjem je ostvaren legitiman cilj zaštite prava drugih, posebice prava vlasnika stana.

- ✓ Miješanje je bilo nužno u demokratskom društvu:
  - Prvo, podnositelji su morali biti svjesni da rukom pisana potvrda na običnom komadu papira ne može predstavljati odluku kojom im se odobrava korištenje stana.
  - Drugo, korištenje stanova JNA moglo se odobriti samo djelatnim osobama JNA, bilo vojnim obveznicima ili civilnim djelatnicima, a što podnositelji nisu bili.
  - Treće, protiv djelatnika koji im je navedenu potvrdu izdao, naknadno je donesena osuđujuća presuda za kazneno djelo zlouporabe položaja i vlasti, za što su podnositelji znali.
- ✓ Europski sud je utvrdio kako je presuda kojom se nalaže iseljenje podnositelja u skladu s opravdanim ciljem i kako je nužna u demokratskom društvu u smislu članka 8., stavka 2. Konvencije te je stoga predmetni zahtjev odbacio kao nedopušten.

✓ ZAHI PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti, zahtjev br. 24546/09

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj je prigovarao da su proglašenjem kupoprodajnog ugovora ništavim on i njegova obitelj izgubili dom i da su time bili primorani iseliti iz stana, protivno članku 8. Konvencije. Također, prigovarao je da je povrijeđeno njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositelj nije imao dovoljne i trajne veze s predmetnim stanom da bi ga se smatralo njegovim "domom" u smislu članka 8. Konvencije jer u vrijeme navodnog miješanja obitelj podnositelja više nije živjela u stanu.
- ✓ Grad Zagreb u svojoj tužbi radi utvrđenja ugovora ništavim nije postavio zahtjev za iseljenje.
- ✓ Presuda Općinskog suda u Zagrebu kojom je ugovor poništen, sama po sebi nije mogla poslužiti kao osnova za iseljenje podnositelja zahtjeva, niti je na bilo koji način utjecala na podnositeljev posjed stana.
- ✓ Nakon što su ishodila utvrđenje ugovora ništavim, domaća tijela nisu pokrenula postupak u kojem bi tražila iseljenje podnositelja zahtjeva iz stana.

✓ KRPIĆ PROTIV HRVATSKE*

odluka o nedopuštenosti od 31. svibnja 2016., zahtjev br. 75012/12

ČINJENIČNI OPIS

Zgrada u kojoj se nalazio stan na kojem je podnositelj imao stanarsko pravo srušena je na temelju odluke nadležnog tijela o rušenju zgrade zbog dotrajalosti i opasnosti od rušenja. Temeljem navedenog rješenja o rušenju, Grad Zagreb je imao obvezu osigurati stanarima zamjenske stanove. Budući da mu nije osiguran zamjenski stan, podnositelj je pokrenuo parnični

---

* U odluci Krpić protiv Hrvatske Europski sud je odlučivao i o podnositeljevom pravu na dom i o pravu na mirno uživanje vlasništva, te je odluka prikazana u obje kategorije.

postupak protiv Grada Zagreba tražeći dodjelu stana, koji će potom moći i otkupiti na temelju Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Podnositelj tužbeni zahtjev odbijen je pravomoćnom presudom jer su nadležni sudovi utvrdili da je stupanjem na snagu Zakona o najmu stanovima, kojim je stavljen izvan snage Zakon o stambenim odnosima i ukinut pravni institut stanarskog prava, prestala obveza Grada Zagreba da podnositelju dodijeli zamjenski stan.

Protiv pravomoćne presude podnositelj je podnio izvanrednu reviziju koja je odbačena. Protiv rješenja o odbacivanju revizije podnio je ustavnu tužbu koja je također odbačena.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Pravo na osiguranje doma nije pravo zajamčeno Konvencijom.
- ✓ Propust domaćih vlasti da dodijele podnositelju zahtjeva drugi stan na korištenje ne može predstavljati miješanje u njegovo pravo na poštovanje doma.
- ✓ Zahtjev u pogledu članka 8. Konvencije nije *ratione materiae* spojiv s Konvencijom.

✓ **PETOLAS PROTIV HRVATSKE**

odluka o nedopuštenosti od 22. ožujka 2016., zahtjev br. 74936/12

ČINJENIČNI OPIS

Protiv podnositelja je 1984. godine pokrenut postupak za iseljenje iz stana u društvenom vlasništvu povodom tužbe Općine Novi Zagreb. Pravomoćnom presudom Općinskog suda u Zagrebu od 5. prosinca 2008. godine podnositelju je naloženo iseljenje iz stana, budući da je utvrđeno da je u stan uselio bez valjane pravne osnove. Dana 20. veljače 2012. godine Grad Zagreb je pokrenuo ovršni postupak za iseljenje podnositelja iz stana. Nakon donošenja rješenja o ovrsi, postupak ovrhe je prekinut do rješavanja podnositeljevog zahtjeva za davanje stana u najam izvan liste prvenstva sukladno Odluci o najmu stanova. Podnositelj zahtjev za davanje stana u najam izvan liste prvenstva odbačen je dana 11. prosinca 2015. godine jer podnositelj nije dostavio traženu dokumentaciju.

UTVRĐENJE EUROPSKOG SUDA

- ✓ Predmet se bitno razlikuje od predmeta u kojima je do sada Europski sud utvrđivao povredu prava na dom zbog neprovođenja testa razmjernosti (npr. *Ćosić* – zahtjev br. 28261/06, *Paulić* – zahtjev br. 3572/06, *Bjedov* - zahtjev br. 42150/09, *Brežec* zahtjev br. 7177/10), jer su se u navedenim predmetima podnositelji uselili u stanove na temelju valjanih dokumenata, dok podnositelj u ovom predmetu takav dokument nije imao.
- ✓ Domaći sudovi nisu se ograničili na puko utvrđivanje činjenice da podnositelj nije imao pravo na korištenje stana, već su razmatrali i to je li njegovo pravo da stanuje u spornom stanu moglo proizaći iz činjenice dugotrajnog korištenja stana.
- ✓ Domaći sudovi su utvrdili da je podnositelj prije podnošenja tužbe za iseljenje dva puta pozivan da regulira svoj status, ali se nije odazvao na te pozive niti je plaćao stanarinu.
- ✓ Podnositelj se tijekom prvostupanjskog postupka nije pozivao na svoje pravo na dom, a sudovi nisu dužni automatski provesti test razmjernosti.
- ✓ Podnositelj je i nakon pravomoćne presude za iseljenje pozvan od strane Grada Zagreba da regulira svoj status u vezi stana, no niti nakon višekratnih poziva za dostavu prateće dokumentacije podnositelj istu nije dostavio.

- ✓ Zahtjev podnositelja je očigledno neosnovan, jer u okolnostima ovog predmeta iseljenje podnositelja zahtjeva nije nerazmjerno s legitimnim ciljevima zbog kojih je iseljenje naloženo (gospodarska dobrobit zemlje i zaštita prava drugih).

○ **PRAVO NA DOM U PRIVATNOPRAVNIM ODNOSIMA**

- Sudska odluka o prisilnoj prodaji nekretnine, čak i kada se radi o privatnopravnim odnosima, predstavlja svojevrsno miješanje u pravo na dom i u pravo vlasništva. Međutim, to samo po sebi ne znači da je došlo do povrede prava na dom i prava vlasništva.
- Miješanje u pravo na dom mora biti utemeljeno na domaćem zakonu, mora imati legitiman cilj, te mora biti razmjerno tom legitimnom cilju koji se želi ostvariti.
- Svaka osoba kojoj prijete miješanje u pravo na dom ima pravo na ocjenu razmjernosti tog miješanja od strane neovisnog suda.
- U privatnopravnim odnosima mjera miješanja propisana zakonom predstavlja nužnost u demokratskom društvu radi zaštite druge strane takvih odnosa – vjerovnika.
- U situacijama privatnopravnih odnosa, glavna obveza države jest jamčiti strankama proceduralna jamstva koja će osigurati provođenje djelotvornog i pravičnog postupka prisilne prodaje nekretnine.

✓ **VRZIĆ PROTIV HRVATSKE**

presuda od 12. srpnja 2016., zahtjev br. 43777/13

ČINJENIČNI OPIS

Godine 2009. podnositelji su, oboje u svojstvu zajmoprimca, sklopili privatnopravni ugovor o zajmu u kojem su namirenje dobivenog zajma osigurali hipotekom na nekretnini. Nakon što dug nije podmiren, vjerovnici su sudskim putem zatražili namirenje iz hipoteke, te iseljenje podnositelja. Podnositelji su se žalili Europskom sudu da je prodajom kuće na javnoj dražbi povrijeđeno njihovo pravo na mirno uživanje vlasništva, te da je ujedno počinjena i povreda prava na poštivanje obiteljskog doma time što je naloženo njihovo iseljenje radi predaje kuće kupcu. Podnositelji su isticali da je navedena nekretnina njihov jedini dom i da takva mjera prisilne prodaje nije nužna u demokratskom društvu, da je nekretnina prodana znatno ispod tržišne vrijednosti, te da su pravni lijekovi kojima su se služili bili neučinkoviti. Podnositelji još nisu iseljeni.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Odluka Općinskog suda u Poreču o iseljenju podnositelja bila je utemeljena na čl. 120. Ovršnog zakona, te je bila u skladu s domaćim pravom.
- ✓ Legitimni cilj takve odluke je bio zaštita interesa kupca te nekretnine.
- ✓ Miješanje je bilo nužno u demokratskom društvu jer su podnositelji:
  - imali pravo na ocjenu razmjernosti miješanja od strane neovisnog suda;
  - dobrovoljno su koristili svoj dom kao osiguranje za zajam;
  - izričito su pristali na to da zajmodavci imaju pravo tražiti naplatu u ovršnom postupku prodajom njihove kuće;
  - podnositelji nisu osporavali ugovor o zajmu ni pred kojim domaćim sudom;

- kada je Općinski sud u Poreču izdao rješenje o ovrsi, podnositelji nisu uložili žalbu na to rješenje, kako su imali mogućnost prema čl. 11. Ovršnog zakona;
- ✓ Prisilna prodaja kuće je posljedica propusta podnositelja da podmire svoje obveze iz ugovora o zajmu.

✓ LALIĆ PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 20. rujna 2016., zahtjev br. 63081/14

ČINJENIČNI OPIS

Podnositeljica prigovara da joj je povrijeđeno pravo na dom prodajom nekretnine u ovršnom postupku. Godine 1998. podnositeljica i njezin suprug su kao jamci za kredit dali svoju kuću kao instrument osiguranja za otplatu kredita od 200.000 kuna. Ugovoreno je da banka ima pravo pokrenuti ovršni postupak radi naplate duga prodajom kuće podnositeljice zahtjeva ako dužnik ne plati nepodmirene dugove u roku od pet godina.

Godine 2005. podnositeljica je podnijela tužbu Općinskom sudu u Šibeniku tražeći da se utvrdi da niti ona, niti njezin suprug nisu potpisali takav ugovor. Općinski sud je na temelju vještačenja utvrdio da potpisi uistinu jesu njihovi, te je odbio tužbeni zahtjev. U međuvremenu je banka vjerovnik podnijela prijedlog za ovrhu, te je zatražila iseljenje podnositeljice iz nekretnine. Općinski sud je naložio iseljenje podnositeljice, međutim ono je kasnije odgođeno.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositeljica je dobrovoljno odabrala snositi rizik koji nosi institut jamstva.
- ✓ Ugovor o jamstvu je izričito propisivao da ukoliko dug ne bude naplaćen od dužnika, naplatit će se s osnove jamstva, tj. iz prodaje podnositeljčine nekretnine.
- ✓ Podnositeljica je bila svjesna u što se upušta i dobrovoljno je pristala ući u takav građanskopravni odnos.

✓ FRLAN PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 20. rujna 2016., zahtjev br. 2545/14

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj je prigovarao da mu je povrijeđeno pravo na dom prodajom nekretnine u ovršnom postupku. Godine 1995. podnositelj je sklopio ugovor o kreditu, pri čemu je osnovana hipoteku kao osiguranje u slučaju neuspjele naplate duga. Godine 2000. banka je pokrenula protiv podnositelja postupak prisilne prodaje te nekretnine radi namirenja duga pred Općinskim sudom u Zagrebu. Podnositelj se nekoliko puta žalio, te tražio prekid postupka. Nekretnina je prodana na javnoj dražbi za pola tržišne cijene osobi M., a podnositelj je, zajedno sa svojom obitelji, iseljen. Podnositelj je podnio tužbu protiv M. tražeći da Općinski građanski sud u Zagrebu utvrdi podnositeljevo vlasništvo nad garažom i okolnim zemljištem. Isticao je da je M. na dražbi kupio samo kuću, ali ne i garažu i zemljište. Općinski građanski sud je odbio taj zahtjev utvrđujući da je M. u dobroj vjeri kupio cijelu nekretninu.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositelj je dobrovoljno osnovao hipoteku na nekretnini te pristao na to da se banka vjerovnik naplati iz vrijednosti te nekretnine u slučaju neuspjelog vraćanja duga.
- ✓ Podnositelj nije prigovarao valjanosti ugovora o kreditu pred domaćim sudovima te je isti dobrovoljno sklopio, sa svim posljedicama koje iz njega proizlaze.
- ✓ Prodaja nekretnine u ovršnom postupku je posljedica neizvršavanja primarne obveze iz ugovora o kreditu, te je podnositelj toga morao biti svjestan jer je izričito i dobrovoljno na nju pristao.

✓ TERLEVIĆ PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 22. studenog 2016., zahtjev br. 33320/15

ČINJENIČNI OPIS

U građanskom postupku pokrenutom protiv podnositelja, vođenom pred Općinskim sudom u Poreču i Županijskim sudom u Pazinu, naloženo je podnositelju da plati tužiteljima 499.517 kuna zajedno sa kamatama na tu svotu. S obzirom da podnositelj nije dobrovoljno platio navedenu svotu, tužitelji su pokrenuli ovršni postupak protiv podnositelja, tražeći sud da provede prodaju sedmerokatne zgrade koja je bila u njegovom vlasništvu, čiji je dio i stan u kojem je podnositelj živio sa svojom obitelji. Podnositelj je isticao da bi mu to učinilo nepopravljivu štetu jer nije imao gdje drugdje živjeti.

Javna dražba za prodaju nekretnine je održana dva puta tijekom 2015. godine, međutim bezuspješno, jer nije bilo zainteresiranih kupaca. Posljedično, sud je obustavio ovrhu.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Prigovori u ovome zahtjevu proistekli su iz parničnog postupka u kojem je podnositelja zahtjeva zastupao odvjetnik i u kojem je imao priliku iznijeti svoje dokaze i tvrdnje.
- ✓ Rješenje o ovrsi izdano je radi prodaje zgrade u kojoj se nalazio dom podnositelja zahtjeva. Međutim, ovršni postupak okončan je 18. prosinca 2015. godine i nema naznaka da je doneseno novo rješenje o ovrsi u bilo kojem trenutku nakon toga, a pogotovo ne rješenje radi prodaje stana podnositelja zahtjeva ili njegovog iseljenja iz stana.
- ✓ Zahtjev podnositelja očigledno je neosnovan.

ZAŠTITA VLASNIŠTVA

Članak 1. Protokola br 1.

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

Pojam „vlasništvo“ iz članka 1. Protokola br. 1. ima autonomno značenje koje nije ograničeno na vlasništvo fizičkih stvari i koje je neovisno od formalne klasifikacije u domaćem pravnom sustavu: određena druga prava i interesi koji predstavljaju imovinu mogu se također smatrati „vlasničkim pravima“, i na taj način i „vlasništvom“ u svrhu ove odredbe. Pitanje koje treba ispitati u svakom predmetu jest jesu li okolnosti predmeta, kada ih se razmotri u cjelini, na podnositelja prenijele pravo na materijalni interes zaštićen člankom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

U nastavku su prikazana opća načela iz sudske prakse Europskog suda koja se odnose na zaštitu prava vlasništva, a potom i na specifične situacije zaštite vlasništva kao primjerice kod izvlaštenja i nacionalizacije, ili kod utvrđenja ništavosti ugovora o kupoprodaji.

VLASNIŠTVO

OPĆA NAČELA

- Članak 1. Protokola br. 1. jamči pravo vlasništva i sastoji se od tri odvojena pravila.
- Prvo pravilo je opće prirode, njime se utvrđuje načelo mirnog uživanja vlasništva.
- Drugo pravilo odnosi se na pitanje lišavanja vlasništva, koje je dopušteno pod određenim uvjetima.
- Treće pravilo dopušta državama kontroliranje korištenja vlasništva u skladu s općim interesom.
- Miješanje javne vlasti u mirno uživanje vlasništva treba biti zakonito.
- Svako miješanje u pravo vlasništva može se opravdati jedino ako služi javnom (ili općem) interesu.
- Prilikom miješanja u mirno uživanje vlasništva potrebno je uspostaviti pravičan odnos ravnoteže između potreba javnoga interesa i zahtjeva zaštite temeljnih prava pojedinca.
- Zbog izravnog poznavanja vlastitog društva i njegovih potreba, nacionalna tijela su načelno u boljem položaju od međunarodnih sudaca da odluče što je „u javnom interesu“.
- Europski sud će poštovati ocjenu zakonodavca o tome što je „u javnom interesu“, osim ako je ta ocjena očigledno bez razumne osnove.
- Koncept „vlasništva“ u prvom stavku članka 1. Protokola br. 1 ima autonomno značenje koje nije ograničeno na vlasništvo nad materijalnim dobrima i neovisno je od klasifikacije u domaćem pravu.
- Članak 1. Protokola br. 1 odnosi se samo na postojeće vlasništvo osobe; njime se ne jamči pravo stjecanja vlasništva.
- „Vlasništvo“ može biti postojeća imovina ili dobra, uključujući potraživanja na temelju kojih podnositelj zahtjeva može tvrditi da ima barem „legitimno očekivanje“ da će steći efektivno uživanje prava vlasništva.
- Nada u priznanje prava vlasništva koje je bilo nemoguće efektivno ostvariti ne može se smatrati „vlasništvom“ u smislu članka 1. Protokola br. 1.
- Dohodak može predstavljati „vlasništvo“ u okolnostima u kojima je bio uredno zarađen.

✓ ĐUZEL PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 7. siječnja 2014., zahtjev br. 45360/10

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj je prigovarao da je došlo do povrede prava na mirno uživanje vlasništva jer zbog nemogućnosti ishođenja lokacijske dozvole nije mogao obnoviti svoj hotel. Naime, podnositeljev zahtjev za izdavanje lokacijske dozvole odbijen je jer Općina Baška Voda nije donijela akte vezane za prostorno uređenje pa se lokacijske dozvole za obnovu ili adaptaciju građevina nisu mogle izdavati sve do donošenja prostornog plana.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Postupanje Ureda za državnu upravu u Makarskoj koje je donijelo rješenja kojima je odbijen podnositeljev zahtjev za izdavanje lokacijske dozvole:

- bilo je u skladu s općim interesom - javnim interesom prostornog planiranja i zaštite vlasništva;
- bilo je u utemeljeno na zakonu – budući da je lokacijska dozvola upravni dokument koji može biti izdan samo na temelju dokumenata o prostornom uređenju, odbijanje podnositeljevog zahtjeva za izdavanje lokacijske dozvole bilo je u skladu sa domaćim zakonima;
- bilo je razmjerno - podnositelj nije dokazao da je poništavanje dokumenata o prostornom planiranju utjecalo na njegova vlasnička prava ili vrijednost njegove imovine ili da je došlo do štete u pogledu njegovih imovinskih prava. Podnositelj nije bio spriječen u korištenju svoje imovine i mogao je upravljati njome i koristiti je u komercijalne svrhe.
- ✓ Iako je podnositelj kroz duže vremensko razdoblje bio u neizvjesnosti u pogledu mogućnosti obnove svog hotela zbog nepostojanja dokumenata o prostornom uređenju, Europski sud je prihvatio da je postupak donošenja prostornog plana složen i osjetljiv.
- ✓ Podnositelj nije imao bezuvjetno pravo dobiti lokacijsku dozvolu i izvršiti planirane radove, niti su vlasti bile dužne izdati mu lokacijsku dozvolu isključivo na temelju dokumenata o prostornom planiranju.
- ✓ Nakon usvajanja prostornog plana općine Baška Voda, podnositelj nije podnio zahtjev za izdavanje lokacijske dozvole.

✓ MARČAN PROTIV HRVATSKE

presuda od 13. rujna 2016., zahtjev br. 67390/10

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj zahtjeva je odvjetnik koji je u razdoblju između rujna 2002. i siječnja 2004. kao privatno imenovani branitelj zastupao okrivljenika koji je bio optužen za zlouporabu položaja i ovlasti te poticanje na sklapanje štetnih ugovora. Tijekom suđenja okrivljenik je otkazao punomoć podnositelju zahtjeva i angažirao drugog odvjetnika. Okrivljenik je na koncu oslobođen, zbog čega je trošak naknade za pravno zastupanje pao na teret državnog proračuna.

Županijski sud u Rijeci, primjenjujući relevantnu Tarifu iz 1993. godine dosudio je podnositelju zahtjeva naknadu od ukupno 6,222 HRK (približno 850 EUR), koja se odnosi na ročišta pred istražnim sucem, izradu žalbi i prigovora te PDV primjenjiv na te iznose, dok je odbio podnositeljev zahtjev za naknadu za četiri ročišta pred izvanraspravnim vijećem te za 104 posjeta i konzultacije s klijentom u pritvoru jer Tarifa koja je bila na snazi nije predviđala naknadu za te radnje, kao i zahtjev za posebno povećanje naknade zbog složenosti predmeta, navodeći da u tom predmetu nije bilo ništa što bi zahtijevalo takvo povećanje.

Podnositelj zahtjeva je prigovorio da mu nije na odgovarajući način i pravedno obračunata naknada iz državnog proračuna za rad koji je obavio kao branitelj u kaznenom postupku.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Odluke Županijskog suda u Rijeci o troškovima bile su dovoljno obrazložene i, imajući u vidu mjerodavno pravo, ne doimaju se proizvoljnima.
- ✓ Županijski sud je objasnio da primjenjiva Tarifa iz 1993. nije propisivala mogućnost naknade za sastanke s klijentom u pritvoru i stoga je odbio podnositeljevo potraživanje kao neosnovano.

- ✓ Podnositelj zahtjeva nije imao legitimna imovinska očekivanja i stoga ni „vlasništvo“ u smislu članka 1. Protokola br. 1. u pogledu potraživanja za troškove koja nisu bila u skladu s mjerodavnim domaćim pravom.

✓ BRKIĆ I DRUGI PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 6. prosinca 2016., zahtjev br. 53794/12

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelji zahtjeva podnijeli su tužbu za naknadu štete protiv države zbog smrti majke koja je ubijena 1992. godine na području koje se nalazilo pod okupacijom srpskih paravojskih snaga. Podnositelji su prigovorili da su bili diskriminirani u svojem pravu da im se dodijeli naknada štete nakon ubojstva majke. Tvrdili su da su Općinski i Županijski sud u Zadru karakterizirali sve zločine motivirane etničkom mržnjom i počinjene na okupiranom području kao ratnu štetu za koju država nije snosila nikakvu odgovornost. Time su diskriminirali sve žrtve zločina počinjenih na okupiranom području.

UTVRĐENJE EUROPSKOG SUDA

- ✓ Među strankama nije sporno da država nije imala nikakvu odgovornost za ratnu štetu, neovisno o tome jesu li je uzrokovale neprijateljske snage ili hrvatske snage.
- ✓ Zbog toga se, kada je riječ o pravu na dobivanje naknade za ratnu štetu, ne može tvrditi da je postojala razlika u postupanju prema podnositeljima u odnosu na druge osobe.

○ POSEBNO O IZVLAŠTENJU I NACIONALIZACIJI

- Europski sud ne može preispitivati oduzimanje vlasništva do kojeg je došlo prije stupanja na snagu Konvencije u odnosu Republiku Hrvatsku (5. studeni 1997.).
- Konvencija ne nameće nikakve konkretne obveze državama ugovornicama da osiguraju zadovoljštinu za nepravde ili štetu uzrokovanu prije toga datuma.
- Ukoliko odluče vratiti ili nadoknaditi vrijednost ranije oduzete imovine, države članice imaju slobodu u pogledu propisivanja uvjeta za povrat i opsega povrata.
- Kada država nakon ratifikacije Konvencije donese propise koji osiguravaju potpuno ili djelomično vraćanje imovine oduzete u prethodnom režimu, može se smatrati da takvi propisi stvaraju novo imovinsko pravo zaštićeno člankom 1. Protokola br. 1 za osobe koje ispunjavaju uvjete za priznavanje takvog prava.
- Potraživanje se može smatrati "imovinom" te stoga i "vlasništvom" koje zaštićeno člankom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju samo ako za to postoji dovoljna osnova nacionalnom pravu (na primjer, kad postoji utvrđena sudska praksa domaćih sudova koja to potvrđuje).
- Članak 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju u načelu priznaje pravo na naknadu u slučaju oduzimanja vlasništva, ali ne jamči pravo na određeni iznos naknade, osim u slučaju kada smanjenje utječe na samu bit prava na naknadu.

odluka o nedopuštenosti od 25. studenog 2014., zahtjev br. 23662/12

ČINJENIČNI OPIS

Četiri zemljišta u vlasništvu podnositelja zahtjeva izvlaštena su 1968. godine, a posjed nad tim zemljištima mu je oduzet 1983. godine. Podnositelj zahtjeva vodio je postupak za naknadu izvlaštene imovine. Nakon stupanja na snagu Zakona o izvlaštenju 1994. godine, postupak je vođen pred Uredom državne uprave u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

Tijekom postupka sudski vještak je utvrdio tržišnu vrijednost nekretnine, na temelju koje je podnositelju dodijeljena naknada za oduzetu imovinu. Podnositelj zahtjeva osporavao je iznos naknade, tvrdeći da je od trenutka kada je vještačenje provedeno do dana donošenja rješenja o naknadi porasla tržišna vrijednost spornih nekretnina. Podnositeljevi pravni lijekovi koje je u tom smislu podnosio su odbijeni.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Na temelju Zakona o izvlaštenju iz 1994. godine, kako ga tumači Upravni sud Republike Hrvatske, podnositelj zahtjeva imao je pravo na naknadu koja je morala biti određena na temelju tržišne vrijednosti njegove imovine u vrijeme određivanja naknade i stanja te imovine u vrijeme kada je mu je ista oduzeta 1983. godine.
- ✓ U kontekstu takvog pravila, činjenica da je cijena građevinskog zemljišta u okolici, zbog izgradnje splitske obilaznice, porasla u dvije godine između izrade nalaza i mišljenja vještaka i donošenja prvostupanjske odluke nije od značaja, pa se niti odluke domaćih tijela ne mogu smatrati protivnima mjerodavnim odredbama Zakona o izvlaštenju iz 1994. godine.
- ✓ Prigovor podnositelja zahtjeva odbačen je kao očigledno neosnovan.

○ POSEBNO O UTVRĐENJU NIŠTAVOSTI UGOVORA O KUPOPRODAJI

- Država ima pravo donositi zakone s ciljem osiguranja vladavine prava kroz utvrđenje ništavosti manjkavih ugovora koji su u suprotnosti s prisilnim propisima.
- Odluke koje pritom donose mjerodavna domaća tijela moraju biti u skladu s načelima ugrađenim u članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.
- Državna tijela ne bi smjela profitirati od svojih propusta ili izbjeći svoje obveze.
- Rizik od greške koju počinu državno tijelo mora snositi sama država, a greške se ne smiju ispravljati na štetu pojedinaca.
- U kontekstu ukidanja prava vlasništva koje je bilo pogrešno dodijeljeno, načelo „dobrog upravljanja” ne samo da može vlastima nametnuti obvezu da promptno djeluju kako bi ispravile svoju pogrešku, nego može zahtijevati i plaćanje odgovarajuće naknade ili druge vrste odgovarajuće odštete njegovom bivšem nositelju koji je to pravo stekao u dobroj vjeri.

presuda od 31. svibnja 2016., zahtjev br. 69735/11

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj zahtjeva kao prognanik iz Petrinje uselio je u stan na kojem je druga osoba imala stanarsko pravo. Nositelj stanarskog prava odobrio je podnositelju privremeno korištenje stana, te su njih dvojica bili u redovnom kontaktu. Kada je vlasnik stana odlučio otkazati stanarsko pravo nositelju, podnositelj zahtjeva sudjelovao je u tom postupku kao svjedok. Nakon saznanja za odluku o otkazu, nositelj stanarskog prava zatražio je ponavljanje postupka za otkaz, a kada je ponavljanje postupka odobreno, podnositelj je sa vlasnikom stana sklopio kupoprodajni ugovor za isti stan. U sudskom postupku koji je uslijedio, Županijski sud u Sisku je utvrdio da je kupoprodajni ugovor kojim je podnositelj stekao vlasništvo stana bio protivan Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, jer raniji nositelj stanarskog prava to pravo nije nikada izgubio. Podnositelj je, međutim, nastavio živjeti u navedenom stanu iako je nakon završetka Domovinskog rata od države ishodio obnovu svoje kuće u Petrinji.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Odluka Županijskog suda u Sisku kojom je kupoprodajni ugovor kojim je podnositelj stekao stan proglašen ništavim bila je zakonita, donesena s legitimnim ciljem zaštite vladavine prava i prava drugih osoba, te je sukladna konvencijskom načelu razmjernosti.
- ✓ Podnositelj zahtjeva bio je u stalnom kontaktu s nositeljima stanarskog prava koji su mu odobrili privremeno korištenje stana.
- ✓ U trenutku kupovine stana znao je da su nositelji stanarskog prava zatražili ponavljanje postupka u kojem im je stanarsko pravo bilo otkazano, pa se ne može se u potpunosti isključiti mogućnost da podnositelj nije postupao u dobroj vjeri.
- ✓ Smisao Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo bilo je zadovoljenje stambenih potreba osobama koje nisu imale drugog prikladnog prostora za stanovanje, dok je podnositelj kao prognanik nakon oslobođenja okupiranih područja iskoristio pravo na obnovu svoje kuće od strane države i istovremeno sklopio kupoprodajni ugovor kojim je kupio stan pod povoljnijim uvjetima temeljem Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo.
- ✓ Utvrđenje kupoprodajnog ugovora za stan ništavim nije podnositelju nametnulo prekomjeran individualan teret, te sukladno tome nije povrijeđeno njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva.

SLOBODA KRETANJA

Članak 2. Protokola br. 4. uz Konvenciju

- 1. Svatko tko se zakonito nalazi na području neke države ima pravo na slobodu kretanja i slobodni izbor svojega boravišta na tom području.*
- 2. Svatko je slobodan napustiti bilo koju zemlju, uključujući i svoju vlastitu.*
- 3. Ne mogu se postavljati nikakva ograničenja ostvarivanju tih prava, osim ona koja su u skladu sa zakonom i koja su u demokratskom društvu nužna radi interesa državne sigurnosti ili javnog reda i mira, za održavanje javnog poretka, radi sprječavanja zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.*
- 4. Prava utvrđena u stavku 1. mogu također biti podvrgnuta, u određenim dijelovima područja, ograničenjima utvrđenima u skladu sa zakonom i koja su opravdana zaštitom javnog interesa u demokratskom društvu.*

PRAVO NA SLOBODU KRETANJA

OPĆA NAČELA

- Pravo na slobodu kretanja osigurava svakoj osobi pravo na slobodu kretanja unutar teritorija i napuštanje tog teritorija, što podrazumijeva pravo odlaska u zemlju prema izboru osobe u koju može biti primljena.
- Sloboda kretanja podrazumijeva zabranu svih mjera kojima se može prekršiti to pravo ili ograničiti ostvarivanje tog prava, a koje nisu „potrebne u demokratskom društvu” radi ostvarivanja legitimnih ciljeva.
- Legitimni ciljevi podrazumijevaju: državnu sigurnost, javni red i mir, održavanje javnog poretka, sprječavanje zločina, zaštitu zdravlja ili morala te zaštitu prava i slobode drugih.

✓ FOLNEGOVIĆ PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 10. siječnja 2017., zahtjev br. 13946/15

ČINJENIČNI OPIS

Protiv podnositelja zahtjeva vodilo se više kaznenih postupka. U četiri postupka osuđen je u odsutnosti, a nakon izručenja iz Švicarske počeo je služiti zatvorsku kaznu u Hrvatskoj. Nakon prihvaćanja zahtjeva za obnovu kaznenih postupaka podnositelju je prekinuto služenje kazne.

Prema podnositelju je primijenjeno više mjera opreza za osiguravanje nazočnosti okrivljenika, uključujući pritvor, jamstvo i oduzimanje putnih isprava.

Podnositelj je više puta podnosio zahtjev da se ukine mjera oduzimanja i zabrane pribavljanja putnih isprava, te je tražio dopuštenje da ode u Švicarsku radi operacije srca, tvrdeći da nema zdravstveno osiguranje u Hrvatskoj, a da nema sredstva da sam plati operaciju u Hrvatskoj. Mjera oduzimanja putnih isprava ostala je na snazi do pravomoćnosti presude, a u postupku izvršenja kazne podnositelj je nedostupan hrvatskim vlastima.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Mjera oduzimanja putne isprave određena je s ciljem osiguravanja prisutnosti podnositelja zahtjeva tijekom kaznenog postupka koji se vodio protiv njega zbog ozbiljnih optužbi.
- ✓ Miješanjem u pravo podnositelja na slobodu kretanja težilo se ostvarivanju legitimnog cilja sprječavanja zločina i zaštite prava i sloboda drugih.
- ✓ Podnositelj zahtjeva dulje je vrijeme izbjegavao pojaviti se pred Općinskim kaznenim sudom u Zagrebu, a njegova prisutnost u postupcima pred hrvatskim sudovima osigurana je tek nakon njegovog izručenja na temelju međunarodnog naloga za uhićenje.
- ✓ Domaći sudovi su pravilno procijenili postojanje značajne opasnosti bijega podnositelja zahtjeva zbog čega je administrativna zabrana putovanja bila opravdana i razmjerna legitimnom cilju.
- ✓ Ne postoji ništa što ukazuje na to da podnositelju zahtjeva nije pružena mogućnost odgovarajućeg medicinskog liječenja u Hrvatskoj u vezi s njegovim stanjem - imao je zdravstveno osiguranje tijekom svojeg boravka u pritvoru, mogućnost prijaviti se za

zdravstveno osiguranje nakon puštanja iz pritvora, te platiti zdravstveno osiguranje u Hrvatskoj, što ne bi uključivalo značajan izdatak.

- ✓ Zahtjev je očigledno neosnovan.

PRAVO DA SE NE BUDE DVA PUTA SUĐEN ILI KAŽNJEN U ISTOJ STVARI

Članak 4. Protokola br. 7. uz Konvenciju

- 1. Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku iste države za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom te države.*
- 2. Odredbe prethodnoga stavka ne sprječavaju ponovno razmatranje slučaja u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom dotične države ako postoje dokazi o novim ili novootkrivenim činjenicama, ili ako je u prethodnom postupku došlo do bitnih povreda koje su mogle utjecati na rješenje slučaja.*
- 3. Ovaj se članak ne može derogirati na temelju članka 15. Konvencije.*

Praksa Europskog suda o načelu *ne bis in idem* iz članka 4. Protokola br. 7. uz Konvenciju uglavnom je poznata kroz presude *Maresti protiv Hrvatske* i *Tomasović protiv Hrvatske*, u kojima se došlo do dvostruke osude i u okviru kaznenog i u okviru prekršajnog postupka.

Međutim, Europski sud se bavio načelom *ne bis in idem* u predmetu protiv Hrvatske u kontekstu kažnjavanja počinitelja ratnih zločina, pri čemu je dana prednost dana zaštiti prava na život iz članka 2. Konvencije i zabrani mučenja iz članka 3. Konvencije pred pravom podnositelja da ne bude da puta suđen.

PRAVO DA SE NE BUDE DVA PUTA SUĐEN ILI KAŽNJEN U ISTOJ STVARI – KAŽNJAVANJE RATNIH ZLOČINA

○

OPĆA NAČELA

- Države imaju obvezu na temelju članka 2. (pravo na život) i 3. (zabrana mučenja i nečovječnog postupanja) Konvencije istražiti i procesuirati svako kazneno djelo, posebice ono koje za posljedicu ima smrt ili ozljedu pojedinca.
- Pravo države da procesuirati ratni zločin (čak i u novoj optužnici i ponovnom suđenju nakon oprosta) mora se sagledati kroz njezinu dužnost da zaštiti prava žrtava iz čl. 2. i 3. Konvencije.
- U međunarodnom pravu davanje oprosta za teška kršenja ljudskih prava sve se više smatra neprihvatljivim.
- Iako nijedan međunarodni ugovor izrijeком ne zabranjuje davanje takvih oprosta, dodjeljivanje oprosta za teška kršenja ljudskih prava može biti ograničeno drugim ugovorima kojih je ta država stranka.
- Različita međunarodna tijela donijela su rezolucije, preporuke i komentare u kojima se načelno slažu da oprost ne bi trebalo dati onima kojima su počinili teške povrede ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava.

✓ MARGUŠ PROTIV HRVATSKE

presuda od 27. svibnja 2014., zahtjev br. 4455/10

ČINJENIČNI OPIS

Protiv podnositelja zahtjeva 1993. godine bio je pokrenut kazneni postupak pred Županijskim sudom u Osijeku, zbog kaznenih djela ubojstva, nanošenja teške tjelesne ozljede, dovođenja u opasnost života i imovine te krađe, koja je počinio kao pripadnik Hrvatske vojske.

Dana 24. rujna 1996. godine donesen je Zakon o općem oprostima prema kojem se primjenjuje opći oprost na sva kaznena djela počinjena u vezi s ratom u Hrvatskoj u razdoblju od 17. kolovoza 1990. do 23. kolovoza 1996. godine, osim na djela koja predstavljaju teške povrede humanitarnog prava ili ratne zločine, uključujući i kazneno djelo genocida. Županijski sud obustavio je kazneni postupak protiv podnositelja zahtjeva dana 24. lipnja 1997. godine na temelju Zakona o općem oprostima.

Povodom zahtjeva za zaštitu zakonitosti koji je podnio državni odvjetnik, Vrhovni sud Republike Hrvatske je utvrdio povredu članka 3. stavka 2. Zakona o općem oprostima. Naveo je kako je podnositelj počinio radnje kao pripadnik rezervnog sastava ZNG, ali nakon dovršenog dežurstva. Stoga nije postojala bitna veza između inkriminiranih djela s ratom, jer bi u protivnom oprost obuhvatio sva kaznena djela koja bi u razdoblju od 27. kolovoza 1990. do 23. kolovoza 1996. godine počinili pripadnici Hrvatske vojske, a to nije bila intencija zakonodavca.

Dana 26. travnja 2006. godine Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku optužilo je podnositelja za ratne zločine protiv civilnog stanovništva. Presudom od 21. ožujka 2007. podnositelj je osuđen na 14 godina zatvora, s tim da je Vrhovni sud preinačio odluku o kazni i osudio ga na 15 godina zatvora. Ustavna tužba koju je kasnije podnositelj podnio je odbijena.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Hrvatske vlasti su podizanjem nove optužnice protiv podnositelja i njegovom osudom za ratni zločin protiv civilnog stanovništva, postupale u skladu s obvezama iz članaka 2. (pravo na život) i 3. (zabrana mučenja) Konvencije, kao i sukladno zahtjevima i preporukama drugih međunarodnih mehanizama i instrumenata.
- ✓ Europski sud je isključio primjenu članka 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju, odnosno pravo da se ne bude dva puta suđen ili kažnjen u istoj stvari podnositelja u okolnostima ovog predmeta.

✓ Z. I DRUGI PROTIV HRVATSKE*

odluka o nedopuštenosti od 21. travnja 2015., zahtjev br. 57812/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelji su bliski srodnici osobe koja je ubijena 1991. godine. Iste godine pred Županijskim sudom u Zagrebu pokrenuta je istraga protiv osoba osumnjičenih za taj zločin, a koje su bile pripadnici Hrvatske vojske. Međutim, istraga je obustavljena 24. studenoga 1992. primjenom Zakona o oprostima od krivičnog progona i postupka za krivična djela počinjena u oružanim sukobima i u ratu protiv Republike Hrvatske.

Podnositelji su 2003. godine zatražili ponovno otvaranje istrage, ali je državno odvjetništvo to odbilo smatrajući da je istraga tog slučaja već bila provedena. Tužitelji su potom sami podnijeli istražni zahtjev nadležnom sudu, ali je sud taj zahtjev odbio, zbog toga što bi nova istraga povrijedila pravilo da se o istoj stvari ne može dvaput suditi (*ne bis in idem*).

Međutim, nakon presude Europskog suda u predmetu Marguš protiv Hrvatske iz 2014. godine, u kojoj je Europski sud utvrdio da se pravilo *ne bis in idem* ne odnosi na amnestiju za ratne zločine, nadležno državno odvjetništvo ponovno je otvorilo istragu ubojstva srodnika tužitelja.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ U odnosu na prvu istragu, zahtjev je podnesen nakon proteka roka od šest mjeseci, jer je ta istraga obustavljena još 1992. godine.
- ✓ Tijekom razdoblja između studenoga 1992. godine, kada je donesena odluka o oprostima u odnosu na navodne počinitelje, i kolovoza 2003. godine, kada je prva podnositeljica zahtjeva podnijela novu kaznenu prijavu „istraga nije bila u tijeku“ i u skladu s tim ne može se reći da se postupak „vukao“ dugi niz godina bez da je ikada donesena bilo kakva odluka.
- ✓ Europski sud je utvrdio da je druga istraga još u tijeku, te da nadležna tijela aktivno poduzimaju mjere za provedbu istrage, pa je zahtjev podnositelja u odnosu na tu istragu preuranjen.
- ✓ Ako podnositelji ne budu zadovoljni napretkom koji je postignut ili, po završetku istrage, ne budu zadovoljni ishodom, imaju otvorenu mogućnost podnošenja dodatnog zahtjeva Europskom sudu.

---

* U predmetu *Z. i drugi protiv Hrvatske* podnositelji su se prituživali na povredu prava iz članka 2. Konvencije zbog neprovođenja učinkovite istrage smrti njihovog bliskog srodnika.

UVJETI DOPUŠTENOSTI

Članak 35.

1. Sud može razmatrati predmet samo nakon što su iscrpljena sva raspoloživa domaća pravna sredstva, u skladu s općeprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i unutar razdoblja od šest mjeseci od dana donošenja konačne odluke.

2. Sud neće razmatrati niti jedan pojedinačni zahtjev podnesen na temelju članka 34. koji je:

a) anonimn; ili

b) u osnovi isti kao neki predmet što ga je Sud već ispitivao, ili koji je već podvrgnut nekom drugom međunarodnom postupku istrage ili rješavanja te ako ne sadrži nikakve nove relevantne činjenice.

3. Sud će proglasiti nedopuštenim svaki pojedinačni zahtjev podnesen na temelju članka 34. ako:

a) zahtjev smatra inkompatibilnim s odredbama Konvencije i dodatnih protokola, očito neosnovanim ili zloupotrebom prava na podnošenje zahtjeva, ili

b) smatra da podnositelj nije pretrpio značajnu štetu, osim ako interesi poštivanja ljudskih prava zajamčenih Konvencijom i dodatnim protokolima traže ispitivanje osnovanosti zahtjeva te pod uvjetom da se na toj osnovi ne odbaci ni jedan slučaj koji nije propisno razmotren pred domaćim sudom.

4. Sud će odbaciti svaki zahtjev koji smatra nedopuštenim na temelju ovoga članka. Takva odluka može biti donesena u bilo kojem stadiju postupka.

Podnošenje zahtjeva Europskom sudu podložno je određenim ograničenjima koja proizlaze iz načela supsidijarne zaštite koju pruža Europski sud. Naime, prvenstvo je obveza država članica jamčiti prava i slobode iz Konvencije osobama koje su pod njihovom jurisdikcijom, a Europski sud pruža zaštitu samo u slučajevima u kojima je domaći sustav propustio zaštititi ta ljudska prava.

Zbog toga pojedinačni zahtjevi koji se podnose Europskom sudu moraju udovoljavati uvjetima dopuštenosti iz članka 35. Konvencije, da bi ih Europski sud mogao uzeti u razmatranje.

NEISCRPLJIVANJE DOMAĆIH PRAVNIH SREDSTAVA

- **PRAVILO O ISCRPLJIVANJU DOMAĆIH PRAVNIH SREDSTAVA**
  - Europski sud može razmotriti zahtjev tek nakon što su iscrpljena sva domaća pravna sredstva.
  - Države ne odgovaraju za svoje radnje pred međunarodnim tijelom prije nego što su imale mogućnost ispraviti povredu u okviru svog pravnog sustava.
  - Oni koji se žele pozvati na nadležnost Europskog suda da obavlja nadzor u vezi s prigovorima protiv neke države, obvezni su najprije upotrijebiti pravna sredstva koja pruža nacionalni pravni sustav.
  - Čak i u slučaju kad jedno pravno sredstvo samostalno ne ispunjava u potpunosti zahtjeve iz članka 13. Konvencije, ukupnost pravnih sredstava predviđenih domaćim pravom možda to čini.
  - Prigovori koji se kasnije namjeravaju podnijeti Europskom sudu, trebaju se iznijeti pred odgovarajućim domaćim tijelom, barem u biti i u skladu s formalnim zahtjevima i rokovima propisanim domaćim pravom.
  - Obveza iscrpljenja domaćih pravnih sredstava zahtijeva od podnositelja zahtjeva da se na uobičajen način posluži pravnim sredstvima koja su dostupna i dostatna u odnosu na njegove ili njezine prigovore na temelju Konvencije.
  - Pravna sredstva, koja su dostupna parničnim strankama na domaćoj razini radi podnošenja prigovora na trajanje postupka, „djelotvorna” su u smislu članka 13. Konvencije ako sprječavaju navodnu povredu ili njezin nastavak, ili ako pružaju primjerenu naknadu za bilo koju povredu koja se već dogodila.
  - Kada Europski sud utvrdi da nisu iscrpljena sva domaća pravna sredstva, odbacit će zahtjev na temelju članka 35. stavka 1. Konvencije.

✓ SKOKANDIĆ PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 23. kolovoza 2016., zahtjev br. 39307/11

ČINJENIČNI OPIS

Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja ukinulo je po pravu nadzora pravomoćnu građevinsku dozvolu za kuću podnositeljice zahtjeva. Upravni sud Republike Hrvatske odbio je njezinu upravnu tužbu protiv rješenja Ministarstva graditeljstva. Podnositeljica zahtjeva tvrdila je da je došlo do povrede njezina prava vlasništva zbog neopravdanog ukidanja pravomoćne građevinske dozvole od strane domaćih vlasti, zbog čega je izgradnja njezine kuće prvo postala nezakonita, a zatim su nastali i daljnji troškovi za legalizaciju statusa izgradnje njezine kuće.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositeljica je na temelju članka 13. Zakona o sustavu državne uprave mogla tražiti naknadu štete koju je pretrpjela zbog ukidanja nezakonite građevinske dozvole.
- ✓ Naknada za takvu štetu mogla se potraživati pred sudovima koji su nadležni u građanskopravnim stvarima jer je područje razmatranja Upravnog suda Republike

Hrvatske bilo usmjereno isključivo na ispitivanje zakonitosti odluka o ukidanju građevinske dozvole podnositeljice zahtjeva.

- ✓ S obzirom da je podnositeljica s vremenom ishodila legalizaciju statusa izgradnje svoje kuće, to je, zajedno s mogućnošću naknade štete prema članku 13. Zakona o sustavu državne uprave, moglo predstavljati potpunu restituciju za spornu situaciju nastalu nepravilnim izdavanjem građevinske dozvole.
- ✓ Kako podnositeljica to nije učinila, niti je navela razloge kojima bi opravdala svoj propust da iskoristi taj pravni put, Europski sud je zaključio da nije iskoristila sva dostupna i učinkovita pravna sredstva.

✓ JURIŠIĆ protiv HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 23. kolovoza 2016., zahtjev br. 29555/11

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelju zahtjeva je odlukama vojno-stegovnih sudova u Splitu izrečena stegovna kazna prestanka djelatne službe. Podnositelj je protiv presude Višeg vojno-stegovnog suda podnio prijedlog za obnovu postupka koji je odbijen, a protiv rješenja o odbijanju je podnio tužbu Upravnom sudu Republike Hrvatske koja je isto tako odbijena. Podnositelj je zatim podnio ustavnu tužbu koja je odbačena.

U postupku pred Europskim sudom podnositelj je prigovarao da je odluka o prestanku djelatne službe navodno bila nerazumna i neopravdano štetno djelovala na njegov privatni i profesionalni život.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Prigovor navodne povrede prava na privatni život podnositelj nije istaknuo ni u ustavnoj tužbi niti pred ostalim domaćim tijelima koja su postupala u njegovom predmetu.

✓ ČOKO PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 17. ožujka 2015., zahtjev br. 31779/08

ČINJENIČNI OPIS

Podnositeljica je prigovarala da ovršni postupak koji je pokrenula protiv svojeg bivšeg poslodavca nije bio pošten, zato što je Općinski sud u Šibeniku taj ovršni postupak obustavio zbog naknadnog ukidanja klauzule pravomoćnosti i ovršnosti ovršne isprave.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositeljica nije žalbom osporavala rješenje Općinskog suda u Šibeniku o obustavi ovršnog postupka.

✓ **KOVAČEVIĆ I DRUGI PROTIV HRVATSKE**

odluka o nedopuštenosti od 8. srpnja 2014., zahtjev br. 45903/08

✓ **MILOSAVLJEVIĆ PROTIV HRVATSKE**

odluka o nedopuštenosti od 4. studenog 2014., zahtjev br. 25701/11

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelji su prigovarali da nisu bili u mogućnosti pred domaćim tijelima osporavati izračun obeštećenja za gubitak koji je nastao jer Republike Hrvatske nije ispunila svoju zakonsku obvezu i u razdoblju od 01. listopada 1993. godine i 31. prosinca 1998. godine uskladila mirovine s porastom plaće (tzv. „umirovljenički dug“).

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositelji nisu protiv odluka upravnih tijela kojima je utvrđeno da nemaju pravo na mirovinu podnijeli tužbe Upravnom sudu Republike Hrvatske.
- ✓ Podnositelji nisu pokrenuli parnični postupak pred nadležnim sudovima radi povrata „umirovljeničkog duga“.

✓ **KRPIĆ protiv HRVATSKE**

odluka o nedopuštenosti od 31. svibnja 2016., zahtjev br. 75012/12

ČINJENIČNI OPIS

Zgrada u kojoj je se nalazio stan na kojem je podnositelj imao stanarsko pravo srušena je na temelju odluke nadležnog tijela o rušenju zgrade zbog dotrajalosti i opasnosti od rušenja. Temeljem navedenog rješenja o rušenju, Grad Zagreb je imao obvezu osigurati stanarima zamjenske stanove. Budući da mu nije osiguran zamjenski stan, podnositelj je pokrenuo parnični postupak protiv Grada Zagreba tražeći dodjelu stana, koji će potom moći i otkupiti na temelju Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Podnositeljev tužbeni zahtjev odbijen je pravomoćnom presudom jer su nadležni sudovi utvrdili da je stupanjem na snagu Zakona o najmu stanovima, kojim je stavljen izvan snage Zakon o stambenim odnosima i ukinut pravni institut stanarskog prava prestala obveza Grada Zagreba da podnositelju dodijeli zamjenski stan.

Protiv pravomoćne presude podnositelj je podnio izvanrednu reviziju koja je odbačena. Protiv rješenja o odbacivanju revizije podnio je ustavnu tužbu koja je također odbačena.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositelj nije ispunio formalne uvjete za podnošenje izvanredne revizije, kako je propisano člankom 382., stavkom 3. Zakona o parničnom postupku jer nije naveo pravno pitanje koje je važno za jedinstvenu primjenu zakona.
- ✓ Time podnositelj nije propisno iscrpio domaća pravna sredstva.

POSEBNO O ISCRPLJIVANJU PRAVNIH SREDSTVA ZA DULJINU TRAJANJA POSTUPKA

- Pravno sredstvo za prekomjerno trajanje postupaka je djelotvorno ako se može iskoristiti bilo da ubrza odluku sudova koji postupaju u predmetu, bilo da pruži stranci primjerenu naknadu za odugovlačenja do kojih je već došlo.
- Pravno sredstvo za ubrzanje postupka samo po sebi može se smatrati djelotvornim samo kada se koristi za sprječavanje predstojeće povrede prava na suđenje u razumnom roku. Drugim riječima, djelotvorno će biti samo ako ubrza postupke koji još ne traju prekomjerno dugo.
- Ako se pravno sredstvo za ubrzanje postupka koristi za ubrzanje postupka koji je već trajao prekomjerno dugo, neće se smatrati djelotvornim, osim ako ga ne prati pravno sredstvo za naknadu.

✓ NOVAK PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 14. lipnja 2016., zahtjev br. 7877/14

ČINJENIČNI OPIS

Podnositeljica zahtjeva prigovarala je predugom trajanju parničnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u Čakovcu i neučinkovitosti domaćih pravnih sredstava za predugo trajanje parničnog postupka. Podnositeljica je na temelju Zakona o sudovima iz 2013. godine podnijela zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, nakon čega je predsjednik suda donio rješenje kojim je utvrđeno da je zahtjev podnositeljice osnovan te je odredio da je sud u parničnom postupku dužan donijeti odluku u roku od šest mjeseci. Presuda u parničnom postupku donesena je dva mjeseca nakon isteka navedenog roka od šest mjeseci. Podnositeljica je pred Europskim sudom tvrdila da je Zakon o sudovima iz 2013. godine neopravdano lišio parnične stranke pravnog sredstva koje uključuje naknadu u slučajevima kada sudac koji postupa u predmetu donese odluku u roku koji je odredio predsjednik suda.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositeljica zahtjeva s uspjehom je iskoristila pravno sredstvo za ubrzanje postupka.
- ✓ Nadležni sudac je prekoračio rok određen rješenjem predsjednika suda za dva mjeseca, pa je ova činjenica otvorila mogućnost podnositeljici zahtjeva da zatraži naknadu, podnošenjem dopunskog pravnog sredstva predviđenog Zakonom o sudovima iz 2013. godine
- ✓ Podnositeljica nije iskoristila sredstva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku jer nije iskoristila zahtjev za isplatu primjerene naknade zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku, unatoč tome što je sud u parničnom postupku prekoračio rok od 6 mjeseci.
- ✓ Ovo dopunsko pravno sredstvo jednakih je karakteristika kao i prethodno iz Zakona o sudovima iz 2005. te treba biti iscrpljeno za potrebe članka 35., stavka 1. prije nego se Europskom sudu podnesu prigovori zbog duljine trajanja sudskog postupka u Hrvatskoj.

PRAVODOBNOST ZAHTJEVA

○ PRAVILO ŠESTOMJESEČNOG ROKA

- Europski sud može razmatrati predmet u kojem je zahtjev podnesen unutar razdoblja od šest mjeseci od dana donošenja konačne odluke pred domaćim tijelima.
- Primarna svrha podnošenja zahtjeva u šestomjesečnom roku je čuvati pravnu sigurnost osiguravanjem da predmeti u kojima se otvaraju pitanja temeljem Konvencije budu ispitani u razumnom roku te zaštititi vlasti i druge uključene osobe od dugotrajne neizvjesnosti.
- Šestomjesečni rok uobičajeno teče od pravomoćne odluke u postupku iscrpljenja domaćih pravnih sredstava.
- Kada je jasno da ne postoji djelotvorno pravno sredstvo, taj rok teče od datuma čina ili mjera koji su predmet prigovora.
- Kada podnositelj zahtjeva iskoristi naizgled djelotvorno pravno sredstvo i tek kasnije postane svjestan okolnosti koje to pravno sredstvo čine nedjelotvornim, šestomjesečni rok teče od datuma kada je podnositelj zahtjeva postao svjestan ili je trebao postati svjestan tih okolnosti.
- Kada je zahtjev podnesen izvan šestomjesečnog roka Europski sud će ga odbaciti na temelju članka 35. stavak 1. Konvencije.

✓ VULETIĆ PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 23. lipnja 2015., zahtjev br. 19256/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositeljica zahtjeva bila je oštećenik u kaznenom postupku. Kazneni postupak okončan je 7. ožujka 2004. godine, kada je rješenje Općinskog kaznenog suda u Zagrebu o obustavi postupka protiv njezinog napadača, zbog nastupa zastare, postalo pravomoćno. Podnositeljica se raspitala na Općinskom kaznenom sudu u Zagrebu o statusu postupka 21. studenog 2012. godine.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositeljica je podnijela zahtjev Europskom sudu 11. veljače 2013., što je gotovo devet godina nakon obustave kaznenog postupka na domaćoj razini.
- ✓ Iako Općinski kazneni sud u Zagrebu podnositeljici nije dostavio rješenje o obustavi postupka, sama podnositeljica nije pružila nikakvo razumno objašnjenje za svoju neaktivnost u praćenju napretka postupka na domaćoj razini, i to više od 8 godina.
- ✓ Podnositeljicu je tijekom domaćeg postupka zastupao odvjetnik, te je morala biti svjesna da prema mjerodavnom domaćem pravu nastupa zastara kaznenog progona šest godina nakon napada na nju iz prosinca 1997. godine.
- ✓ Time što nije pratila napredak svojeg predmeta, te zahtjev Europskom sudu podnijela tek nakon što je domaći spis predmeta već bio uništen, podnositeljica je onemogućila Europskom sudu da utvrdi sve relevantne okolnosti predmeta.

**Za druge odluke u kojima je odbačen zahtjev zbog nepoštivanja šestomjesečnog roka vidi poglavlje „Istrage ratnih zločina – procesni aspekt članka 2. Konvencije“.

***Za preuranjeno podnošenje zahtjeva vidi **Z. i drugi protiv Hrvatske**, odluka o nedopuštenosti od 21. travnja 2015., zahtjev br. 57812/13 u poglavlju „Ne bis in idem“.*

ZLOUPORABA PRAVA NA PODNOŠENJE ZAHTJEVA

OPĆA NAČELA

- Svako ponašanje podnositelja koje je očigledno protivno svrsi prava na pojedinačni zahtjev, kako je ono predviđeno Konvencijom, i koje sprječava pravilno funkcioniranje Europskog suda ili pravilno vođenje postupka pred njim predstavlja zlouporabu prava na podnošenje zahtjeva.
- Povreda pravila o povjerljivosti pregovora o prijateljskom rješenju može dovesti do zaključka da je zahtjev nedopušten zbog zlouporabe prava na podnošenje zahtjeva.
- To je pravilo apsolutno i ne dopušta individualne procjene o tom koliko je pojedinosti otkriveno.
- Ako Europski sud utvrdi da je došlo do zlouporabe prava na podnošenje zahtjeva, odbacit će zahtjev na temelju članka 35. stavak 3. (a) Konvencije.

✓ GLAVAŠ PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 13. rujna 2016., zahtjev br. 33137/14

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj je pokrenuo postupak pred Europskim sudom zbog prekomjerne duljine trajanja postupka pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske, pozivajući se na pravo na pošteno suđenje iz čl. 6. Konvencije. Tijekom postupka koji se vodio pred Europskim sudom podnositelj je u medijima iznosio pojedinosti o sklapanju prijateljskog rješenja u tom predmetu.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Europski sud je ocijenio da je podnositelj zloupotrijebio svoje pravo na podnošenje zahtjeva Europskom sudu, jer je namjerno povrijedio pravilo o povjerljivosti postupka sklapanja nagodbe.
- ✓ Podnositelj je prethodno bio upozoren na to da su detalji o postupku sklapanja nagodbe povjerljive prirode.

KRITERIJ ZNAČAJNE ŠTETE

OPĆA NAČELA

- Sud može utvrditi da je pojedinačni zahtjev nedopušten kad podnositelj nije pretrpio značajnu štetu.
- Za utvrđivanje je li šteta „značajna“ nije uvijek odlučan financijski kriterij.
- Čak i ako šteta nije značajna, zahtjev neće biti proglašen nedopuštenim ako poštivanje ljudskih prava, kako su definirana u Konvenciji ili njenim Protokolima, traži ispitivanje osnovanosti zahtjeva.
- Predmet se ne može proglasiti nedopuštenim ako ga domaće vlasti nisu propisno razmotrile.

✓ ŠKUBONJA protiv HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 19. svibnja 2015., zahtjev br. 27767/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj je povukao tužbu u parničnom postupku pred Općinskim sudom u Splitu, nakon čega mu je naloženo da nadoknadi troškove postupka u iznosu od 1.890 kuna, koji iznos je kasnije Županijski sud u Splitu, postupajući kao žalbeni sud, smanjio na 1.150 kuna. Podnositelj je paralelno podnio zahtjev za suđenje u razumnom roku, u kojem mu je dosuđena naknada zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku u iznosu od 300 kuna.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Postupak čijoj se duljini prigovaralo je incidentalni postupak radi utvrđenja parničnih troškova nakon podnositeljevog povlačenja tužbe.
- ✓ Ništa ne upućuje na to da je podnositeljeva financijska situacija bila takva da je plaćanje predmetnog iznosa značajno utjecalo na njegov osobni život.
- ✓ Poštivanje ljudskih prava, kako je utvrđeno Konvencijom i Protokolima, ne zahtijeva razmatranje osnovanosti zahtjeva.
- ✓ Podnositeljev predmet je propisno razmotren od domaćeg suda.

ZAHTJEV NIJE SUKLADAN S KONVENCIJOM *RATIONE PERSONAE*

○

OPĆA NAČELA

- Zahtjevi su nespojivi *ratione personae* s Konvencijom iz slijedećih razloga*:
  - ako podnositelj nije aktivno legitimiran na temelju članka 34. Konvencije;
  - ako podnositelj ne može dokazati da je žrtva navodne povrede;
  - ako je zahtjev podnesen protiv pojedinca;
  - ako je zahtjev podnesen protiv države koja nije ratificirala Konvenciju;
  - ako se prigovor odnosi na Protokol ili Konvenciju koju tužena država nije ratificirala.
- Na temelju članka 34. Konvencije pojedinačni zahtjev Europskom sudu mogu podnijeti:
  - fizičke osobe,
  - nevladine organizacije ili
  - skupine pojedinacakoji tvrde da su žrtve povrede prava priznatih u Konvenciji ili dodatnim protokolima.
- Izraz „nevladina organizacija“ iz članka 34. Konvencije suprotstavljen je izrazu „vladina organizacija“ koji uključuje i društva u državnom vlasništvu koja nemaju „dovoljnu institucionalnu i poslovnu neovisnost od države“.

✓ LJUBLJANSKA BANKA protiv HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 12. svibnja 2015., zahtjev br. 29003/07

ČINJENIČNI OPIS

Ljubljanska banka d.d. podnijela je zahtjev Europskom sudu tvrdeći da je povrijeđeno njezino pravo na pošteno suđenje i pravo na mirno uživanje vlasništva zbog neizvršavanja dva rješenja o ovrsi koja su donesena u njezinu korist.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Vladina tijela ili javna društva pod strogom kontrolom države nemaju pravo podnijeti zahtjev na temelju članka 34. Konvencije.
- ✓ Banka podnositeljica zahtjeva, iako je zasebna pravna osoba, nema dovoljnu institucionalnu i poslovnu neovisnost od države te je se mora, u smislu članka 34. Konvencije, smatrati vladinom organizacijom. Stoga nema pravo podnijeti pojedinačni zahtjev Europskom sudu.

---

* Praktični vodič kroz uvjete dopuštenosti, Vijeće Europe/Europski sud za ljudska prava, 2014, §167

○ POSEBNO O ZASTUPANJU PRED EUROPSKIM SUDOM

- Osobe, nevladine organizacije ili skupine pojedinaca mogu u početku same dostaviti zahtjeve prema članku 34. Konvencije ili putem zastupnika.
- Zastupnik koji djeluje u ime podnositelja zahtjeva mora biti odvjetnik ovlašten baviti se odvjetništvom u bilo kojoj ugovornoj stranki i koji ima prebivalište u jednoj od njih, ili bilo koja druga osoba koju odobri predsjednik vijeća.
- Svi zahtjevi prema članku 33. ili 34. Konvencije moraju se podnijeti u pismenom obliku i potpisati od strane podnositelja ili njegova zastupnika.
- Ako podnositelji zahtjeva imaju zastupnika, taj zastupnik mora priložiti punomoć ili ovlaštenje u pismenom obliku.
- Europski sud smatra neophodnim da zastupnici pokažu da su dobili konkretne i izričite upute od navodne žrtve/navodnih žrtava, u čije ime tvrde da djeluju, u smislu članka 34. Konvencije.

✓ **N.Z. protiv HRVATSKE**

odluka o nedopuštenosti od 2. lipnja 2015., zahtjev br. 2140/13

ČINJENIČNI OPIS

Europski sud je zaprimio zahtjev podnesen u ime podnositeljice N.Z., koji je napisao M.Z., brat njezinog pokojnog supruga. Zahtjev nije bio potpisan, niti mu je bila priložena punomoć.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Spis predmeta ne sadrži dokument u kojemu podnositeljica zahtjeva naznačuje da želi da g. M.Z. podnese zahtjev Sudu u njezino ime.

○ O STATUSU ŽRTVE POVREDE KONVENCIJE

- Osoba koja podnosi zahtjev na temelju članka 34. Konvencije mora ispuniti dva uvjeta:
  - mora ulaziti u kategorija osoba koje su navedene u tom članku kao mogući podnositelji pojedinačnog zahtjeva Europskom sudu (fizička osoba, nevladina organizacija ili skupina pojedinaca),
  - mora učiniti vjerojatnim da je žrtva povrede Konvencije.
- Izraz „žrtva“ u smislu Konvencije označava osobu koja je izravno ili neizravno pogođena navodnom povredom Konvencije.
- Podnositelj može tvrditi da je žrtva povrede članka 1. Protokola 1. samo ako se odluke na koje prigovara odnose na njegovu „imovinu“ u smislu tog članka Konvencije.

✓ DAGOSTIN PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 23. svibnja 2017., zahtjev br. 67644/12

ČINJENIČNI OPIS

Podnositelj zahtjeva je 2009. godine prelazio državnu granicu pri izlasku iz Hrvatske, ali pri izlasku nije carinskim tijelima prijavio gotovinu u iznosu od 3.350 EUR i 11.120 USD. Pred Europskim sudom je prigovarao da mu je država povrijedila pravo na mirno uživanje vlasništva jer je nakon provedenog prekršajnog postupka prema njemu odlukom Financijskog inspektorata i Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske primijenjena zaštitna mjera i oduzeta mu je gotovina u ukupnom iznosu od 350 EUR i 11.120 USD jer je nije prijavio carinskim tijelima pri izlasku iz Hrvatske. Podnositelju je preostali iznos od 3.000 EUR vraćen 2014. godine, zajedno s pripadajućim zateznim kamata.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Podnositelj je tijekom prekršajnog postupka pred Financijskim inspektoratom i Visokim prekršajnim sudom Republike Hrvatske isticao da je otprilike 6.000 do 7.000 eura oduzetog novca pripadalo njegovoj majci.
- ✓ Odluke Financijskog inspektorata i Visokog prekršajnog suda o primjeni zaštitne mjere u odnosu na 11.120 USD (što je otprilike odgovaralo iznosu od 6.000 do 7.000 eura) nisu se odnosile na njegovo vlasništvo već na vlasništvo njegove majke.
- ✓ Oduzimanje preostalog iznosa od 350 eura iznosa nije za podnositelja predstavljalo prekomjeren teret, osobito jer mu je vraćeno 3.000 eura zajedno sa zateznim kamata.

ZAHTJEV NIJE SUKLADAN S KONVENCIJOM *RATIONE MATERIAE*

OPĆA NAČELA

- Da bi neki prigovor bio spojiv *ratione materiae* s Konvencijom, pravo na koje se poziva podnositelj mora biti zaštićeno Konvencijom i Protokolima uz nju koji su stupili na snagu.
- Iako Europski sud nije nadležan ispitati navodne povrede prava zaštićenih drugim međunarodnim instrumentima, kad definira značenje izraza i pojmova u tekstu Konvencije on može i mora voditi računa i o drugim instrumentima međunarodnog prava, osim Konvencije.

POSEBNO U ODNOSU NA GRAĐANSKOPRAVNI ASPEKT ČLANKA 6. KONVENCIJE

- Kako bi bio primjenjiv „građanski“ dio članka 6., stavka 1., mora postojati spor o „pravu“ za koje se može tvrditi da je priznato po domaćem pravu, bez obzira je li zaštićeno Konvencijom.
- Spor mora biti istinski i ozbiljan, a može se odnositi na postojanje prava, ali i njegov opseg i način na koji se ostvaruje.
- Rezultat postupka mora biti izravno odlučujući za pravo o kojemu je riječ.
- Europski sud tumačenjem članka 6., stavka 1. ne smije stvoriti materijalno pravo za koje nema pravnog temelja u tuženoj državi.
- Disciplinski postupak u kojem se dovodi u pitanje nastavak obavljanja profesionalne dužnosti predstavlja spor o pravima i obvezama građanske naravi iz članka 6., stavka 1. Konvencije.
- Primjenjivost članka 6. Konvencije na disciplinske postupke ne procjenjuje se samo na temelju sankcija koje su doista izrečene u takvim postupcima – važno je koje su sve sankcije mogle biti izrečene u pojedinom disciplinskom postupku.

✓ **SMILJAN PERVAN PROTIV HRVATSKE**

odluka o nedopuštenosti od 4. ožujka 2014., zahtjev br. 31383/13

ČINJENIČNI OPIS

Podnositeljica zahtjeva je sutkinja općinskog suda. U raspodjeli parničnih predmeta dobila je dva predmeta u kojima je stranke zastupala ista odvjetnica. Odvjetnica je zatražila izuzeće podnositeljice zbog toga što je podnositeljica prema njoj ranije iskazivala neprijateljski stav. Zahtjevi za izuzeće su usvojeni, ali je podnositeljica podnijela žalbe protiv tih rješenja, smatrajući da nije trebala biti izuzeta. Njezina žalba predsjedniku Županijskog suda u Rijeci, tužba Upravnom sudu u Rijeci i žalba Visokom upravnom sudu RH, te naknadna ustavna tužba su odbačene.

Podnositeljica je pred Europskim sudom tvrdila da nije imala pristup sudu radi preispitivanja odluke kojom je izuzeta od postupanja u predmetu.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Mjerodavno domaće pravo koje određuje prava i dužnosti sudaca ne obuhvaća pravo biti sudac u određenom predmetu.
- ✓ Odluka kojom je podnositeljica izuzeta ne odnosi na neko njezino pravo ili interes, već je donesena u svrhu pravilnog djelovanja pravosudnog sustava.
- ✓ Tvrdnje podnositeljice o njezinom izuzeću iz predmeta kao raspravne sutkinje nisu povezane ni sa jednim „pravom“ koje je priznato hrvatskim zakonodavstvom ili Konvencijom.
- ✓ Zahtjev je nespojiv s Konvencijom *ratione materiae* u smislu članka 35., stavka 3.(a) Konvencije.

✓ MARUŠIĆ PROTIV HRVATSKE

odluka o nedopuštenosti od 23. svibnja 2017., zahtjev br. 79821/12

ČINJENIČNI OPIS

Podnositeljica, profesorica Medicinskog fakulteta u Zagrebu tvrdila je pred Europskim sudom da postupak koji se protiv nje vodio pred Sudom časti tog fakulteta nije bio pošten. Sud časti je utvrdio da je tužiteljica, bez navođenja izvora i autorstva, doslovno prevela engleski tekst medicinskog udžbenika američkog autora i preuzela ga u svoj udžbenik, čime se ogriješila o Kodeks nastavničke etike. Sud časti joj je zbog toga izrekao javnu opomenu.

UTVRĐENJA EUROPSKOG SUDA

- ✓ Članak 6. Konvencije nije primjenjiv zbog toga što tužiteljica u disciplinskom postupku nije niti teoretski riskirala otkaz radnog odnosa ili makar suspenziju.
- ✓ Disciplinski postupak protiv podnositeljice ne može se okarakterizirati kao spor o pravima i obvezama građanske naravi.
- ✓ Zahtjev je nespojiv s Konvencijom *ratione materiae* u smislu članka 35., stavka 3.(a) Konvencije.

INDEKS

- Antunović protiv Hrvatske, 35*
- B.V. i drugi protiv Hrvatske, 54*
- Banović protiv Hrvatske, 33*
- Bekić i drugi protiv Hrvatske, 13*
- Bibić protiv Hrvatske, 29*
- Biloglav protiv Hrvatske, 36*
- Bogdanović protiv Hrvatske,, 13*
- Borojević protiv Hrvatske, 10*
- Brkić i drugi protiv Hrvatske, 66*
- Brljačić protiv Hrvatske, 36*
- Cindrić i Bešlić protiv Hrvatske, 11*
- Čoko protiv Hrvatske, 77*
- Ćosić protiv Hrvatske, 11*
- Dagostin protiv Hrvatske, 86*
- Dragin protiv Hrvatske, 24*
- Đurović protiv Hrvatske, 19*
- Đuzel protiv Hrvatske, 64*
- Folnegović protiv Hrvatske, 70*
- Frlan protiv Hrvatske, 61*
- Glavaš protiv Hrvatske, 82*
- Gojević-Zrnić i Mančić protiv Hrvatske, 13*
- Golubar protiv Hrvatske, 16*
- Grubić protiv Hrvatske, 13*
- Gurdulić i drugi protiv Hrvatske, 29*
- Gustovarac protiv Hrvatske, 57*
- H.P. protiv Hrvatske, 20*
- Ivančić i Dželajlija protiv Hrvatske, 13*
- Ivaneža i drugi protiv Hrvatske, 13*
- Jurica protiv Hrvatske, 50*
- Jurišić protiv Hrvatske, 77*
- Karajica protiv Hrvatske, 48*
- Kovač protiv Hrvatske, 43*
- Kovačević i drugi protiv Hrvatske, 78*
- Kovačević Nikola protiv Hrvatske, 28*
- Kovačević protiv Hrvatske, 38*
- Kovačić protiv Hrvatske, 43*
- Krpić protiv Hrvatske, 78*
- Krpić protiv Hrvatske, 58*
- Kruškić protiv Hrvatske, 49*
- Kukavica protiv Hrvatske, 13*
- Kunštek protiv Hrvatske, 37*
- Lalić protiv Hrvatske, 61*
- Lončar protiv Hrvatske, 13*
- Lonić protiv Hrvatske, 17*
- Lovrić i drugi protiv Hrvatske, 13*
- Lukić i drugi protiv Hrvatske, 13*
- Ljubljanska banka protiv Hrvatske, 84*
- M.B. protiv Hrvatske, 20*
- Mafalani protiv Hrvatske, 19*
- Marčan protiv Hrvatske, 45, 65*
- Margaretić protiv Hrvatske, 34*
- Marguš protiv Hrvatske, 73*

Marušić protiv Hrvatske, 88
Merčep protiv Hrvatske, 24
Miković protiv Hrvatske, 42
Milanković i Bošnjak protiv Hrvatske, 24
Mileusnić i Mileusnić Espenheim protiv Hrvatske, 8
Milosavljević protiv Hrvatske, 78
Momčilović protiv Hrvatske, 32
Muić protiv Hrvatske, 38
N.Z. protiv Hrvatske, 85
Nenad Kovačević protiv Hrvatske, 25
Nikolić protiv Hrvatske, 7
Novak protiv Hrvatske, 79
Nježić i Štimac protiv Hrvatske, 9
Opačić i Godić protiv Hrvatske, 13
Orel i drugi protiv Hrvatske, 31
Orić protiv Hrvatske, 13
Petolas protiv Hrvatske, 59
Pozaić protiv Hrvatske, 16
Radičanin i drugi protiv Hrvatske, 13
Ribić i drugi protiv Hrvatske, 13
Rukavina protiv Hrvatske, 47
Savić protiv Hrvatske, 13
Sekul protiv Hrvatske, 30
Skokandić protiv Hrvatske, 76
Smailagić protiv Hrvatske, 40
Smiljan Pervan protiv Hrvatske, 87
Šebalj protiv Hrvatske, 26
Škaro protiv Hrvatske, 44
Škubonja protiv Hrvatske, 83
Štimac i Kuzmin-Štimac protiv Hrvatske, 53
Terlević protiv Hrvatske, 62
Travaš protiv Hrvatske, 55
Treskavica protiv Hrvatske, 9
Vorkapić protiv Hrvatske, 13
Vrzić protiv Hrvatske, 60
Vuković protiv Hrvatske, 67
Vukušić protiv Hrvatske, 68
Vuletić protiv Hrvatske, 80
Z i drugi protiv Hrvatske, 74
Zahi protiv Hrvatske, 58
Vuković i drugi protiv Hrvatske, 13